

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา
เขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

โดย
นางสาวสุปราณี โล่ภักดีสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา
เขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

โดย
นางสาวสุปราณี โล่ภักดีสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

PARTICIPATION OF CITIZENS IN WATER RESOURCES MANAGEMENT: ROYAL WATER
SUPPLY AND MAINTENANCE PROJECT, KHUNDAN PRAKARNCHON DAM,
NAKORNNAAYOK PROVINCE

By
Supranee Lophakdeesawat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Master of Arts Program in Public and Private Management
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2014
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก” เสนอโดย นางสาวสุปราณี โล่ภักดีสวัสดิ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน..... พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.สรวรยา ธรรมอภิพล)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พิมพ์ภรณ์ พึ่งบุญพานิชย์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์)
...../...../.....

54601745 : สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

คำสำคัญ : การรับรู้ / ความพึงพอใจ / ทักษะ / การมีส่วนร่วม

สุปราณี โล่ภักดีสวัสดิ์ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก.
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร. วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. 154 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ทักษะที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ 2) ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก 3) ศึกษาอิทธิพลของความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก 4) ศึกษาอิทธิพลของทัศนคติการบริหารจัดการน้ำที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก จำนวน 362 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่ายและแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำ ทักษะที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก 2) ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก 3) ทักษะที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ซึ่งผลจากการศึกษานี้จะทำให้เจ้าหน้าที่รัฐตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อที่จะสามารถวางแผนดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล และเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้ยั่งยืนต่อไป

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2557

54601745: MAJOR: PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT

KEY WORDS: AWARENESS / SATISFACTION / ATTITUDES / PARTICIPATION

SUPRANEE LOPHAKDEESAWAT: PARTICIPATION OF CITIZENS IN WATER RESOURCES MANAGEMENT: ROYAL WATER SUPPLY AND MAINTENANCE PROJECT, KHUNDAN PRAKAARNCHON DAM, NAKORNAYOK PROVINCE. THESIS ADVISORS: ASST.PROF.VIROJ JADESADLUG, Ph.D. 154 pp.

The purpose of this study was to 1) investigate citizens' awareness, satisfaction, attitudes and participation towards water management 2) survey awareness influence of water management towards participation of citizens in water resources management 3) study satisfaction influence in water management towards citizens' participation 4) study attitude influence towards citizens' participation. : Royal water supply and maintenance project, Khundan Prakaarnchon Dam, Nakornayok Province. The sample was 362 people living in this area. Questionnaires were used to collect data. Percentage, Mean, S.D., and Correlation coefficient were applied for data analysis. Multiple Regression Analysis was conducted to test all hypotheses. The results showed that the overview of citizens' awareness, satisfaction, attitudes and participation towards water management was at a moderate level. The hypotheses test showed that 1) awareness of water management towards participation of citizens in water resources management had a positive influence towards citizens' participation. 2) Satisfaction of water management had a positive influence towards citizens' participation. 3) Attitudes of water management had a positive influence towards citizens' participation. The results of the study get government offices recognize the importance of public participation activities in water management in order to be able to plan operations to meet the needs of people living in the area and as a development guideline of a sustainable water resources management.

Program of Public and Private Management
Student's signature.....
Thesis Advisor's signature.....

Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2014

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ เกษภูาลักษณ์ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สวรรรยา ธรรมอภิพล และอาจารย์ ดร.พิมพ์ภรณ์ พึ่งบุญพานิชย์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำที่มีคุณค่า อีกทั้งกรุณา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดประสบการณ์ในด้านต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ตลอดจนประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่น้อง และเพื่อนร่วมงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนช่วยเหลือตลอดมาจนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....		ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....		จ
กิตติกรรมประกาศ.....		ฉ
สารบัญตาราง.....		ณ
สารบัญภาพ.....		ญ
บทที่		
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
	สมมติฐานของการศึกษา	4
	ขอบเขตของการศึกษา	5
	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ	8
2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
	ข้อมูลทั่วไป	11
	แนวคิดและทฤษฎีการบริการจัดการทรัพยากรน้ำ.....	17
	แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้.....	35
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ	41
	แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ.....	48
	แนวคิดเกี่ยวและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	53
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
3	วิธีดำเนินการวิจัย	70
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	70
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	72
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	74
	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	74
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	76
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	77
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
	ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	83
	ตอนที่ 2 การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ.....	85
	ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำ.....	89
	ตอนที่ 4 ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ.....	92

บทที่	หน้า
ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ	96
ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน	101
5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	111
สรุปผลการวิจัย	111
อภิปรายผล	115
ประโยชน์จากการศึกษา	126
รายการอ้างอิง	128
ภาคผนวก.....	133
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	134
ภาคผนวก ข หนังสือขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือ.....	145
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์	148
ประวัติผู้วิจัย.....	154

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการยุทธศาสตร์ประกอบด้วย 3-5 ขั้นตอน	18
2	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา เขื่อนขุนด่านปราการชล จาก 5 ตำบล 19 หมู่บ้าน.....	71
3	การแสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา	75
4	การแสดงค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน	78
5	การแสดงจำนวนความถี่ ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวม.....	84
6	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม.....	86
7	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็น เกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการรับทราบ การบริหารจัดการน้ำ.....	86
8	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการทำความเข้าใจ การบริหารจัดการน้ำ.....	88
9	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการบันทึกและจดจำ การบริหารจัดการน้ำ.....	89
10	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็น เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม.....	90
11	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็น ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความพึงพอใจ ต่อการใช้น้ำในพื้นที่.....	90
12	ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความพึงพอใจ ต่อปริมาณน้ำในพื้นที่.....	91

ตารางที่		หน้า
22	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปร ระหว่างการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม.....	103
23	การทดสอบความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างการรับรู้การบริหาร จัดการน้ำที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม.....	104
24	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปร ระหว่างความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม.....	105
25	การทดสอบความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างความพึงพอใจต่อ การบริหารจัดการน้ำที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม.....	106
26	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปร ระหว่างทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม.....	107
27	การทดสอบความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างทัศนคติที่มีต่อการบริหาร จัดการน้ำที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร จัดการน้ำ ในภาพรวม	108
28	การทดสอบสมมติฐาน	109

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดของการวิจัย	7
2	ขั้นตอนของกระบวนการจัดการ	19
3	แนวพระราชดำริการจัดการน้ำ.....	22
4	แสดงกระบวนการรับรู้	37
5	กรอบแนวคิดการรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	41
6	การแสดงลำดับความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow).....	43
7	ERG Needs Model.....	44
8	เปรียบเทียบ ERG Model กับ Maslow's Hierarchy Needs	45
9	กรอบแนวคิดความพึงพอใจการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	47
10	กรอบแนวคิดทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	52
11	กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ จังหวัดนครนายก	64

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของทั้งมนุษย์ สัตว์ พืช และเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่สุดในโลกที่ทำให้เกิดสิ่งมีชีวิตขึ้นมาในโลก น้ำจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งการเริ่มต้นการดำรงอยู่ และการสิ้นสุดของสรรพสิ่ง นอกจากนี้น้ำยังเป็นแหล่งที่ก่อกำเนิดชุมชนมนุษย์และอารยธรรมอันเก่าแก่ในโลกล้วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับน้ำทั้งสิ้นด้วยมนุษย์เชื่อจากการมองเห็นว่า ในโลกนี้มีน้ำเป็นสสารที่มีปริมาณมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสสารอื่นที่มีอยู่มนุษย์จึงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีการนำน้ำมาใช้ประโยชน์เพื่อตนเองในด้านต่างๆ มากที่สุดในบรรดาสิ่งมีชีวิตทั้งหลายในโลก หมายรวมถึงการใช้น้ำในประเทศไทยด้วย

ปัจจุบันประเทศต่างๆ ในโลกรวมทั้งประเทศไทยต่างก็ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ น้ำจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดแต่ความต้องการใช้น้ำกลับเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ทิศทางการบริหารจัดการน้ำจึงต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำจากน้ำชลประทานที่ได้รับการพัฒนาด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยกระบวนการที่สำคัญที่สุดคือ การส่งเสริมให้ผู้ใช้น้ำมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งการพัฒนาของประเทศและของโลกในช่วงเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการขยายตัวของภาคเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ทำให้ความต้องการใช้น้ำของมนุษย์เพิ่มปริมาณมากขึ้นเป็นทวีคูณ โดยเฉพาะน้ำเพื่อการเกษตร น้ำจึงกลายเป็นสิ่งที่ล้ำค่า และคาดประมาณว่าภายในพุทธศักราช 2568 ประชากร 2 ใน 3 ของประชากรโลกจะมีชีวิตความเป็นอยู่ท่ามกลางภาวะกตัตนในเรื่องน้ำทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ อีกทั้งแนวโน้มปัญหาโลกร้อนจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำรุนแรงมากขึ้น (กรมทรัพยากรน้ำ, 2557: 3)

จากสภาพที่เป็นอยู่ในแต่ละปีประเทศไทยมีฝนตก คิดเป็นปริมาณน้ำฝน 800,000 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี ปริมาณน้ำท่าคงที่ ที่เป็นน้ำผิวดินเฉลี่ยปีละ 213,000 ล้าน ลบ.ม. และน้ำต้นทุนที่สามารถใช้การได้มีปริมาณอยู่อย่างจำกัด ประมาณ 25,741 ล้าน ลบ.ม. ในขณะที่ความต้องการน้ำมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2559 และ พ.ศ. 2569 คาดว่าจะมีประชากรประมาณ 68.1 และ 73.5 ล้านคน ตามลำดับ ซึ่งในปี พ.ศ. 2551 ความต้องการใช้น้ำทุกภาคส่วนคาดว่าจะมีประมาณ 114,485 ล้าน ลบ.ม. สามารถกักเก็บน้ำได้ประมาณ 76,131 ล้าน ลบ.ม. และไม่มีการใช้น้ำอย่างประหยัด หากไม่สามารถเพิ่มปริมาณกักเก็บ คาดว่าในปี พ.ศ. 2569 จะขาดแคลนน้ำประมาณ 61,744 ล้าน ลบ.ม. หรือร้อยละ 33.40 ของปริมาณความต้องการ สภาพการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรจะเกิดขึ้นมากที่สุด และส่วนใหญ่ไม่สามารถปลูกพืชฤดูแล้ง นอกจากนี้ยังพบว่า ในสภาพที่เป็นอยู่บางพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่มได้ประสบปัญหาน้ำท่วมขังอย่างรุนแรง ทั้งนี้เพราะในฤดูฝนมีปริมาณน้ำฝนที่ตกถึงประมาณ ร้อยละ 85 ส่วนใน

ฤดูแล้งมีปริมาณน้ำท่าเพียงประมาณร้อยละ 15 จึงทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555: 45)

ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำดังกล่าว จึงมีสาเหตุหลักมาจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ขาดประสิทธิภาพ และจากการใช้น้ำที่ไม่ชาญฉลาด ขาดการอนุรักษ์ การจัดการน้ำในประเทศไทยก็พบเช่นกันว่า ยังไม่สามารถแก้ไขวิกฤตน้ำได้ทั้งที่ได้ใช้งบประมาณมหาศาลแต่ปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วม ภัยแล้ง น้ำเน่าเสีย ยังแก้ไขไม่ได้และสำเร็จจึงทำให้การแก้ไขปัญหาของรัฐบาลมีประสิทธิภาพ คือ ได้จัดหาแหล่งน้ำ สร้างที่กักเก็บน้ำให้ประชาชนทุกพื้นที่ได้มีผลได้ (output) คือ การมีเขื่อนอ่างเก็บน้ำ ชลประทาน ขุดลอกคลองแต่ล้มเหลวในผลลัพธ์ คือ ขาดประสิทธิภาพในการขาดการจัดการน้ำที่ดีความขัดแย้งในด้านความต้องการปริมาณน้ำ ความขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ที่ได้รับจากแหล่งน้ำ และความขัดแย้งในด้านคุณภาพน้ำที่พบในสังคมไทยปัจจุบันและรุนแรงมากขึ้นด้วยสาเหตุสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะนโยบายและแผนงานหลักด้านการจัดการน้ำของประเทศขาดความมีเอกภาพ ขาดความชัดเจน ไม่ครอบคลุมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมการจัดการน้ำที่ผ่านมา รัฐไม่ได้มองในมิติทางสังคมศาสตร์ และขาดการมีส่วนร่วมของผู้ใช้น้ำ ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำมีมากในทางปฏิบัติก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนและเกิดปัญหาระหว่างการติดต่อในหน่วยงาน การจัดการน้ำของภาครัฐที่ยังคงเป็นแบบรวมศูนย์ โดยองค์กรของรัฐส่งผลต่อการจัดการน้ำอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และการจัดการของภาครัฐที่มุ่งเน้นปัญหาเฉพาะหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะพื้นที่ ซึ่งประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านน้ำที่เผชิญอยู่โดยรัฐจะมุ่งแก้ปัญหาด้านการใช้เครื่องมือวิศวกรรมที่ขาดการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในโครงการ และถึงแม้ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำหลายฉบับแต่การบริหารจัดการน้ำของไทยยังขาดเอกภาพและขาดกติกาที่ชัดเจนในการจัดสรรน้ำ ทรัพยากรน้ำส่วนใหญ่ยังอยู่ภายใต้ระบบการเข้าถึง โดยเสรีเป็นระบบที่ขาดความเป็นธรรมไม่สนับสนุนให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุด และไม่เอื้ออำนวยให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน หากได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการน้ำระหว่างประเทศพบว่า ประเทศไทยยังล้าหลังประเทศอื่นในกลุ่มแม่น้ำโขงด้านการจัดการน้ำจากแง่มุมทางกฎหมายและเครื่องมือการบริหารอุปสงค์ก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำ

การพัฒนาแหล่งน้ำในประเทศไทย เพื่อการเพาะปลูก อุบโภาค-บริโภาคจึงมีความสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับประชาชนในการช่วยให้เกษตรกรสามารถทำการเพาะปลูกและมีน้ำอุปโภค-บริโภคได้อย่างสมบูรณ์ตลอดปี โครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีตั้งแต่โครงการขนาดเล็กที่ใช้พื้นที่ก่อสร้างไม่มากนัก เรื่อยไปจนถึงโครงการขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ก่อสร้างมากและมีประชากรได้รับประโยชน์ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอจนถึงระดับจังหวัด ซึ่งการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำจะกว้างขวางเพียงใดขึ้นอยู่กับขนาดของแหล่งน้ำนั้นๆ และที่สำคัญไม่น้อยกว่ากันคือ การบริหารจัดการน้ำ โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก เป็นโครงการขนาดใหญ่และมีความสำคัญมาก เพราะนอกจากจะทำให้ราษฎรมีน้ำใช้เพาะปลูกในฤดูแล้งยังสามารถกักเก็บน้ำอุทกภัยของทุกปีไว้ได้หมดไม่ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมในพื้นที่เกษตรกรรม โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก เป็นการก่อสร้างเขื่อนโดยใช้คอนกรีตบดอัด (Roller Compacted Concrete) ลักษณะ

เป็นเขื่อนคอนกรีตบดอัดด้วยการนำเถ้าลอยลิกไนต์มาผสมคอนกรีต ซึ่งเป็นเขื่อนคอนกรีตบดอัดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยและยาวที่สุดในโลกมีปริมาตรถึง 5,470,000 ลูกบาศก์เมตร ตัวเขื่อนสูง 93 เมตร ยาว 2,594 เมตร เริ่มกักเก็บน้ำตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2547 สามารถกักเก็บน้ำได้เต็มความจุเขื่อน จำนวน 224 ล้านลูกบาศก์เมตร เป็นแหล่งน้ำต้นทุนขนาดใหญ่ที่ช่วยแก้ไขและบรรเทาปัญหาการเกิดน้ำท่วมในฤดูฝนให้เบาบางลง ภาวะน้ำท่วมเฉียบพลันในพื้นที่ริมสองฝั่งนครนายก และช่วยชำระและระบายความเปรี้ยวของดินให้น้อยลง ทำให้ดินมีคุณภาพเหมาะสมใช้เพาะปลูกได้ซึ่งก็คือ ลดน้ำยามท่วม เติมน้ำยามยาก แปลงดินยามเปรี้ยว เป็น 3 เป้าหมายหลักของโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ทั้งนี้เขื่อนขุนด่านปราการชลได้แบ่งพื้นที่รับประโยชน์เป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ พื้นที่ชลประทานท่าด่านเดิมและส่วนขยายจำนวน 20,000 ไร่ ใช้วิธีการส่งผ่านระบบส่งน้ำลงคลองสายใหญ่ 1 สาย และสายซอยอีกจำนวน 4 สาย ส่วนที่สอง เป็นพื้นที่ชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก จำนวน 165,000 ไร่ พื้นที่รับประโยชน์ครอบคลุม 4 อำเภอ ในจังหวัดนครนายก ได้แก่ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอปากพลี อำเภอบ้านนา และอำเภอองครักษ์ และพื้นที่บางส่วนของจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 2 อำเภอ อำเภอเมืองปราจีนบุรี และอำเภอบ้านสร้างมีการจัดสรรน้ำไปยังพื้นที่ต่างๆ ช่วยลดความเสียหายจากอุทกภัยหรือปัญหาภัยแล้ง และการใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรได้ตลอดทั้งปี ส่งผลให้มีผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยผลผลิตข้าวนาปีจากเดิม 48.96 ถัง/ไร่ และข้าวนาปรังจาก 53.33 ถัง/ไร่ เป็น 72.96 ถัง/ไร่ ส่วนการแก้ปัญหาดินเปรี้ยว จากผลที่ระดับน้ำใต้ดินสูงขึ้น สามารถเจือจางสารโพโรต์ ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาดินเปรี้ยวทำให้ดินลดความเป็นกรดลง ตลอดจนการใช้ปูนมาร์ลควบคู่กับการปรับปรุงบำรุงดินด้วยวิธีอินทรีย์ ทำให้สามารถบรรเทาปัญหาดินเปรี้ยวในพื้นที่ได้กว่า 100,000 ไร่ มีการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเกษตรทำให้ลดรายจ่ายในครัวเรือนได้ถึง 1,450 บาทต่อเดือน และมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 5,053 บาท ส่งผลให้จำนวนครัวเรือน ร้อยละ 61.5 ของครัวเรือนในโครงการทั้งหมดมีรายได้สูงเส้นความยากจนในปี พ.ศ. 2549 คือ มีรายได้สูงกว่า 1,386 บาทต่อคนต่อเดือน เป็นการเพิ่มคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ได้มีการสร้างโรงไฟฟ้าขนาดเล็กมีกำลังผลิต 10 เมกะวัตต์ บริเวณท้ายเขื่อนขุนด่านปราการชล (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2552: 39-40)

ดังนั้น เห็นได้ชัดเจนว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความเป็นอยู่ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ซึ่งประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ การมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและเป็นกลไกประการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนายั่งยืนและแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมได้ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การบริหารจัดการน้ำได้อย่างตรงจุดตามความต้องการของประชาชน และเป็นแนวทางการดำเนินงาน วางแผนโครงการต่อไปให้สนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จ

สมมติฐานที่ 2.2 ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3 ทศนคติที่มีต่อการบริการจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.1 ทศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.2 ทศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.3 ทศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก โดยตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 การทดสอบอิทธิพลของการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย การรับทราบการบริหารจัดการน้ำ การทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ และการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผน การมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาท การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชน

กลุ่มที่ 2 การทดสอบอิทธิพลของความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ และความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผน การมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาท การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชน

กลุ่มที่ 3 การทดสอบประสิทธิภาพของทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย ทัศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ทัศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผน การมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาท การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พื้นที่ชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล พื้นที่ชลประทานท่าด่านและส่วนขยาย จำนวน 20,000 ไร่ 5 ตำบล 19 หมู่บ้านที่มีระบบส่งน้ำ จากพื้นที่ทั้งหมด 185,000 ไร่ ประกอบด้วย

2.1 พื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลเดิม มีพื้นที่รวมจำนวน 6,000 ไร่ ครอบคลุมหมู่บ้าน จำนวน 7 หมู่บ้าน ในตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง ได้แก่ บ้านท่าด่าน หมู่ 2 บ้านท่าชัย หมู่ 4 บ้านหุบเมย หมู่ 5 บ้านวังยายฉิม หมู่ 6 บ้านปุงเซ้ หมู่ 7 บ้านคลองสี่เสียด หมู่ 8 และบ้านวังยาว หมู่ 9

2.2 พื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านส่วนขยาย มีพื้นที่รวมจำนวน 14,000 ไร่ ครอบคลุมหมู่บ้าน จำนวน 11 หมู่ ในตำบลบ้านใหญ่ จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองปราจิน หมู่ 4 และบ้านใหม่ หมู่ 6 ตำบลศรีนาวา จำนวน 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านศรีวัน หมู่ 1 บ้านศรีนาวา หมู่ 2 บ้านหนองโพธิ์ หมู่ 4 บ้านสบกเขียว หมู่ 6 บ้านโคกกรวด หมู่ 7 และบ้านท่าซุง หมู่ 8 ตำบลเกาะหวาย จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเกาะหวาย หมู่ 1 และบ้านคลองตะเคียน หมู่ 2 ตำบลเกาะโพธิ์ จำนวน 1 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยโรง หมู่ 1

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

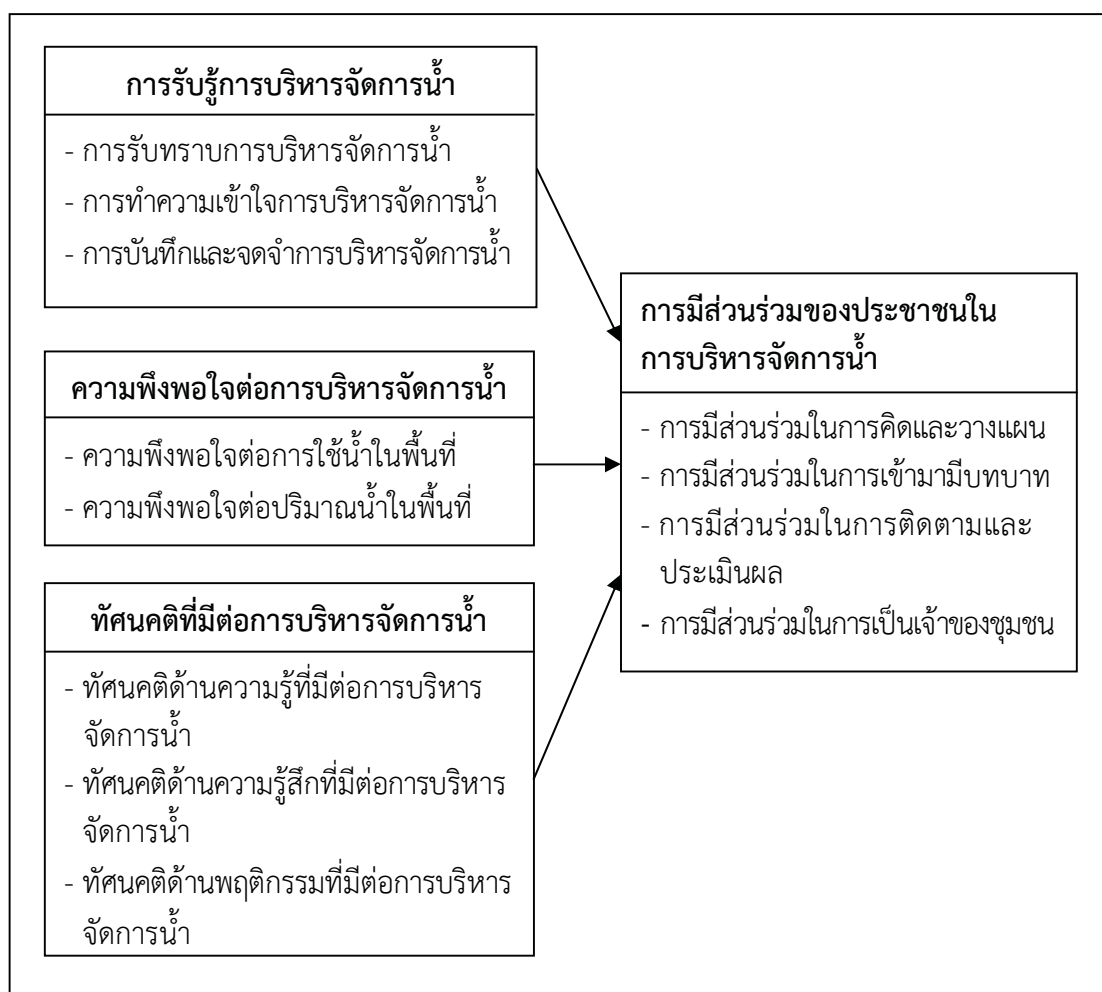
ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก จำนวน 3,800ครัวเรือน (ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก ณ วันที่ 21 กันยายน 2557) โดยกำหนดให้ช่วงความเชื่อมั่นเป็น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้ 5% และได้ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน่ Taro Yamane (1973, อ้างอิงในธานินทร์ ศิลป์จารุ 2555: 45) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 362 ครัวเรือน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2557–เดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 รวมระยะเวลา 8 เดือน โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างและสรุปผลการวิจัยในเดือนพฤศจิกายน–เดือนธันวาคม พ.ศ. 2557

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก มีกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการงานน้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการน้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลอย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริที่ได้พระราชทานไว้

4. สามารถนำผลของการศึกษาเป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล และเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการดำเนินงานต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **โครงการตามพระราชดำริ (Projects initiated by His Majesty King)** หมายถึง โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงวางแผนพัฒนาและเสนอแนะให้ทางรัฐบาลเข้าร่วมดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎรในพื้นที่ต่างๆ ทั้งนี้อาจมีการมอบหมายแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ และหรือประสานความร่วมมือกับหน่วยงานตำรวจทหาร เพื่อร่วมสนองพระราชดำริ โครงการลักษณะดังกล่าวอาจหมายรวมถึง พระราชดำริ หรือพระราชดำริของพระบรมวงศานุวงศ์มีการพัฒนาและปัจจุบัน เรียกว่า “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ซึ่งมีโครงการกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

2. **โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก (Royal Water Supply and Maintenance Project Khundan Prakaarnchon Dam Nakornnayok)** หมายถึง โครงการที่เกิดขึ้นจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2536 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ปัญหาความเดือนร้อน จากอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำนครนายก ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีรวมทั้งเพื่อช่วยเหลือราษฎรให้มีน้ำใช้ในการเกษตรการอุปโภค-บริโภค ไม่ขาดแคลนและเพื่อแก้ปัญหาดินเปรี้ยวที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการเพาะปลูก

3. **การบริหารจัดการน้ำ (Water Resources Management)** หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการน้ำโดยการบำรุงรักษา พัฒนา และป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำในพื้นที่ และการนำน้ำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. **การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ (Awareness of water management)** หมายถึง ระดับการรับรู้ข่าวสาร ข้อมูล รายละเอียดวิธีการดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐที่มีต่อประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ประกอบด้วย

4.1 **การรับทราบการบริหารจัดการน้ำ (Acknowledgement of the water management)** หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล เปิดโอกาสยอมรับข้อมูล ข่าวสาร และมีการเลือกที่จะรับรู้เกี่ยวกับ รายละเอียดหรือข้อเท็จจริง เป้าหมายและวิธีดำเนินงานในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐมาสู่ตนเอง เช่น เคยได้ยินหรือรับฟังข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ จากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน หรือจากเพื่อนบ้านและสื่อประชาสัมพันธ์ และมีแนวโน้มในการทำความเข้าใจและตั้งใจรับทราบข้อมูลการบริหารจัดการน้ำจากภาครัฐ

4.2 การทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ (Understanding of water management) หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านปราการชล มีการตีความ เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการและแนวทางการดำเนินงานรวมถึงปัญหาอุปสรรค ในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ และมีการแสดงออกถึงความพร้อมในการนำสิ่งที่รับรู้ไปปฏิบัติและจดจำ

4.3 การบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ (Remember to record and water management) หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านปราการชล เก็บบันทึกและจดจำเกี่ยวกับข้อมูล รายละเอียด วิธีการดำเนินงานและปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ สามารถนำข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ มาเก็บบันทึกและจดจำไปปฏิบัติและถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้

5. ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ (Satisfaction with water management) หมายถึง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐหลังจากที่ได้รับการจัดสรรน้ำว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ประกอบด้วย

5.1 ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ (Satisfaction with the use of water in the area) หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ ในการเปิด-ปิดประตูน้ำการกำหนดระยะเวลาในการใช้น้ำเส้นทางคลองส่งน้ำที่หน่วยงานรัฐจัดสรรให้เพียงพอต่อพื้นที่การทำเกษตรกรรมการอุปโภคบริโภค

5.2 ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในการพื้นที่ (Satisfied with the amount of water in the area) หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านปราการชล มีความพึงพอใจต่อปริมาณการปล่อยน้ำจากเชื่อมขุนด้านปราการชลที่มีปริมาณมากเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของประชาชนในพื้นที่

6. ทศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ (Attitudes towards water management) หมายถึง ลักษณะทางด้านจิตใจของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านปราการชล ในการมองเรื่องใดเรื่องหนึ่งในลักษณะของความคิดเห็น ความรู้สึก หรือความเชื่อมั่น และการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านปราการชล ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ ประกอบด้วย

6.1 ทศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ (Knowledge attitude towards water management) หมายถึง ทศนคติหรือเจตคติของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านปราการชลมีความเชื่อและความเชื่อมั่นในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานภาครัฐและการเข้าร่วมอบรม ศึกษา ดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำที่มีความคิดในทางบวกหรือทางลบ หรือทั้งบวกและลบต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ

6.2 ทศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ (Knowledge affective towards water management) หมายถึง ทศนคติหรือเจตคติของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านปราการชล ที่มีอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากภายในจิตใจซึ่งถูกเร้าจากประสบการณ์และสถานการณ์ที่ประชาชนในพื้นที่โครงการฯ ได้รับจากการบริหารจัดการน้ำ โดยแสดงออกในทางบวกหรือลบ หรือทั้งบวกและลบต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ

6.3 ทศนคติด้านความพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ (Behavioral attitudes towards water management) หมายถึง ทศนคติหรือเจตคติของประชาชนในพื้นที่ส่งน้ำและบำรุงรักษาโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ที่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมโดยแสดงออกผ่านทางท่าทาง สีหน้า แววตา หรือการกระทำที่ประชาชนในพื้นที่โครงการฯ มีต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐและแสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติในทางยอมรับหรือการปฏิเสธต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ

7. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ (The participation of citizens in water management) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับทราบข้อมูลการดำเนินงานของภาครัฐในการบริหารจัดการน้ำร่วมเสนอความคิดเห็นกำหนดทิศทางและร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินงานบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ เป็นกระบวนการสานสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชน เพื่อแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุดทุกฝ่ายมีการยอมรับ และส่งผลกระทบเชิงลบน้อยที่สุดในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ประกอบด้วย

7.1 การมีส่วนร่วมในการคิดและการวางแผน (The participation in cerebration and planning) หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ร่วมประชุมร่วมอภิปราย และเสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ และการแก้ไขปัญหาในยามที่ขาดแคลน เพื่อกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงานร่วมกันในการใช้ทรัพยากรน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน ในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล

7.2 การมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาท (The participation in roles) หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการปฏิบัติหรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจการบริหารจัดการน้ำต่อภาครัฐ สามารถกำหนดบทบาทของ กฏ ระเบียบข้อบังคับ ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกันในพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่

7.3 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (The participation in lackey and assess) หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล มีการประชุมประเมินผลการปฏิบัติงานการบริหารจัดการน้ำ ติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรมและโครงการ หรือการทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับน้ำจากโครงการฯ และเสนอความคิดเห็นการปรับปรุงแก้ไขหรือแนวทางการพัฒนาเพื่อให้ตรงกับความต้องการที่คาดหวังไว้ร่วมกัน

7.4 การมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชน (The participation in possessor) หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลร่วมรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเป็นผู้ที่มีจิตอาสาพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมาก่อนเป็นผู้ที่จะปกป้องและพัฒนาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตัวของตนเอง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
5. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
6. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลทั่วไปโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ความเป็นมาของโครงการ

โครงการตามพระราชดำริ หมายถึง โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงวางแผนพัฒนา และเสนอแนะให้ทางรัฐบาลเข้าร่วมดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎรในพื้นที่ต่างๆ ทั้งนี้อาจมีการมอบหมายแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ และหรือประสานความร่วมมือกับหน่วยงานตำรวจทหาร เพื่อร่วมสนองพระราชดำริ โครงการลักษณะดังกล่าว อาจหมายรวมถึง พระราชดำริ หรือพระราชดำริของพระบรมวงศานุวงศ์มีการพัฒนาและปัจจุบันเรียกว่า “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ซึ่งมีโครงการกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

จังหวัดนครนายก ตั้งอยู่ในภาคกลางซึ่งถือเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศแต่ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่ประกอบด้วยหุบเขาแคบ พื้นที่ลาดชัน และที่ราบกว้างใหญ่ ในช่วงฤดูฝนจะเกิดน้ำไหลบ่ารุนแรง เข้าท่วมพื้นที่ไร่นาและบ้านเรือนของประชาชนจนได้รับความเสียหายเป็นบริเวณกว้างน้ำที่ไหลหลากลงมานั้นท่วมขังอยู่ในบริเวณพื้นที่ต่ำ ขณะเดียวกันพื้นที่ส่วนที่เป็นพื้นที่ลาดชันมีระดับน้ำใต้ดินต่ำ ไม่สามารถกักน้ำไว้ได้เมื่อฝนทิ้งช่วง จึงเกิดความแห้งแล้งจนดินแตกระแหงไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ ด้วยสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำนครนายกมาเป็นเวลายาวนาน ได้แก่ น้ำท่วม น้ำแล้ง และดินเปรี้ยว ส่งผลกระทบต่อการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าวซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวนครนายกมาเป็นเวลาช้านาน และยังทำความเสียหายแก่สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดนครนายกอย่างมาก ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการสร้างระบบชลประทานประเภทและขนาดต่างๆ แต่ระบบชลประทานทั้งหมดยังไม่เพียงพอที่จะช่วยขจัดความเดือนร้อนเรื่องน้ำให้หมดไปจากพื้นที่ลุ่มน้ำนครนายกได้นับเป็นพระมหา

กรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อชาวนครนายก จากการที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร และได้พระราชทานพระราชดำริให้มีการก่อสร้างแหล่งเก็บกักน้ำหลายแห่ง ครั้งเมื่อเมืองนครนายกขยายตัวแหล่งน้ำที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะหล่อเลี้ยงพื้นที่ในลุ่มน้ำนครนายกได้ ต่อมาจึงได้พระราชทานแนวพระราชดำริให้มีการก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ขึ้นในพื้นที่จังหวัดนครนายก

โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก จึงเป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2536 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ปัญหาความเดือนร้อนจากอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำนครนายก ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีรวมทั้งเพื่อช่วยเหลือราษฎรให้มีน้ำใช้ในการเกษตร การอุปโภค - บริโภคไม่ขาดแคลน และเพื่อแก้ปัญหาดินเปรี้ยวที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการเพาะปลูก

โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ตั้งอยู่ที่บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก สร้างขึ้นตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อบรรเทาความทุกข์ยากที่เกิดกับประชาชนชาวนครนายก และจังหวัดใกล้เคียงโดยมีขอบเขตพื้นที่โครงการครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ 19 ตำบลของจังหวัดนครนายก ตัวเขื่อน ประกอบด้วยเขื่อนหลัก และเขื่อนรองสร้างด้วยคอนกรีตบดอัด (Roller Compacted Concrete) ด้วยการนำเถ้าลอยลิกไนต์ มาผสมคอนกรีต ซึ่งเป็นเขื่อนคอนกรีตบดอัดที่ใหญ่ที่สุดในโลกและยาวที่สุดในโลกมีปริมาตรถึง 5,470,000 ลูกบาศก์เมตร ตัวเขื่อนสูง 93 เมตร ยาว 2,594 เมตร สามารถเก็บกักน้ำได้ประมาณ 224 ล้านลูกบาศก์เมตร สามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่การเพาะปลูกได้ประมาณ 185,000 ไร่ นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเก็บกักน้ำไว้เป็นต้นทุนของโครงการชลประทานใช้ในการอุปโภค - บริโภคเกษตรกรรมอุตสาหกรรม ป้องกันและบรรเทาอุทกภัยในบริเวณจังหวัดนครนายก รวมถึงการลดปัญหาดินเปรี้ยวในเขตพื้นที่ส่งน้ำชลประทาน จังหวัดนครนายกให้มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชเขื่อนขุนด่านปราการชล จึงเป็นแหล่งน้ำต้นทุนขนาดใหญ่ที่สุดในโลกที่ช่วยแก้ไขและบรรเทาปัญหาการเกิดน้ำท่วมในช่วงฤดูฝนให้เบาบางลง ลดภาวะน้ำท่วมฉับพลันในพื้นที่ริมสองฝั่งแม่น้ำนครนายก ให้ลดลง และยังเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค ตลอดจนจะช่วยชำระระบายความเปรี้ยวของดินให้น้อยลง ทำให้ดินมีคุณภาพเหมาะสมที่จะใช้เพาะปลูก ซึ่งก็คือ “ลดน้ำยามยาก เติมน้ำยามแล้ง แปลงดินยามเปรี้ยว” เป็น 3 เป้าหมายหลักของโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ตามพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้

“...จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดที่มีปัญหาน้ำท่วม ฝนแล้ง ดินเปรี้ยว จำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการเขื่อนกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ในคลองท่าด่าน...” พระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา, 4 ธันวาคม 2536 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2551: 5)

นอกจากนี้ ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งแล้วในพื้นที่องค์กรักษ์ส่วนใหญ่เป็นนาข้าวขนาดใหญ่ และประสบปัญหาดินเปรี้ยวมาเป็นเวลานาน ดังพระราชดำริสความว่า “...จะต้องหาน้ำมาชะล้าง แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว เพราะว่าทุ่งนาที่องค์กรักษ์เป็นล้านไร่ประสบปัญหาเรื่องดินเปรี้ยว ทำให้ผลผลิตต่ำเป็นอย่างมาก...” พระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระ

ชนมพรรษา, 4 ธันวาคม 2536 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2551: 5)

ในการนี้ กรมชลประทานได้ถวายรายงานไปว่าจุดที่เหมาะสมในการสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่อยู่เหนือน้ำตกเหวนรกขึ้นไป เนื่องจากเป็นหุบเขาและถ้าสร้างเขื่อนตรงนี้จะเก็บกักน้ำได้มากมายนานหลายปีและลงทุนน้อยมาก ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกลในการแก้ปัญหาแหล่งน้ำและยังทรงเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม พระองค์ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยว่า “...ถ้าไปสร้างอ่างเก็บน้ำเหนือน้ำตกเหวนรกกลางเขาใหญ่แล้วละก็ก็จะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากมายไม่คุ้มกัน เพราะฉะนั้นเราอย่าไปสร้างที่เขาใหญ่เลยเอาที่ตรงท่าด่านนี้ดีกว่า ถึงจะเก็บน้ำได้น้อยกว่า ลงทุนสูงกว่า แต่เดี๋ยวไม่กี่ปีก็ได้ผลคุ้มค่าลงทุน...” พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา, 4 ธันวาคม 2536 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2551: 5)

...ฉะนั้นการมาเล่านี้ฟังคิดจะสร้างเขื่อนนครนายกนี้ ก็เพื่อแก้ไขปัญหาในอนาคต เพื่อที่จะไม่ต้องเสียใจว่า ทำไมเมื่อ 6 ปีก่อนนั้นไม่ได้ทำ ความจริงเรื่องแม่น้ำนครนายกก็ตามแม่น้ำป่าสักก็ตามได้มีการศึกษาเวลามาเป็นแรมปีแล้ว แต่ว่าไม่ได้ปฏิบัติ เพราะกลัวว่าคนจะโจมตีฉะนั้นเดี๋ยวนี้เราเสียใจ เสียใจว่าไม่ได้ทำ จนต้องมาเผชิญกับภัยแล้ง ถ้าไม่ได้กลัว กล้าทำเมื่อ 6 ปี ก็น่าจะสร้างมาได้มากแล้วที่จริงวางโครงการนี้มาเป็นเวลากว่า 10 ปีแล้ว... พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา, 4 ธันวาคม 2536 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2551: 6)

...โครงการเขื่อนกักเก็บน้ำคลองท่าด่าน จังหวัดนครนายก ซึ่งสร้าง ณ บริเวณจุดที่ต่ำจากน้ำตกเหวนรกลงมานั้น เป็นโครงการที่มีความสำคัญมาก เพราะนอกจากจะช่วยให้ราษฎรมีน้ำใช้เพาะปลูกในฤดูแล้งได้เป็นจำนวนนับแสนไร่แล้ว เขื่อนแห่งนี้ก็จะสามารถเก็บกักน้ำอุทกภัยของทุกปีไว้ได้หมด จะไม่ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมพื้นที่เกษตรในจังหวัดนครนายกอีกตลอดไป และขณะเดียวกันในฤดูแล้งน้ำจากเขื่อนก็จะถูกระบายเพื่อชะล้างดินเปรี้ยวในหลายอำเภอของนครนายกได้อีกด้วย... พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา, 4 ธันวาคม 2536 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2551: 6)

...โครงการนี้เป็นโครงการที่อยู่ในวิสัยที่จะทำได้แม้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายไม่น้อยแต่ถ้าดำเนินไปเดี๋ยวนี้อีก 5-6 ปีข้างหน้าเราสบายและถ้าไม่ทำอีก 5-6 ปีข้างหน้าราคาค่าก่อสร้างค่าดำเนินการก็จะสูงขึ้นสูงไป 2 เท่า 3 เท่าลงท้ายก็ต้องประวิงต่อไปและเมื่อประวิงต่อไปก็จะได้ไม่ทำเราก็จะต้องอดน้ำแน่จะกลายเป็นทะเลทรายแล้วเราจะอพยพไปไหนก็ได้... พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา, 4 ธันวาคม 2536 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2551: 6)

...สำหรับโครงการนี้เป็นเช่นโครงการปากพองหรือโครงการนครนายกโครงการป่าสักเหล่านี้ถ้าไร่น้ำที่ประชาชนประชาชนจะอยู่ดีกินดีเมื่อประชาชนอยู่ดีกินดีก็สามารถที่จะเสีย

ภาษีให้กับรัฐบาลฉะนั้นที่เล่าโครงการเหล่านี้ก็เพราะว่ามันเป็นสิ่งที่จะทำให้อนาคตมีความสุข มีความเจริญได้โครงการเหล่านี้ก็จะได้เป็นประโยชน์ทันทีได้ด้วยแม้แต่ทุกวันนี้ถ้าหากเราลงมือทำก็จะมีงานทำ... พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนม, 4 ธันวาคม 2536 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2551: 6)

...ฝ่ายตามพระราชดำรัสลูกนั้นได้บริการประชาชนมาเป็นเวลานานแล้วและก็ได้ผลคุ้มค่ามากแล้วตอนนี้มีความจำเป็นที่จะสร้างโครงการใหม่แทนโครงการพระราชดำริเดิมนั้นก็ต้องอนุญาต ฉะนั้นได้บอกกับทางฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างเชื่อมโยงใหม่ว่าอนุญาตให้หรือโครงการตามพระราชดำริเดิมจะได้สบายใจกัน...แม้ไม่มีสิทธิ์ที่จะอนุญาตให้หรือฝ่ายนั้นและสร้างเชื่อมโยงใหญ่โตสูงและจุน้ำถึง 240 ล้านลูกบาศก์เมตรเชื่อมโยงนี้จะช่วยให้สามารถทำการเพาะปลูกเป็นจำนวนแสนไร่และไม่ต้องสร้างระบบเพราะระบบมีอยู่แล้ว... พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีวางศิลาฤกษ์เขื่อนคลองท่าด่าน, 2 มิถุนายน 2554 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2551: 6)

...แม่น้ำนครนายกมีต้นน้ำอยู่ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ไหลผ่านน้ำตกเหวนรกแต่ลำน้ำช่วงที่อยู่ต่อน้ำตกเหวนรกจนถึงบ้านท่าด่านเรียกว่าคลองท่าด่านต่อบ้านท่าด่านจึงเรียกแม่น้ำนครนายกไหลไปบรรจบกับแม่น้ำปราจีนบุรีกลายเป็นแม่น้ำบางปะกงมีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 1,993 ตารางกิโลเมตรมีปริมาณน้ำไหลเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 1,540 ล้านลูกบาศก์เมตรและปริมาณน้ำร้อยละ 93 จากปริมาณดังกล่าวส่วนใหญ่จะไหลลงทะเลโดยไร้ประโยชน์หรือก่อให้เกิดอุทกภัยเป็นประจำ... พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนม, 4 ธันวาคม 2546 (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2551: 7)

ขั้นตอนการดำเนินโครงการ

เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2536 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการโครงการพัฒนาลุ่มน้ำนครนายกตอนบน โดยให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่านที่บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรกรรม อุปโภค-บริโภค แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว และช่วยบรรเทาอุทกภัยในเขตจังหวัดนครนายก

เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2544 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงวางศิลาฤกษ์เขื่อนท่าด่าน

เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2549 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อเขื่อนคลองท่าด่านว่า “เขื่อนขุนด่านปราการชล” พร้อมทั้งมีพระราชกระแสให้ติดป้ายโลหะจารึกประวัติของขุนหาญพิทักษ์ไพโรจน์ ณ บริเวณเขื่อนเพื่อเชิดชูเกียรติคุณของท่าน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 และวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 เห็นชอบโครงการก่อสร้างเขื่อนคลองท่าด่านอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2540-พ.ศ. 2546 ในวงเงิน 10,193 ล้านบาท พร้อมทั้งอนุมัติแผน ปฏิบัติงานป้องกันแก้ไขและติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมโครงการฯ ปี พ.ศ. 2540-พ.ศ. 2551 ในวงเงิน 990 ล้านบาท

1. ก่อนการก่อสร้างได้ดำเนินการจัดหาที่ดิน เพื่อการอพยพให้กับราษฎรที่ได้รับผลกระทบ

2. เริ่มก่อสร้างโครงการเชื่อมขุ่นด้านปรากฏารชล เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 พร้อมระบบส่งน้ำ เป็นเขื่อนคอนกรีตบดอัด

3. สำรวจทรัพยากรดินเพื่อจัดทำแผนที่ดินในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว

4. จัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพในพื้นที่รับประโยชน์โครงการ ติดตามผล เพื่อให้การบริการจัดการค้ำค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดในทุกด้าน เพื่อยกระดับการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

ลักษณะโครงการเชื่อมขุ่นด้านปรากฏารชล

ระดับเก็บกักปกติ	+110	ม.รทก.
ระดับน้ำสูงสุด	+110.5	ม.รทก.
ระดับน้ำต่ำสุด	+38	ม.รทก.
ความจุอ่างฯที่ระดับเก็บกักปกติ	224	ล้านลูกบาศก์เมตร
ความจุอ่างฯใช้การ	220	ล้านลูกบาศก์เมตร
พื้นที่ผิวอ่างฯที่ระดับเก็บกักปกติ	3,087	ไร่
พื้นที่รับน้ำฝน	194	ตารางกิโลเมตร
ความยาวลำน้ำจากต้นน้ำถึงหัวงานเขื่อน	42	กิโลเมตร
ปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปี	2,700	มิลลิเมตร

การบริหารจัดการน้ำโครงการเชื่อมขุ่นด้านปรากฏารชล

การวางแผนการบริหารจัดการส่งน้ำเข้าเขตโครงการฯ ใน 2 พื้นที่ดังนี้

พื้นที่ชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายกจำนวน 165,000 ไร่ เป็นพื้นที่ทำนาซึ่งน้ำฝนจะไม่มีปัญหาใดๆ ส่วนในช่วงฤดูแล้งปี พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2551 ได้ส่งน้ำจากโครงการเชื่อมขุ่นด้านปรากฏารชลไปช่วยพื้นที่ทำนาปรัง 1 ได้ประมาณ 30,000 ไร่ และนาปรัง 2 ได้ประมาณ 10,000 ไร่

พื้นที่ชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุ่นด้านปรากฏารชลพื้นที่ชลประทานท่าด่านและส่วนขยายจำนวน 20,000 ไร่ (พื้นที่ประกันน้ำที่จะไม่ขาดน้ำทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง) มีการส่งน้ำผ่านระบบส่งน้ำสายใหญ่ 1 สายและสายซอย 4 สายซึ่งดำเนินการแล้วเสร็จโดยจำแนกพื้นที่เป็น 2 ส่วนคือพื้นที่ส่วนที่ 1 จำนวน 6,000 ไร่ เป็นการปรับปรุงพื้นที่ของฝายท่าด่านเดิมด้วยการส่งน้ำตามคลองสายใหญ่ลัดเลาะไปตามชายเขาเข้าสู่คลองซอยพื้นที่ส่วนที่ 2 เป็นพื้นที่เปิดใหม่ 14,000 ไร่ซึ่งมีคูน้ำเข้าพื้นที่เกษตรแล้ว 2,000 ไร่ ส่วนพื้นที่ที่เหลือจำนวน 12,000 ไร่เป็นพื้นที่ในเขตรับน้ำแต่ประสบปัญหาเกษตรกรไม่ปล่อยน้ำให้ผู้ใช้รายอื่นจึงจำเป็นต้องสร้างคูน้ำเข้าพื้นที่เกษตรโดยตรงนอกจากนี้กรมชลประทานได้กำหนดแผนเพิ่มต่อพื้นที่ชลประทานของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุ่นด้านปรากฏารชลอีก 2,500 ไร่ (พื้นที่โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าบ้านท่าซุงเดิม) ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ในปี พ.ศ. 2551 โดยการก่อสร้างคลองส่งน้ำตาดคอนกรีตและจะดำเนินการแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2552

นอกจากนี้ กรมชลประทานได้จัดตั้งโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ขึ้น เพื่อเป็นองค์กรรองรับในการบริหารและจัดการน้ำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ได้พระราชทาน พระราชดำริไว้ โดยมีการนำเทคโนโลยีและกระบวนการมีส่วนร่วมของราษฎรมาใช้ในการบริหารและจัดการน้ำอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเขื่อนขุนด่านปราการชลเป็นเขื่อนกั้นประสงคที่สามารบรเทา อุทกภัยและภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำนครนายกได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการ น้ำในแต่ละช่วงเวลาให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและสถานการณ์ในพื้นที่ โดยในฤดูฝนจะมีการพร่อง น้ำในอ่างเก็บน้ำเพื่อรองรับปริมาณน้ำท่าที่เกิดขึ้น เพื่อบรรเทาปัญหาอุทกภัย ส่วนในฤดูแล้งจะ สามารถส่งน้ำให้พื้นที่ชลประทานที่อยู่ตอนล่างโดยมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำรองรับการบริหารและ จัดการน้ำของโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล

การใช้ประโยชน์จากน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล

1. ส่งน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภคให้กับพื้นที่ชุมชนต่างๆของ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง นครนายก อำเภอปากพลี อำเภอองครักษ์ และอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ประมาณ 16 ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี

2. บรรเทาปัญหาดินเปรี้ยวในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 100,000 ไร่ เนื่องจากน้ำชลประทานทำให้ ระดับน้ำใต้ดินสูงขึ้นจึงสามารถเจาะวางสายแร่ไฟโรท์ซึ่งทำให้ดินลดความเป็นกรดลงได้

3. ช่วยลดความเสียหายจากอุทกภัยได้ร้อยละ 35 คิดเป็นมูลค่าประมาณ 30 ล้านบาท และบรรเทาปัญหาภัยแล้ง

4. ส่งน้ำเพื่อประโยชน์ด้านการรักษาระบบนิเวศน์ (น้ำเสียน้ำเค็ม) ในลำน้ำแม่ น้ำนครนายกโดยในปี 2549 โครงการฯ มีภารกิจช่วยเจือจางน้ำเสียแม่น้ำปราจีนและแม่น้ำบางปะกง 49.30 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่วนในปี 2550 มีภารกิจในการช่วยผลักดันน้ำเค็มที่แม่น้ำปราจีนและ แม่น้ำบางปะกง 33.30 ล้านลูกบาศก์เมตร และได้ส่งน้ำระบายช่วยโครงการส่งน้ำฯรังสิตใต้ 8.10 ล้าน ลูกบาศก์เมตร

5. เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาและแหล่งประมงขนาดใหญ่คาดว่าจะให้ผลผลิต 58,000 กิโลกรัม/ปี

6. ผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำ โดยมีเครื่องผลิตกระแสไฟฟ้าจำนวน 1 เครื่อง ซึ่งมีกำลัง ผลิตกระแสไฟฟ้าประมาณ 10 เมกกะวัตต์/เครื่องเท่ากับการใช้ไฟฟ้าของ 1 อำเภออย่างๆ โดยสามารถ ผลิตพลังงานกระแสไฟฟ้าเฉลี่ยปีละ 27.99 ล้านหน่วย ซึ่งการไฟฟ้าฝ่ายผลิตได้เข้ามาติดตั้งเครื่องผลิต กระแสไฟฟ้าตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2551

7. สนับสนุนการท่องเที่ยวเช่นการล่องแก่งเรือแคนู

อย่างไรก็ตาม โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ได้กำหนดแผนการบริหารจัดการน้ำของ เขื่อนขุนด่านปราการชล ให้เกิดประสิทธิภาพโดยควบคุมการเก็บกักและการปล่อยน้ำให้สัมพันธ์กับ ข้อจำกัดของขนาดพื้นที่อ่างเก็บน้ำและช่วงเวลาการเกิดน้ำหลากที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งอาจทำให้ เกิดภาวะน้ำท่วมได้ภายในระยะเวลาอันสั้น นอกจากนี้ยังต้องคำนึงการเก็บสำรองน้ำไว้เพื่อป้องกัน ภาวการณ์ขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง

โดยสรุปในการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยเห็นถึงหลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์แก่โครงการ

ส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านปราการชล และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่โครงการตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานพระราชดำริไว้ ได้นำหลักการและกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในการดำเนินงาน โดยประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านปราการชลมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำร่วมกับหน่วยงานรัฐ และรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของโครงการตั้งแต่เริ่มแรก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาและวิเคราะห์ รวมถึงศึกษางานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องและเห็นถึงตัวแปรที่ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด้านปราการชล เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำร่วมกับหน่วยงานรัฐได้นั้นจะต้องประกอบด้วยตัวแปรดังนี้ ประชาชนต้องมีการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ และทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำต่อภาครัฐ ดังนั้นตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรจึงมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ

2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

2.1 แนวคิดการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ ประกอบด้วยคำศัพท์ 2 คำ คือ การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) เป็นกระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งมีนักวิชาหลายท่านให้ความหมายของการบริหารจัดการ ดังนี้

Griffin (1996: 4) การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง ชุดของหน้าที่ต่างๆ (A set of functions) ที่กำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) หมายถึง การใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดและคุ้มค่า (Cost-effective) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) นั้น หมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Right decision) และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ดังนั้นผลสำเร็จของการบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน

ชวาร์ตส์ (Schwartz. 1980: 12) ให้ความหมายการบริหารว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ในด้านการบริหารที่เป็นศาสตร์ (scientific management) จะเป็นเรื่องของการใช้ความรู้ที่ได้รับการพิสูจน์และจัดเป็นระเบียบแล้ว ในการจัดการต่อกิจกรรมขององค์กรอย่างมีแบบแผน เช่น การวิเคราะห์ วิธีการทางสถิติ การใช้เหตุผล ด้านการบริหารที่เป็นศิลป์ (artistic management) เป็นเรื่องของการใช้ความรู้สึก ทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรการบริหาร ทั้งที่เป็นศาสตร์และศิลป์ มีความจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

สรุปความหมายของการบริหารจัดการ หมายถึง การใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่ดำเนินขั้นตอนตามกิจกรรมต่างๆ อาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ เพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน การบริหารจัดการจึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลข่าวสาร การประสานงาน และการจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.2 กระบวนการบริหารจัดการ

กระบวนการบริหารจัดการ (Management process) เป็นกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร และเป็นการกำหนดทิศทางของหน่วยงาน กลุ่มงาน หรือการดำเนินงานหน้าที่ต่างๆ ให้ใช้ทรัพยากรทั้งหลายที่มีอยู่ในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) ครอบคลุมถึงการใช้ทรัพยากรได้อย่างเฉลียวฉลาดเหมาะสมและคุ้มค่า (Cost-effective) ส่วนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective) นั้นหมายถึงการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Right decision) และมีการปฏิบัติการสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า บทบาทสำคัญของผู้บริหารคือการนำพาองค์กรไปให้ถึงเป้าหมายและบรรลุผลสำเร็จได้โดยส่วนรวม เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารมีหน้าที่รวบรวมและจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการที่ดี

กระบวนการบริหารจัดการ เป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวลผลึกต้นและกำกับให้ปัจจัยต่างๆ ที่เป็นทรัพยากรการจัดการประเภทต่างๆ สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพจนบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ การเข้าใจถึงกระบวนการบริหารจัดการและการฝึกฝนให้มีทักษะสูงขึ้นจะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น กิจกรรมพื้นฐาน 4 ประการที่ทำให้เกิดกระบวนการบริหารจัดการมี ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมาย แผนงาน และตัดสินใจหาวิธีการที่ดีที่สุดที่ทำให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลสำเร็จ
2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง กระบวนการในการจัดตั้งและจัดวางทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรที่ไม่ใช่บุคคลโดยวางแผนให้สามารถบรรลุผลสำเร็จขององค์กร
3. การนำและสั่งการ (Leading and Directing) หมายถึง กระบวนการของการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นในการที่จะให้บุคคลอื่นมีพฤติกรรมในการทำงานที่ต้องการและทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร
4. การควบคุม (Controlling) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมายที่องค์กรคาดหวังและกำหนดไว้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2555: 80-83) กล่าวถึง กระบวนการจัดการว่ามีการกำหนดขั้นตอนของกระบวนการจัดการไว้เหมือนกันหรือแตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับเป้าหมายเพื่อประสิทธิภาพขององค์กร ดังนั้นจึงได้จำแนกกระบวนการจัดการออกเป็น 3 ประเภทโดยจะนำมาเปรียบเทียบเพื่อความเข้าใจ ดังที่ได้แสดงในตาราง

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการยุทธศาสตร์ที่ประกอบด้วย 3-5 ขั้นตอน

กระบวนการจัดการยุทธศาสตร์ที่ประกอบด้วย		
5 ขั้นตอน	4 ขั้นตอน	3 ขั้นตอน
1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2. การกำหนดทิศทางของหน่วยงาน 3. การกำหนดยุทธศาสตร์	1. การวิเคราะห์สถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกหน่วยงาน 2. การวางแผนยุทธศาสตร์ด้วยการกำหนด (1) วิสัยทัศน์ (2) พันธกิจ (3) เป้าหมาย (4) ยุทธศาสตร์และ (5) แผนที่ทางยุทธศาสตร์และตัวชี้วัด	1. การคิดหรือการวางแผน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการยุทธศาสตร์ที่ประกอบด้วย 3-5 ขั้นตอน (ต่อ)

4. การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ	3. การดำเนินยุทธศาสตร์ด้วยการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติหรือนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ	2. การลงมือปฏิบัติจริง
5. การควบคุมและการประเมินผลยุทธศาสตร์	4. การควบคุมและการประเมินผลยุทธศาสตร์	3. การประเมินผล

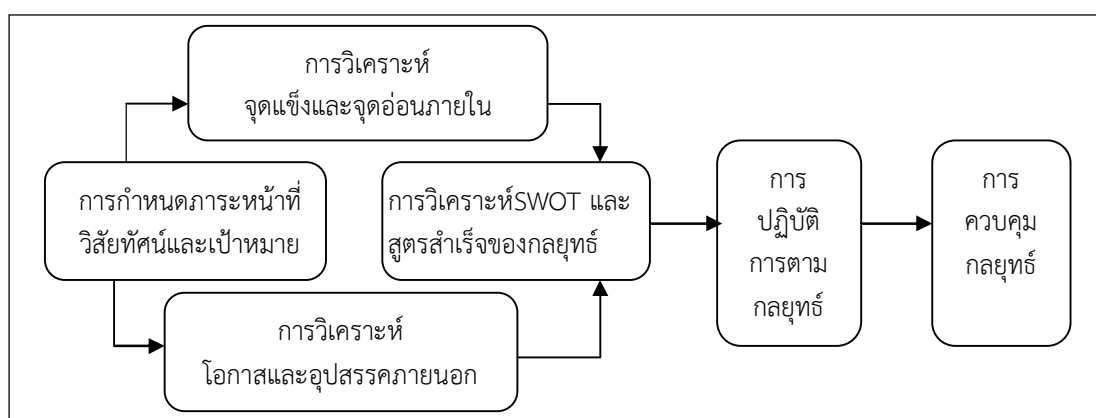
ที่มา: วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการและการบริหารยุทธศาสตร์ของหน่วยงานของรัฐ (กรุงเทพฯ: โพรเพซ, 2555), 83.

จากตารางดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการจัดการประกอบด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญหรือเป็นหัวใจของกระบวนการทั้งหลายที่นำไปใช้ในการกำหนดกระบวนการของกิจกรรม โดยมีความสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกัน ด้วยการวิเคราะห์สถานการณ์ แล้วนำไปสู่การวางแผน เพื่อการดำเนินการหรือเพื่อปฏิบัติ ที่จะก่อให้เกิดการประเมินผลกระบวนการจัดการขององค์การ

วิเชียร วิทยอดม (2554: 7-3) กล่าวถึง กระบวนการจัดการว่า เป็นการนำกระบวนการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและมีความเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนในการสร้าง ในการปฏิบัติตามแผน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้วยองค์ประกอบหลัก 6 ประการ คือ

1. การกำหนดภาระหน้าที่
2. การวิเคราะห์ถึงโอกาสและอุปสรรคภายนอก
3. การวิเคราะห์ถึงจุดแข็งและจุดอ่อนภายใน
4. การวิเคราะห์ SWOT และการสร้างกลยุทธ์
5. การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์
6. การควบคุมกลยุทธ์

นอกจากนี้ยัง ได้แสดงให้เห็นถึงแผนภาพองค์ประกอบหลัก 6 ประการของกระบวนการจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งมีภาพประกอบคำอธิบายของกระบวนการจัดการในภาพดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนของกระบวนการจัดการ

ที่มา: วิเชียร วิทยอดม, การจัดการสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ: ธนัช การพิมพ์, 2554), 7-4.

สรุปแนวคิดการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการคือ กระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกัน โดยใช้ความรู้ทักษะ เทคนิควิธีการและทรัพยากรขององค์การเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้นำมาประกอบเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารจัดการเป็นกระบวนการในการดำเนินงานให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

ความหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

น้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตบนโลกนี้ และเป็นทรัพยากรที่มีค่าและความสำคัญเช่นเดียวกับทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ มนุษย์จึงต้องรู้จักการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า รวมถึงการควบคุม ดูแล รักษาทั้งปริมาณให้เพียงพอและมีน้ำใช้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ทุกฝ่ายในสังคมของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ร่วมกันการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจะต้องเป็นไปอย่างมีเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อีกทั้งนโยบายการบริหารจัดการทุกฝ่ายในสังคม ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ทุกส่วนของสังคมรู้สึกคุณค่าของน้ำมีทรัพยากรน้ำใช้อย่างเพียงพอทั่วถึงเกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่และความสมดุลระหว่างอุปสรรคและอุปทาน ซึ่งการพัฒนาแหล่งน้ำและจัดหาน้ำใช้ เพื่อกิจกรรมต่างๆ นั้นก็ต้องเป็นไปในลักษณะควบคู่กับการอนุรักษ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2549 ความตอนหนึ่งว่า “...แต่ปีนี้ร้ายแรงกว่า เพราะว่าบริหารน้ำไม่ดี คำว่าบริหารน้ำ นี้หมายความว่าความถึงเวลาจะปล่อยน้ำลงไป ถึงเวลาที่จะต้องกักน้ำไว้ไม่ทำปีนี้ถ้ากักไว้ปล่อยในเวลาที่ถูกหลัก ถูกจังหวัด เชื่อว่าไม่ท่วมเท่าที่เป็นอยู่ปีนี้...”

สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (2549, อ้างถึงใน ประพันธ์ พระรส, 2541: 18) ได้ให้ความหมาย “การจัดการทรัพยากรน้ำ” ไว้ว่าเป็นการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรน้ำสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแจกจ่าย (distributc) ควบคุม (regulate) ให้เกิดประโยชน์และจะต้องมีการปรับปรุง (treatment) ขจัดทิ้ง (disposal) โดยมีกิจกรรมในการบริหารทรัพยากรน้ำใน 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การจัดสรรและแจกจ่ายน้ำที่มีอยู่ให้แก่ผู้ต้องการน้ำโดยเท่าเทียมกัน
2. การแสวงหาวิธีการใช้ประโยชน์ของน้ำที่มีให้เกิดประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้นควบคู่กับการป้องกันผลกระทบของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ ด้วย
3. เป็นกิจกรรมจัดการน้ำให้ได้ปริมาณและคุณภาพน้ำที่ดี ตลอดจนระยะเวลาที่ต้องการสถาบันแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2537) ให้ความหมายของการจัดการน้ำว่าเป็นวิธีการจัดการ การใช้ประโยชน์และการควบคุมสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

จรรยา ชวตเสวีจันนันทน์ (2555: 30) ให้ความหมายของการจัดการทรัพยากรน้ำ หมายถึง การควบคุม กำกับ ดูแล รวมทั้งฟื้นฟูและปรับปรุงทรัพยากรน้ำ คุณภาพน้ำ พร้อมกันนั้นยังต้องพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งน้ำที่ก่อสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบให้ใช้การได้ที่อยู่เสมอเพื่อเป็นแหล่งน้ำกักเก็บไว้ใช้อย่างเพียงพอต่อความต้องการ

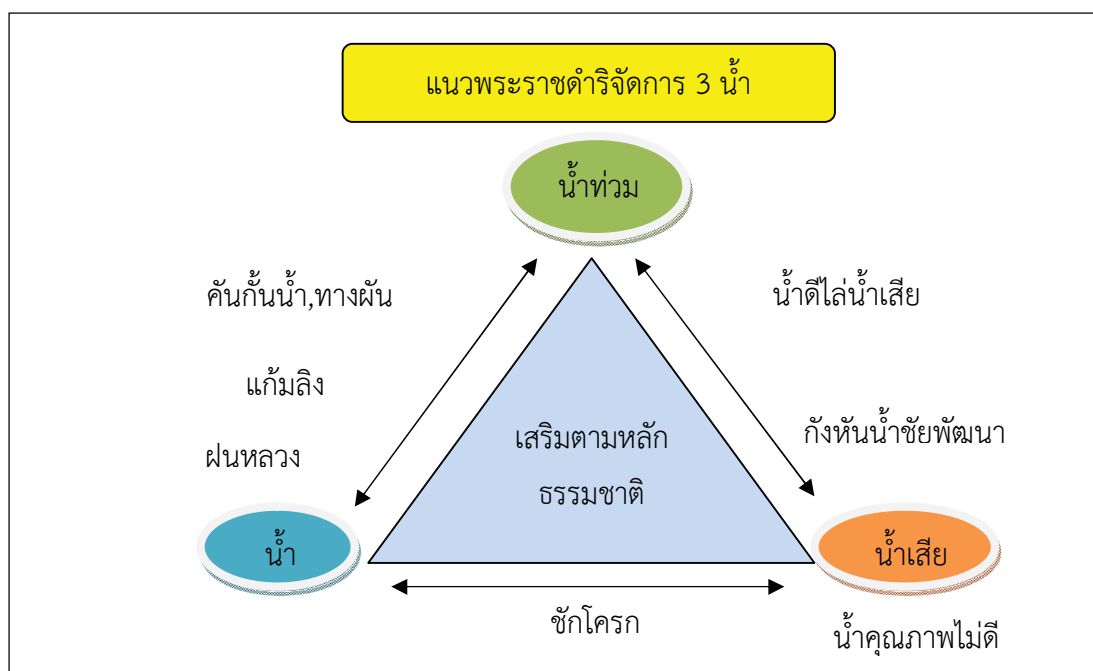
ปราโมทย์ ไม้กลัด (2525, อ้างถึงใน โสภิตา สุรินทะ, 2553: 36) กล่าวว่า การจัดการ (Management) หมายถึง การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันอย่างเป็นระบบสัมพันธ์กัน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด ส่วนคำว่า การจัดการน้ำ “Water Management” จะมีความหมายครอบคลุมกว้างมากทุกกิจกรรมหลายๆ กิจกรรมรวมอยู่ด้วยกัน ไม่ใช่เฉพาะการส่งน้ำ หรือเอาน้ำไปแจกแต่เป็นการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันอย่างเป็นระบบสัมพันธ์กัน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วม และปัญหาน้ำเสีย

สรุปความหมายโดยผู้วิจัยการบริหารจัดการน้ำ คือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาและพัฒนา การจัดสรรน้ำเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของการใช้น้ำอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำให้คงอยู่และมีการใช้น้ำอย่างยั่งยืนเกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งในการบริหารจัดการน้ำ จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นถึงแนวคิดและทฤษฎีของอังรี ฟาโยล (Henri Fayol) โดยหลักการแนวคิดและทฤษฎีนี้สามารถเชื่อมโยงต่อการบริหารจัดการน้ำได้ โดย อังรี ฟาโยล (Henri Fayol) กล่าวถึง การทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย โดยนำองค์ประกอบ 5 ประการ เรียกว่า POCCC ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาหรือการสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุม (Controlling) ฉะนั้น ทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการจะต้องมีการคิดและการวางแผนร่วมกัน การมีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ มาบังคับ และสั่งการเพื่อให้สามารถดำเนินงานไปสู่ทิศทางและความคิดเห็นที่ตรงกันต้องมีการประสานงาน เพื่อความถูกต้องชัดเจนของการดำเนินงาน พร้อมทั้งการควบคุมเพื่อให้การบริหารจัดการออกมาตรงเป้าหมายร่วมกัน โดยผู้วิจัยนำมาประยุกต์และเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการน้ำ จึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้

2.4 หลักการบริหารจัดการน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริเกี่ยวกับหลักการและวิธีการพัฒนาแหล่งน้ำสำคัญ คือ

1. การพัฒนาแหล่งน้ำจะเป็นรูปแบบใด ต้องเหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ
2. การพิจารณาวางโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ต้องเหมาะสมกับสภาพแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีในแต่ละท้องถิ่น
3. พิจารณาถึงความเหมาะสมในด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการเข้าไปสร้างปัญหาความเดือดร้อนให้กลับคนกลุ่มหนึ่ง โดยสร้างประโยชน์ให้คนอีกกลุ่มหนึ่งไม่ว่าประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับการลงทุนนั้น จะมีความเหมาะสมเพียงใดก็ตาม (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2547: 1)

ภาพที่ 3 แนวพระราชดำริการจัดการน้ำ

ที่มา: เฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ, การบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ. เข้าถึงเมื่อ 30 กรกฎาคม 2557. เข้าถึงได้จาก http://www.rdpb.go.th/RDPB/Upload/Download/associate_120355_1.pdf.

จากกรณีปัญหาเรื่องน้ำในประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมองว่า แม้ประเทศไทยมีปริมาณน้ำต้นทุนอยู่มาก แต่ไม่สามารถกักเก็บหรือนำน้ำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังประสบกับปัญหาอุทกภัยและมลภาวะทางน้ำเป็นประจำ ทำให้ต้องเผชิญกับปัญหาการขาดแคลนน้ำอันนำไปสู่การแย่งชิงทรัพยากรน้ำและมีแนวโน้มว่า ปัญหาดังกล่าวจะทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งอยู่เสมอว่า “น้ำคือชีวิต” และทรงตระหนักว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพเกษตรกรรม แหล่งน้ำจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดหาและพัฒนาให้มีปริมาณมากพอที่จะใช้ได้ตลอดทั้งปี จึงทรงหาทางแก้ปัญหาจากน้ำฝนที่ตกลงมาสู่พื้นโลกว่าจะบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างไรให้สามารถนำน้ำมาใช้เอื้อประโยชน์ให้แก่ราษฎรได้ รวมถึงการหาทางดำเนินการต่อพื้นที่ขาดแคลนน้ำ ดังจะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาน้ำทั้งจากภัยแล้ง น้ำท่วม น้ำเน่าเสีย เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของพสกนิกร ดังนี้ การพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินผ่านการสร้างอ่างเก็บน้ำ สร้างฝายทดน้ำ ประตูระบายน้ำ การขุดลอกสระน้ำเพื่อการเกษตร การขุดลอกหนองบึงที่ตื้นเขินและการสร้างอุโมงค์ผันน้ำ และการจัดการทรัพยากรน้ำในบรรยากาศ เช่น การปฏิบัติการฝนหลวง โดยใช้เทคนิควิธีการทางวิทยาศาสตร์แปรสภาพดินฟ้าอากาศให้เมฆมารวมตัวจนเกิดเป็นฝน

หลักการข้อที่สองคือ การบริหารจัดการน้ำท่วม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริและแนวทางบริหารจัดการใน 5 ประการ ได้แก่ ประการแรก คือ การสร้างเขื่อนกั้นกักน้ำ โดยพระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานต่างๆ ไปดำเนินการ เช่น เขื่อนขุนด่านปราการชล

จังหวัดนครนายก และเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ จังหวัดลพบุรี เป็นต้น ประการที่สองคือ การสร้างคันกั้นน้ำ เป็นวิธีป้องกันมิให้น้ำไหลลงตลิ่งเข้าไปท่วมพื้นที่ที่ได้รับความสะดวก โดยเสริมขอบตลิ่งของลำน้ำให้มีระดับสูงมากขึ้นกว่าเดิม เช่น การทำคันดินป้องกันน้ำท่วมบริเวณต่างๆ ในโครงการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพฯ และปริมณฑล ไม่ให้น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาไหลบ่าเข้าท่วมกรุงเทพฯ ชั้นใน ประการที่สามคือ การปรับปรุงสภาพลำน้ำ โดยเป็นขุดลอกลำน้ำบริเวณที่ต้นเขินตามลาดตลิ่งที่ถูกกัดเซาะ กำจัดวัชพืชและทำลายสิ่งกีดขวางทางน้ำไหล เช่น โครงการปรับปรุงคลองลาดโพธิ์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประการที่สี่คือ การระบายน้ำออกจากที่ลุ่ม โดยการจัดหาพื้นที่รองรับและกักเก็บน้ำในช่วงฝนตกมีน้ำมากด้วยการขุดลอกคลองต่างๆ เพื่อให้น้ำไหลมารวมกันแล้วนำมาเก็บไว้ในบ่อพักน้ำเปรียบเสมือนแก้มลิง แล้วจึงระบายน้ำสู่ทะเลเมื่อน้ำทะเลมีปริมาณลดลง เช่น โครงการแก้มลิงที่ดำเนินการไปแล้วในหลายพื้นที่ ประการที่ห้าคือ การก่อสร้างทางผันน้ำ โดยมีหลักการอยู่ว่าต้องผันน้ำในส่วนที่ไหลล้นตลิ่งออกไปจากลำน้ำโดยตรง ปล่อยน้ำส่วนใหญ่ที่มีระดับไม่ล้นตลิ่งให้ไหลอยู่ในลำน้ำเดิมตามปกติ

หลักการข้อที่สามคือ การจัดการน้ำเสีย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวพระราชดำริ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการกับน้ำเสีย โดยทรงเน้นการใช้วิธีการที่เป็นรูปแบบง่าย ๆ ด้วยกรรมวิธีแบบธรรมชาติ เสียค่าใช้จ่ายน้อย แต่มีประสิทธิภาพและพิจารณาดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่ และเมื่อทรงทดลองจนผลการศึกษาระสบความสำเร็จแล้วจึงพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นต้นแบบนำไปใช้บำบัดน้ำเสียในพื้นที่ต่อไป ทั้งนี้ มีแนวทางสำคัญ 2 ประการในการบำบัดน้ำเสียคือ แนวทางแรกคือ ใช้วิถีทางธรรมชาติ โดยใช้กลไกทางธรรมชาติในระบบนิเวศในการบำบัดน้ำเสีย ได้แก่ 1. การใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย โดยการควบคุมระบบการถ่ายเทของน้ำให้น้ำเน่าเสียมีสภาพเจือจางลง 2. การใช้เครื่องกรองน้ำธรรมชาติ โดยนำผักตบชวามาดูดซับความสกปรกและโลหะหนักและสารพิษต่างๆ จากน้ำเสีย และ 3. การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบบ่อบำบัดและพืชน้ำ ซึ่งเป็นกรบำบัดน้ำเสียชุมชนด้วยวิธีการธรรมชาติ ประกอบด้วย ระบบบ่อบำบัดน้ำเสีย ระบบบ่อชีวภาพ ระบบหญ้ากรอง และระบบบำบัดน้ำเสียโดยใช้ป่าชายเลนแนวทางที่สอง คือ ใช้เครื่องกลเติมอากาศ โดยเติมออกซิเจนเข้าไปในน้ำเสีย ซึ่งต่อมาได้พระราชทานรูปแบบและพระราชดำริในการสร้างและพัฒนาเครื่องกลเติมอากาศ ที่ผิวหน้าหมุนช้าแบบทุ่นลอย ที่รู้จักกันว่า "กังหันชัยพัฒนา"

หลักการข้อที่สี่คือ การจัดการน้ำเค็มและน้ำกร่อย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสร้างประตูบังคับน้ำปิดกั้นปากแม่น้ำ เพื่อกั้นน้ำเค็มไม่ให้ไหลเข้าไปในพื้นที่เพาะปลูกและเก็บกักน้ำจืดไว้ในแม่น้ำหรือลำธาร เพื่อใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรและอุปโภคบริโภค ส่วนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้พระราชทานแนวทางแก้ไขให้ผู้ประกอบอาชีพนาเกลือดำเนินการต่อไปได้ โดยไม่สร้างความเสียหายให้แก่พื้นที่ใกล้เคียง โดยให้ผู้ประกอบการทำนาเกลือต้องจัดพื้นที่ส่วนหนึ่งที่บริเวณลานตากเกลือ ขุดเป็นสระเก็บน้ำขนาดใหญ่สำหรับรองรับน้ำเค็มที่ปล่อยทิ้งออกมาจากการตากเกลือ เก็บไว้ในสระเพื่อรอการระเหยหรือไหลลงในดินโดยบ่อบาดาลเล็กๆ ที่ขุดขึ้นเพื่อระบายน้ำลงสู่ชั้นน้ำเค็มใต้ดินที่สูบขึ้นมา

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2549: 19-20) กล่าวถึง การบริหารจัดการน้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำว่า มีการปล่อยน้ำจาก อ่างเก็บน้ำผ่าน

ท่อส่งน้ำลงสู่คลองส่งน้ำสายใหญ่ฝั่งซ้ายและฝั่งขวา โดยเรียกเก็บค่าใช้น้ำทั้งในฤดูฝน และฤดูแล้ง เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้สมาชิกได้กู้เงิน นอกจากนี้ยังมีการวางแผนการใช้น้ำการใช้เพื่อเพิ่มพื้นที่การปลูกพืชฤดูแล้งให้มากขึ้น โดยให้ขุดบ่อประจำไร่นาแล้วนำน้ำจากอ่างไปเติม ทั้งนี้ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

1. การเข้าร่วมประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อวางแผนการใช้น้ำในช่วงต้นฤดูทำนาช่วงปลายฤดูฝนก่อนที่จะปลูกพืชฤดูแล้ง และประชุมสรุปการปันผลของสมาชิก
2. การพัฒนาอ่างเก็บน้ำและดูแลบำรุงรักษาระบบส่งน้ำ
3. การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น ปลูกป่าเสริม จัดกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียนเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับเยาวชน และการประชุมทำแผนสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

Canada Water Resources Association (CWRA) (1999, อ้างถึงใน สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2543) เป็นองค์กรจัดการทรัพยากรน้ำประเทศแคนาดา ได้ใช้หลักการจัดการทรัพยากรน้ำให้ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนว่า ต้องคำนึงถึงคุณภาพของระบบนิเวศและความเท่าเทียมกันของคนในสังคมสำหรับคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต มีองค์ประกอบการจัดการทรัพยากรน้ำ ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรน้ำอย่างผสมผสาน โดยการเชื่อมโยงคุณภาพและปริมาณน้ำกับการจัดการทรัพยากรประเภทอื่นๆ ความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างระบบ สถาบันที่ดำเนินการ สภาพสังคม นิเวศวิทยา และการจัดการทรัพยากรน้ำ ตลอดจนตระหนักถึงความสัมพันธ์ของแนวเขตลุ่มน้ำ และแหล่งน้ำใต้ดิน
2. สนับสนุนการอนุรักษ์ และคุ้มครองคุณภาพน้ำ โดยตระหนักถึงคุณค่าปริมาณน้ำที่มีอยู่จำกัด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดการทั้งปริมาณ และคุณภาพ สร้างความสมดุลในด้านการศึกษาการใช้น้ำ กลไกตลาดและกฎเกณฑ์เพื่อสนับสนุนทางเลือกให้กับผู้ใช้น้ำ และตระหนักถึงความรับผิดชอบและประโยชน์ที่ผู้ใช้ต้องรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรน้ำ
3. การแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ โดยนำเอาระบบการวางแผน ติดตามประเมินผลและการวิจัยมาใช้ นำเอาระบบข้อมูลทุกด้านมาประกอบการตัดสินใจ สนับสนุนให้มีการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมจากสาธารณชน มีการนำกลยุทธ์การเจรจามาต่อรอง และการไกล่เกลี่ยมาใช้เพื่อหาฉันทามติ รวมทั้งสนับสนุนให้สาธารณชนรับทราบถึงข้อมูลข่าวสารอย่างโปร่งใส และให้การศึกษากับประชาชน

ปราโมทย์ ไม้กลัด (2548, อ้างถึงใน ไสภิดา สุรินทะ, 2553: 37-38) กล่าวว่า การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จะต้องประกอบด้วยงานและกิจกรรมต่างๆ ที่สำคัญได้แก่

1. การพัฒนาแหล่งน้ำหรือจัดหาหน้าเพื่อประโยชน์ต่างๆ ในปัจจุบันเราประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้ง จึงต้องมีระบบการจัดหาน้ำจากแหล่งบาดาลและพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินเพื่อเก็บกักน้ำในพื้นที่ต่างๆ กระจายไปให้ทั่วทุกชุมชนระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ หรือจังหวัด เพื่อให้มีแหล่งน้ำใช้ในหน้าแล้งอย่างเพียงพอในทุกพื้นที่ลุ่มน้ำให้แต่ละพื้นที่ที่เหมาะสม มีศักยภาพในการจัดทำแหล่งเก็บกักน้ำ ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพภูมิประเทศที่สามารถพัฒนาได้ โดยเมื่อพัฒนาแล้วต้องไม่เกิดผลกระทบทำความเสียหายในด้านอื่นจนยอมรับไม่ได้ จึงจะสามารถมีน้ำใช้ได้อย่างยั่งยืนตามวัตถุประสงค์นี้คือกิจกรรมหลักที่จำเป็นต้อง

ดำเนินการให้เหมาะสมในทุกกลุ่มน้ำ เพื่อให้ประชาชนทุกพื้นที่ที่มีน้ำใช้ในกิจกรรมต่างๆ อย่างเพียงพอในทุกฤดูกาล

2. การจัดสรรน้ำใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม ในแต่ละพื้นที่ตามธรรมชาติหรือน้ำจากแหล่งน้ำต่างๆ ที่พัฒนาไว้จะต้องมีกระบวนการ เพื่อนำน้ำที่มีอยู่ในแต่ละสถานะไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ด้วยความยุติธรรม กระบวนการที่จะดำเนินการจัดสรรและใช้น้ำมีประสิทธิภาพและยุติธรรม

3. การอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำ การอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ทรัพยากรน้ำ และแหล่งน้ำ หมายถึง การดูแลรักษาและฟื้นฟูต้นน้ำ ลำธาร ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ไม่ให้มีสภาพเสื่อมโทรมลงตามธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ เพื่อให้ต้นน้ำลำธารต้องรักษาหรือหยุดยั้งไม่ให้เกิดการทำลายระบบนิเวศน์ เพื่อควบคุมหรือรักษาให้พื้นที่ต้นน้ำลำธารที่เป็นอ่างเก็บน้ำตามธรรมชาติสามารถรักษาสภาพการณ์เป็นอ่างเก็บน้ำตามธรรมชาติให้ได้ ต้นน้ำลำธารหรือพื้นที่ที่มีป่าอุดมสมบูรณ์จะเป็นแหล่งเก็บรวบรวมน้ำในฤดูฝนไว้ในช่องว่างของดินแล้วค่อยๆ ระบายลงสู่ต้นน้ำลำธารต่างๆ ให้เกิดมีน้ำใช้เองตามธรรมชาติ ส่วนการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและแหล่งน้ำต้องดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติและที่สร้างไว้ทั่วทุกภูมิภาคมิให้ถูกบุกรุกหรือมีสภาพชำรุดทรุดโทรมและต้นเขิน ป้องกันและกำจัดวัชพืชให้หมดไปจากแม่น้ำลำคลองต่างๆ ทั้งหมดดังกล่าวข้างต้นเพื่อการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร และแหล่งน้ำให้คงอยู่ตามสภาพธรรมชาติให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

4. การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม ประเทศไทยมีปัญหา น้ำท่วมที่เป็นอุทกภัยทั้งในพื้นที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และโดยที่มนุษย์เป็นเหตุทำให้เกิดขึ้น ในลุ่มน้ำใดที่เกิดปัญหานี้จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์กำหนดวิธีการจัดทำแผนแม่บทและดำเนินการแก้ไขให้บรรเทาจนกว่าปัญหาจะสิ้นสุด

5. การแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ ในปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพน้ำทั้งโดยธรรมชาติและที่มนุษย์ทำขึ้น ได้แก่ น้ำเปรี้ยว น้ำเค็ม และน้ำเสีย ในทุกกลุ่มน้ำจึงต้องมีกระบวนการจัดการแก้ไขปัญหาด้านนี้ให้ครบถ้วน โดยนำเทคนิคหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะสมมาดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นเป็นลำดับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังกล่าวโดยข้อเท็จจริงแต่ละลุ่มน้ำซึ่งทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรอื่นส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด จึงจำเป็นต้องใช้ความรู้หลายสาขาวิชาเข้ามาช่วยจัดการ เช่น ด้านวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา และในความหลากหลายของความรู้ต่างๆ นั้นการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจะต้องเป็นไปอย่างมีเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อีกทั้งนโยบายการบริหารจัดการดังกล่าวทุกฝ่ายในสังคมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ให้ทุกส่วนของสังคมรู้สึกถึงคุณค่าของน้ำ มีทรัพยากรน้ำใช้อย่างเพียงพอทั่วถึงเกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ และมีความสมดุลกันระหว่างอุปสงค์และอุปทาน ซึ่งการพัฒนาแหล่งน้ำและจัดหา น้ำ ใช้เพื่อกิจกรรมต่างๆ นั้น ก็ต้องเป็นไปในลักษณะควบคู่กับการอนุรักษ์อย่างแท้จริง

ปราโมทย์ ไม้กลัด (2534, อ้างถึงใน รายงานการประเมินผลโครงการเชื่อมขุดด้านปรากฏารชล, 2551: 9) กล่าวถึง เรื่องการบริหารจัดการน้ำของกรมชลประทานไว้ในงานสัมมนาที่ศ

ทางการพัฒนาแหล่งน้ำในทศวรรษหน้า ว่าด้วยวัตถุประสงค์ของกรมชลประทานที่สร้างอ่างเก็บน้ำ เพื่อช่วยการเกษตรเป็นหลัก โดยกรมชลประทานจะเป็นผู้บริหารและจัดสรรน้ำเองซึ่งมีการจัดสรร การใช้น้ำตามลำดับความสำคัญ ดังนี้

1. การใช้น้ำเป็นการเสริมการปลูกพืชฤดูฝน นาปี ในเขตโครงการชลประทาน รวมทั้ง น้ำเสริมการอุปโภค-บริโภคและอื่นๆ ในฤดูฝน

2. การใช้น้ำเพื่อกิจกรรมต่างๆ ในฤดูแล้ง จะพิจารณาตามปริมาณน้ำต้นทุนในอ่างเก็บน้ำที่สามารถระบายออกมาใช้งานได้ปัจจุบันจะวางแผนจัดสรรไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ ตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง ดังนี้

2.1 เพื่อการอุปโภค-บริโภคของเกษตรกรและประชาชนทั่วไปตลอดจนช่วง ฤดูแล้ง จัดสรรให้เป็นลำดับแรก

2.2 เพื่อการผลักดันน้ำเค็มที่บริเวณปากแม่น้ำ

2.3 เพื่อการเพาะปลูกพืชฤดูแล้ง การอุตสาหกรรมและอื่นๆ โดยจัดสรรแบ่งปัน น้ำที่เหลือตามความเหมาะสม

สำหรับอัตราส่วนการจากน้ำในกับกิจกรรมต่างๆ นั้นย่อมขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำต้นทุน ในอ่างเก็บน้ำที่มีให้ระบายออกมาใช้ได้เป็นหลัก โดยหลักการแล้วตลอดฤดูแล้งจะต้องจัดสรรน้ำให้ เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกรและประชาชนทั่วไปที่จำเป็นต้องใช้น้ำเพื่อการยังชีพพื้นฐาน ก่อน ได้แก่ น้ำใช้เพื่อการอุปโภค-บริโภค แล้วจัดสรรให้กิจกรรมอื่นต่อไปตามความเหมาะสม

อภิชาติ อนุกุลอำไพ (2534, อ้างถึงใน รายงานการประเมินผลโครงการเขื่อนขุนด่าน ปราการชล, 2551: 9-10) กล่าวถึง เรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพของกรมชลประทานในการบริหาร จัดการน้ำในงานสัมมนาทิศทางการพัฒนาแหล่งน้ำในทศวรรษหน้าว่ามีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สำรวจสภาพระบบน้ำ ระบบระบายน้ำ ตลอดจนอาคารและสิ่งก่อสร้างตามคลอง ต่างๆ ที่ใช้งานอยู่ในปัจจุบัน เพื่อ

1.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการชลประทานของคลองส่งน้ำแต่ละสายและรวมทั้ง โครงการ เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของระบบชลประทานที่ใช้งาน

2. หากคลองส่งน้ำมีประสิทธิภาพต่ำ จึงจัดทำแผนซ่อมแซมหรือปรับปรุงคลองและ อาคารให้มีสภาพสมบูรณ์ เพื่อเพิ่มการใช้งานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.1 ตรวจสอบและวิเคราะห์พื้นที่ซึ่งใช้น้ำชลประทานให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำ ต้นทุนของระบบส่งน้ำ โดยการปรับเพิ่มลดขนาดพื้นที่ที่สมควรส่งน้ำไปช่วยเหลือตามสภาพน้ำต้นทุน ที่เป็นจริง

2.2 จัดทำแผนการซ่อมแซม ปรับปรุงคลอง และอาคารในคลองที่ควรดำเนินการทั้งหมด

2.3 เร่งรัดดำเนินการซ่อมแซมปรับปรุงคลอง อาคารในคลองและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ให้แล้วเสร็จโดยเร็วตามแผนงานที่กำหนดและเงินงบประมาณที่ได้รับ เพื่อให้สามารถใช้ในการควบคุมและส่งน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสะดวกต่อการใช้งาน

2.4 จัดตั้งองค์กรเกษตรกร “กลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำ” ให้ทั่วถึงในเขตโครงการชลประทาน เพื่อให้เกษตรกรผู้ใช้น้ำได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรร และใช้น้ำชลประทานอย่างถูกต้องกับหลักวิชาการและมีหลักความเป็นธรรมระหว่างกลุ่มเกษตรกร

2.5 จัดทำโครงการเพิ่มพูนประสิทธิภาพบุคลากร ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำหน้าที่ควบคุมคลองส่งน้ำ และดูแลจัดการน้ำของชลประทานให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับกลุ่มเกษตรกรผู้ใช้น้ำชลประทาน ควรจะมีการจัดทำโครงการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เรื่องการใช้น้ำที่ถูกวิธีกับการปลูกพืชชนิดต่างๆ รวมทั้งรณรงค์ให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัดและให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของทางราชการในการดูแลซ่อมแซมคลองและอาคารที่ชำรุดเสียหายเล็กน้อยให้คงสภาพใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดไป

2.5 การบริหารจัดการน้ำในประเทศไทย

ประเทศไทยในปัจจุบันมีการจัดการทรัพยากรน้ำกระจายอยู่กว่า 40 หน่วยงาน 9 กระทรวง ซึ่งวิวัฒนาการนโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำของไทยมีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา ดังนั้นการจัดการและพัฒนาแหล่งน้ำนับเป็นภารกิจหลักของการจัดการน้ำของรัฐ ประเทศไทยเริ่มประกาศนโยบายทรัพยากรน้ำแห่งปี พ.ศ. 2543 เนื่องจากเริ่มประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ และเกิดการช่วงชิงทรัพยากรน้ำมากขึ้น (มิ่งสรรพ ขาวสอาด 2544: 25)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) เป็นช่วงยุคทองของการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่มีการผลักดันโครงการขนาดใหญ่ เพื่อจัดหาน้ำ ได้แก่ โครงการยี่ฮี่ และมีการก่อสร้างเขื่อนภูมิพลในจังหวัดตาก โครงการเจ้าพระยา รวมพื้นที่เป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์จากชลประทานเพิ่มขึ้นรวมเป็น 12 ล้านไร่

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) เน้นการขยายระบบส่งน้ำจากโครงการขนาดใหญ่ที่ทำแล้วให้ทั่วถึง มีการเริ่มก่อสร้างเขื่อนสิริกิติ์ และมีโครงการก่อสร้างเขื่อนในภูมิภาคต่างๆ เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 เนื้อที่ชลประทานเพิ่มขึ้นรวมเป็น 15 ล้านไร่

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) เน้นด้านการก่อสร้างระบบคลองส่งน้ำ และระบบน้ำเพิ่มเติมตามโครงการชลประทาน และมีการขยายระบบชลประทานขนาดเล็กเพิ่มขึ้น ในด้านการพัฒนาขนาดเล็ก หน่วยงานที่มีบทบาทมาก ได้แก่ กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับนี้มีนโยบายในการทำงานระดับลุ่มน้ำแทนการดำเนินงานชลประทานรายโครงการ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติชลประทานหลวงฉบับที่ 4 พ.ศ. 2518 เพื่อให้เก็บค่าชลประทานจากกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเกษตร

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ได้มีการเสนอมาตรการและนโยบายให้มีหน่วยงานกลางในระดับสูง เพื่อทำงานการศึกษาดำเนินงานตามแผนในเรื่องการจัดทำแผนและโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำที่จำเป็นตามลุ่มน้ำ และต้นน้ำลำธารต่างๆ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) มีการกล่าวถึง การเก็บค่าน้ำชลประทานเพื่อให้เกิดการใช้น้ำอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้เป็นการคืนทุนมาขยายพื้นที่ชลประทานต่อไป ในการอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำเกิดนโยบายที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น มีการกำหนดให้มีการศึกษาและวางมาตรการแก้ไขผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมจากโครงการก่อสร้างเขื่อนอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ในปี พ.ศ. 2525 รัฐบาลให้มติโดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ดำเนินการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่สำคัญของไทย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ได้กลับมาอีกครั้ง ในยุคที่ประเทศไทยมีอัตราการเจริญเติบโตสูงที่สุดเมื่อปี พ.ศ. 2533 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สร้างเขื่อนปากมูล และกรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีโครงการที่จะศึกษาการผันน้ำจากลุ่มน้ำสาขาของแม่น้ำโขง เข้าสู่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ได้แก่ โครงการกก อิง น่าน กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมก็ได้เริ่มบทบาทในการจัดหาแหล่งน้ำจากต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาไฟฟ้ามากขึ้น ในปี พ.ศ. 2532 ได้มีการศึกษาโครงการโขง-ชี-มูล ซึ่งเป็นโครงการที่พยายามดักหรือกั้นน้ำท่าโดยใช้ฝายกั้นลำน้ำที่จะไหลไปยังแม่น้ำโขงผ่านท่อเข้ามาเก็บไว้ในแหล่งน้ำในประเทศ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในลุ่มน้ำชีและมูล

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ได้เร่งรัดจัดตั้งองค์กรระดับชาติที่มีกฎหมายรองรับเพื่อวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยเน้นการจัดการลุ่มน้ำเป็นหลัก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กำหนดการบริหารจัดการน้ำระดับลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ ทั้งการจัดการ การดูแลคุณภาพน้ำ มลพิษทางน้ำ และการระบายน้ำ มีการจัดเก็บค่าน้ำดิบทั้งเพื่อการอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และอุปโภคบริโภค และปรับโครงสร้างอัตราค่าน้ำให้สอดคล้องกับต้นทุนค่าใช้จ่าย

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 - 8 ได้กำหนดแผนหลักและยุทธศาสตร์เป็นกรอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพยากร ที่มีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามยุคสมัย ซึ่งปัจจุบันสถานการณ์เกี่ยวกับน้ำ กฎหมายหลายฉบับและองค์กรจัดการน้ำของรัฐบาลหลายองค์กร แต่การจัดการน้ำยังมีปัญหาเกิดขึ้นทุกระดับทั้งระดับหน่วยงานราชการด้วยตนเอง ระหว่างหน่วยงานรัฐกับผู้ใช้ น้ำ และระหว่างผู้ใช้น้ำด้วยตนเอง

ภาวะการณ์ขาดแคลนน้ำในอนาคต แม้ได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างต่อเนื่องแต่สามารถตอบสนองความต้องการใช้น้ำได้เพียงร้อยละ 71 ของความต้องการเท่านั้น กล่าวคือ ในปี 2551 ปริมาณน้ำที่สามารถกักเก็บและใช้งานได้ในอ่างเก็บน้ำทั่วประเทศมีเพียง 52,741 ล้าน ลบ.ม.ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำที่มีความต้องการถึง 73,788 ล้าน ลบ.ม./ปี ในปี 2569 ประเทศไทยจะยังคงมีภาวะการณ์ขาดแคลนน้ำอย่างน้อย 71,744 ล้าน ลบ.ม./ปี ในระยะ 20 ปีข้างหน้า (คณะกรรมการวิชาการเกษตรและสหกรณ์, 2546)

การพัฒนาแหล่งน้ำของประเทศไทย มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2551 มีแหล่งน้ำทุกประเภทรวม 17,553 โครงการ มีความจุอ่างเก็บน้ำทั้งสิ้น 71,131 ล้าน ลบ.ม. หรือคิด

เป็นร้อยละ 25 ของปริมาณน้ำท่าทั้งหมด มีปริมาณน้ำใช้การได้ 52,741 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่ชลประทานและพื้นที่รับประโยชน์จากแหล่งน้ำที่พัฒนาขึ้นทั้งโครงการชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้า มีจำนวนรวม 41 ล้านไร่ โดยเป็นพื้นที่ชลประทาน 28 ล้านไร่ หรือร้อยละ 21.5 ของพื้นที่การเกษตรทั้งประเทศ ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 31 ของพื้นที่ชลประทาน/พื้นที่รับประโยชน์ อยู่ในภาคกลางโดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทย โดยหน่วยงานภาครัฐนั้นยังไม่เห็นผลเท่าที่ควรในแง่ของการตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างทั่วถึง ยังขาดประสิทธิภาพและความยุติธรรมมีสาเหตุสำคัญเกิดขึ้นได้หลายประการ ดังนี้ (วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์ 2536, อ้างถึงใน จริยาชาตะสุรจันานนท์, 2555: 33-34)

1. การขาดนโยบายและแผนหลักการที่ชัดเจน นโยบายการจัดการน้ำของภาครัฐแต่ละสมัยไม่มีความชัดเจนและไม่ครอบคลุมทุกด้าน ทำให้นโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไม่เป็นแบบองค์รวม มุ่งแต่จะเน้นการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อจัดหาเพิ่มเติมตอบสนองต่อความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้น มากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ต้นน้ำและแหล่งน้ำ

2. ยุทธศาสตร์ที่ไร้ทิศทาง เนื่องจากแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 – 9 (พ.ศ. 2504 - 2549) ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำมีรายละเอียดแตกต่างกันไปตามยุคสมัยและไม่ชัดเจน จนทำให้ไม่สามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้

3. สิทธิการใช้น้ำ ทุกวันนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติสิทธิการใช้น้ำและการจัดสรรน้ำอย่างชัดเจน ทรัพยากรน้ำจึงเป็นทรัพยากรสาธารณะที่ทุกคนสามารถใช้ได้อย่างเต็มที่โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบใดๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย แทนที่จะมีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและรู้คุณค่าของน้ำ

4. การใช้หลักเศรษฐศาสตร์ในการจัดการน้ำ การเพิ่มอัตราค่าน้ำน่าจะเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้น้ำมาตรการณ์กับเมืองใหญ่จะทำให้เกิดการประหยัดน้ำและใช้น้ำอย่างรู้คุณค่ามากขึ้น เพราะเขตเมืองเป็นส่วนที่ใช้น้ำฟุ่มเฟือยมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้ที่มีฐานะยากจนจึงต้องนำมาตรการช่วยเหลือหรืออุดหนุนผู้ใช้น้ำบางกลุ่ม เช่น เกษตรกรรายย่อย มาพิจารณาควบคู่กับอัตราค่าน้ำเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ

5. โครงสร้างองค์กร หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการน้ำมากมาย เช่นนี้ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ขาดการประสานงานและการปฏิบัติงานที่เป็นเอกภาพอันรวมถึงการวางแผนเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดการใช้งบประมาณที่มีอยู่จำกัดอย่างฟุ่มเฟือยและขาดประสิทธิภาพ

6. ข้อมูลสารสนเทศ หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการน้ำมีจำนวนมากในด้านของข้อมูลทรัพยากรน้ำแต่ละหน่วยงานต่างจัดทำขึ้นเป็นข้อมูลให้ภายในหน่วยงาน โดยไม่มีการรวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูล จึงทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการจัดทำข้อมูล

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านน้ำจากผลงานวิจัยที่เคยมีมาแล้วในอดีต พบว่ามีปัญหาหลักด้วยกัน 7 ปัญหา ได้แก่ การขาดแคลนน้ำและภัยแล้งของประเทศ ปัญหาอุทกภัย น้ำท่วมและดิน/โคลนถล่ม ปัญหาคุณภาพน้ำและน้ำเน่าเสีย ปัญหาของทรัพยากรป่าไม้ ป่าชายเลนและพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศ ปัญหาด้านการบริหารจัดการ

ทรัพยากรน้ำ ปัญหาด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ และปัญหาด้านฐานข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรน้ำ (สำนักงานคณะกรรมการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2552)

1. การขาดแคลนน้ำและภัยแล้งของประเทศ การขาดแคลนน้ำ ถือเป็นปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “ความหายนะที่ค่อยๆ คืบคลานเข้ามา” (Creeping Catastrophe) นับเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง ต่อความเป็นอยู่และความอยู่รอดของประชาชนบางแห่ง ทั้งในระดับโลก ระดับประเทศและระดับท้องถิ่น จนทำให้สหประชาชาติกำหนดให้การขาดแคลนน้ำเป็น “วาระเร่งด่วนของโลก” ในประเทศไทย หลักฐานจากการศึกษาต่างๆ ล้วนชี้ให้เห็นว่า ในอนาคตปัญหาการขาดแคลนน้ำมีแนวโน้มที่น่าวิตกอย่างยิ่ง แม้ว่าในปัจจุบันงานพัฒนาแหล่งน้ำที่ได้ดำเนินการเสร็จแล้วทั้งหมดในแต่ละลุ่มน้ำหลักยังไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนและสนองความต้องการน้ำ เพื่อการพัฒนาต่างๆ ได้ทั่วถึงในขณะที่ประเทศชาติกำลังพัฒนาในหลายด้าน อาทิเช่น ด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม และท่องเที่ยว ฯลฯ จึงทำให้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำหรือความเดือดร้อนในเรื่องน้ำที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี จึงสรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ ปัญหาภัยแล้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1.1 ความต้องการใช้น้ำมีมากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมืองและการเพิ่มขึ้นของประชากร

1.2 แหล่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติและที่ได้สร้างไว้มีไม่เพียงพอ หากปีใดมีฝนตกน้อยปริมาณน้ำที่กักเก็บก็จะน้อยตามไปด้วย ถึงแม้รัฐบาลมีนโยบายก่อสร้างแหล่งกักเก็บขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กอีกหลายแห่งตามลุ่มน้ำต่างๆ ก็ตามแต่เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่จะสร้างแหล่งกักเก็บน้ำ สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย และมีอุปสรรคในการพัฒนา เป็นสาเหตุสำคัญทำให้การกักเก็บน้ำไว้ใช้มีปริมาณไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอกับความต้องการเพื่อกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะในฤดูแล้ง

1.3 แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำน้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ที่เคยใช้เป็นแหล่งเก็บน้ำ เพื่อการเพาะปลูกและเพื่อการอุปโภคบริโภคต้นเขิน ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ใช้ น้ำอย่างถูกต้อง ถูกปล่อยปละละเลยและถูกบุกรุกครอบครอง นำพื้นที่ขอบหนอง บึงไปใช้เป็นประโยชน์ส่วนตัว

1.4 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการปลูกพืช ฤดูแล้ง โดยเฉพาะการทำนาทำให้มีการใช้น้ำไม่สอดคล้องกับศักยภาพของน้ำต้นทุนภายในลุ่มน้ำเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาคการเกษตรขึ้นในลุ่มน้ำต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ทำจีน สะแกกรัง ชี และมูล เป็นต้น

1.5 การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีความต้องการใช้น้ำมากกว่า ศักยภาพของปริมาณน้ำที่กักเก็บในลุ่มน้ำ เช่น พื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ทำให้ต้องมีการผันน้ำเป็นการทำให้ต้นทุนค่าน้ำสูงขึ้น และทำให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งด้านการใช้น้ำในอนาคตซึ่งการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรมมีวัตถุประสงค์อยู่ 2 ส่วนหลัก ได้แก่ น้ำสำหรับอุปโภค-บริโภค ทั้งในส่วนการใช้ของบุคลากร และที่เป็นวัตถุดิบของกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรม ซึ่งคุณสมบัติของน้ำที่ใช้เพื่อการนี้จะต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยที่คุณภาพน้ำบริโภคจะต้องเหมาะสมกับสุขอนามัยของบุคคล คุณลักษณะบางอย่างที่ต้องการจะต่างกันไปตามประเภท

ความต้องการของอุตสาหกรรมนั้นๆ การจัดการน้ำบาดาลเพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรมที่ผ่านมามีปัญหาหลายประการที่เกี่ยวข้องทั้งทรัพยากรน้ำบาดาลเอง องค์กรที่ดูแลรับผิดชอบการวางแผน กฎหมาย เทคโนโลยี และบุคลากร

1.6 การใช้น้ำขาดประสิทธิภาพ เป็นการใช้ที่ไม่ประหยัดโดยเฉพาะในภาคการเกษตร

1.7 ประชาชนขาดจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์จากน้ำ จากคณะกรรมการการเกษตร สภาผู้แทนราษฎร. 2556 การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายงานว่าสาเหตุหลักที่สำคัญประการแรกของการเกิดสภาพปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำต่างๆ ของประเทศไทยคือ ความผันแปรของปริมาณและการกระจายตัวของฝนในรอบปี ซึ่งเป็นสภาพที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขได้

ดังนั้น ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทยประสบปัญหาต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1. องค์กรบริหารจัดการน้ำมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกระจายหลายหน่วยงาน ทำให้ขาดองค์กรและโครงสร้างหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ยังไม่เป็นเอกภาพขาดเป้าหมายร่วมกันในการบริหารจัดการและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะหน่วยงานส่วนราชการต่างๆ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหาระบบน้ำมีอยู่หลากหลายยังคงสังกัดอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของหลายกระทรวง ขาดการบริหารจัดการร่วมกันแบบบูรณาการไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบเป็นเจ้าของหลักในการบริหารจัดการที่แท้จริง และเป็นรูปธรรมในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการให้เป็นเอกภาพและมีกรอบแผนที่ชัดเจน

2. นโยบายและแผนหลักการจัดการทรัพยากรน้ำของรัฐ แต่ละสมัยไม่มีความชัดเจนและไม่ครอบคลุมในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกันขาดความต่อเนื่อง การจัดทำนโยบายและแผนด้านการจัดการทรัพยากรน้ำจำกัดอยู่ในวงแคบ ไม่มีการดำเนินการแบบองค์รวมและพิจารณาอย่างครบถ้วนในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกัน

3. ขาดการวางแผนและการพัฒนาพื้นที่อย่างบูรณาการ การพัฒนาที่ผ่านมามีขาดการบูรณาการแบบองค์รวม ทั้งความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน/องค์กร/สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารวมทั้งกลุ่มจังหวัดในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากในแต่ละพื้นที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลักพื้นที่ที่มีการพัฒนามากกว่าย่อมจะต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศในสัดส่วนที่สูงกว่าพื้นที่ชนบท น้ำเป็นตัวอย่างที่สำคัญที่แสดงให้เห็นว่า การใช้ประโยชน์จากน้ำตกอยู่กับกลุ่มผู้ใช้บางส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) ทำให้การพัฒนาโดยองค์รวมขาดความเชื่อมโยงและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. ปัญหาด้านฐานข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรน้ำ ได้แก่ ข้อมูลที่มีอยู่กระจายกระจายในหลายหน่วยงาน และหลายครั้งมีการขัดแย้งของข้อมูล ข้อมูลมีความหลากหลาย และยังไม่มีการจัดกลุ่มข้อมูลอย่างเป็นระบบและอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ยากต่อการนำไปใช้ การขาดความเชื่อมโยง เชื่อมต่อของข้อมูลที่สมบูรณ์และทันสมัย การขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ การขาดศูนย์ระบบข้อมูลและองค์ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำของประเทศ

5. กระบวนการจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ของหน่วยงานต่างๆ ที่ขาดองค์หลักในการกำหนดและประสานงาน เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ เช่น การจัดสรรน้ำ การจัดหา น้ำเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง การแก้ปัญหาอุทกภัยและการแก้ไขปัญหาน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ การสร้าง สิ่งกีดขวางการประสานงานระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับปัญหา ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ ผ่านมา สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายงานว่า ในการพัฒนา แหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่มีน้อย ประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำของแหล่งน้ำธรรมชาติและที่จัดสร้างไว้ ลดลงและมีคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ส่วนการใช้ประโยชน์จากน้ำใต้ดินยังไม่เหมาะสม จึงมีผลทำให้เกิด ภาวะการขาดแคลนน้ำ ความขัดแย้งระหว่างผู้ใช้น้ำในภาคเกษตรกรรมอุตสาหกรรม การบริการ และ การอุปโภคบริโภคในครัวเรือน รวมทั้งเพื่อการผลักดันน้ำเค็มมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นตามอัตราความ ต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วความไม่สม่ำเสมอของปริมาณน้ำในแต่ละช่วงของปี ทำให้เกิด ปัญหาน้ำท่วมและวิกฤติภัยแล้ง

6. ผู้ใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ ยังขาดจิตสำนึกในการใช้น้ำอย่างประหยัด โดยขาดวินัย ของผู้ใช้น้ำอย่างถูกต้อง รวมทั้งไม่รู้วิธีการอนุรักษ์น้ำที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญ ด้านหนึ่งที่ทำให้มีปริมาณน้ำไม่พอใช้

7. ขาดการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุม ประเด็นปัญหาและความจำเป็นในเชิงพื้นที่บุคคล เป้าหมายทุกภาคส่วนและการมองอนาคตในระยะยาว

8. ปัญหาด้านการขาดงบประมาณและแผนงบประมาณในการดำเนินงาน ในการ จัดทำงบประมาณของประเทศ เป็นไปในลักษณะของการจัดสรรงบประมาณรายกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งเป็นการพิจารณางบประมาณ โดยยึดพื้นฐานจากงบประมาณเดิมของแต่ละหน่วยงานเคยได้รับ ในปีที่ผ่านมา และตามที่หน่วยงานเสนอขอโดยขาดการพิจารณาด้วยปัญหาในภาพรวมของประเทศ โดยเฉพาะด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งมีหน่วยงานดำเนินการอยู่เป็นจำนวนมากในหลาย กระทรวง ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำตามภารกิจและงบประมาณที่ได้รับมา จึงขาดการประสานงานหรือไม่ประสานแผนปฏิบัติการอย่างจริงจัง ทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่าง ไม่สมบูรณ์ในแต่ละพื้นที่ หรือปัญหาบางอย่างไม่ได้รับความสนใจแก้ไขอย่างจริงจัง เพราะงบประมาณ ที่จัดสรรการกระจายมากและแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ

2.7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำเป็นเครื่องมือ ในการรับประกันสิทธิขั้นพื้นฐาน ของประชาชนและป้องกันความขัดแย้งในการเข้าถึงทรัพยากรน้ำ และใช้ประโยชน์ในการเป็นน้ำดื่ม น้ำใช้ และน้ำที่ใช้เป็นปัจจัยในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการควบคุมการใช้น้ำการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพมีคุณค่าและยั่งยืน โปร่งใสทั่วถึงและเป็นธรรมหมาย รวมถึง การพัฒนา พื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งน้ำ การป้องกันแก้ไขปัญหาน้ำท่วม มลพิษทางน้ำและ การขาดแคลนน้ำ การตั้งกองทุนทรัพยากรน้ำ การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำของประเทศไทยเป็นเหตุให้การจัดการ ทรัพยากรน้ำไม่บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายเท่าที่ควรมีปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับกฎหมายสามารถ สรุปได้ดังนี้

1. ประเด็นสำคัญของกฎหมายที่มีอยู่ไม่ครอบคลุม และการเกิดช่องว่างให้มีการจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในปัจจุบันมีหลายฉบับ และประเด็นสำคัญที่มีอยู่ในหลายฉบับนั้นยังไม่ครอบคลุมให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1.1 สิทธิในการใช้น้ำ น้ำที่อยู่ในแม่น้ำลำคลองทั่วไปนั้นเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทหนึ่ง เพราะน้ำที่อยู่ในทางน้ำย่อมมีไว้สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันผลทางกฎหมายที่ตามมาคือ ทุกคนมีสิทธิใช้น้ำในแม่น้ำลำคลองทั่วไปไม่มีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใช้น้ำภาคเอกชน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐไม่มีอำนาจในการสั่งห้ามมิให้ประชาชนใช้น้ำจากทางน้ำ เพราะทุกคนมีสิทธิในการใช้น้ำเท่าเทียมกัน

1.2 มลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษทางน้ำมีได้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพียงหน่วยงานเดียว มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในทางปฏิบัตินั้นเมื่อปัญหาได้อยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงานมีแนวโน้มว่าปัญหานั้นมิได้รับการแก้ไขอย่างทันการณ์และเหมาะสม เพราะคิดว่าหน่วยงานของตนเองมิใช่ผู้รับผิดชอบหลัก

1.3 องค์กร ในอดีตก่อนการปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ. 2545 มีหน่วยงานระดับชาติหลายหน่วยงาน ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ แต่ในปัจจุบันลดลงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำจะมีเฉพาะในส่วนขององค์กรเพื่อการบริหารจัดการ ได้แก่ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำคณะกรรมการลุ่มน้ำย่อย โดยได้กำหนดเรื่องขององค์กรประกอบและอำนาจหน้าที่ไว้ชัดเจน

1.4 การป้องกันน้ำท่วม โดยปกติการป้องกันน้ำท่วมที่ผ่านมาได้ดำเนินการโดยหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น โดยอาศัยมาตรการตามแต่ละหน่วยงานเห็นสมควร เช่น การสร้างคันกันน้ำเข้าสู่พื้นที่ การขุดขยายคลองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ แต่สิ่งที่เป็นปัญหา คือ การประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับป้องกันน้ำท่วม เนื่องจาก ไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดรับผิดชอบปัญหานี้โดยตรง ดังนั้นจึงควรจะมีการมอบหมายให้หน่วยงาน เช่น กรมชลประทาน หรือกรมทรัพยากรน้ำมีหน้าที่รับผิดชอบและเป็นหน่วยงานหลักในการประสานงาน

1.5 การพัฒนาอนุรักษ์แหล่งน้ำ มีกฎหมายหลายฉบับและอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน แม้จะได้มีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำแต่ไม่ได้หมายความว่า การพัฒนาแหล่งน้ำจะดำเนินการไปอย่างเหมาะสม และแหล่งน้ำได้รับการคุ้มครองอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพเสมอไป

2. ความหลากหลายของกฎหมาย และขาดความเป็นเอกภาพ การขาดกฎหมายแม่บทหรือพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ การขาดความครอบคลุมของกฎหมาย ถึงแม้ว่าบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรน้ำมีแฝงอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ และปัจจุบันได้ใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2550 แต่มีเนื้อหาสาระยังไม่ครอบคลุมเบ็ดเสร็จทำให้การบังคับใช้ยังไม่ครอบคลุมทุกกรณีความซ้ำซ้อนของกฎหมายส่วนใหญ่ เป็นความซ้ำซ้อนกันในการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับบทลงโทษปัญหาความล่าช้าและมีช่องว่างของกฎหมายเกี่ยวข้องกับน้ำที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันบางฉบับได้ประกาศใช้มาเป็นเวลานาน

โดยมิได้มีการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันแต่อย่างใด จึงก่อให้เกิดปัญหาในการใช้บังคับ

3. การขาดความเป็นเอกภาพ สภาพของกฎหมายในปัจจุบันยังขาดความเป็นเอกภาพ เนื่องจากกฎหมายที่บังคับใช้ในเรื่องเดียวกันมีจำนวนมาก แต่กฎหมายแต่ละฉบับมีการบังคับใช้ไม่ครอบคลุมในทุกกรณี ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดความสับสนในการใช้กฎหมายแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติตามมาอีกด้วย เพราะว่าผู้บังคับใช้มักเกิดความสับสน และไม่แน่ใจว่าสมควรจะใช้กฎหมายฉบับใดเหมาะสมที่จะบังคับใช้แก่กรณีต่างๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อเกิดปัญหาขึ้นแล้วต้องเสียเวลาในการวินิจฉัยและตีความ จึงขาดความคล่องตัวในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายด้านทรัพยากรแหล่งน้ำอยู่บ้างแล้ว แต่ทั้งนี้ยังขาดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพียงพอที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากการจัดทำนโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมาจำกัดอยู่ในวงแคบ โดยที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำน้อย ยิ่งไปกว่านั้นยังไม่มีแผนแม่บทที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ ยึดถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน

4. ความไม่สามารถในการใช้กฎหมายพระราชบัญญัติ ความไม่สามารถในการใช้กฎหมายพระราชบัญญัติและข้อกำหนดต่างๆ ความไม่สามารถบังคับใช้กฎหมาย ข้อกำหนด มาตรการ และนโยบายการพัฒนาพื้นที่ตามที่ผังเมืองกำหนดไว้ได้อย่างจริงจังและไม่มีประสิทธิภาพ ผังเมืองที่วางไว้ไม่ค่อยมีความเหมาะสม ปฏิบัติแล้วเกิดความขัดแย้งประกอบกับ การบังคับใช้ผังเมืองไม่ทันต่อสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันเหตุการณ์ รวมทั้งกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. ขาดการจัดระเบียบและการกำหนดเขตการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ (Zoning) การจัดระเบียบและการกำหนดเขตการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ (Zoning) ที่ชัดเจนเพื่อกำหนดกรอบการเจริญเติบโตที่เหมาะสม ทั้งพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่อนุรักษ์ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาการจราจร ปัญหามลภาวะจากโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาสภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรม และปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอื่น

6. ปัญหาด้านฐานข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรน้ำ ระบบฐานข้อมูลถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการพิจารณาในการลงทุนและการจัดสรรงบประมาณ รวมไปถึงการวางแผนนโยบายของการพัฒนาทรัพยากรน้ำ

6.1 ข้อมูลที่มีอยู่อย่างกระจุกกระจายในหลากหลายหน่วยงานและในหลายเรื่อง ที่ข้อมูลมีความขัดแย้งกันไม่น่าเชื่อถือ

6.2 ข้อมูลมีความหลากหลาย และยังไม่มีการจัดกลุ่มข้อมูลอย่างเป็นระบบและอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ยากต่อการนำไปใช้

6.3 การขาดความเชื่อมโยง เชื่อมต่อ ของข้อมูลที่สมบูรณ์และทันสมัย

6.4 การขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ

6.5 การขาดศูนย์ระบบข้อมูลและองค์ความรู้ด้านทรัพยากรน้ำของประเทศ

6.6 การขาดระบบการดำเนินงานด้านการวิจัย สังเคราะห์ข้อมูล ประมวล และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

สรุปแนวคิดการบริหารจัดการน้ำ

จากความหมายการบริหารจัดการน้ำที่นักวิชาการหลายๆท่านได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสร้างกรอบแนวคิดในการบริหารจัดการน้ำ กล่าวคือ การบริหารจัดการน้ำ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการน้ำโดยการสรรหา พัฒนา และบำรุงรักษา ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำในพื้นที่ และการนำน้ำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การวิจัยนี้จึงนำแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยเฉพาะหลักการบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารจัดการที่ดีที่จะให้เกิดผลสัมฤทธิ์และสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย และหากมีการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพก็ย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแล บำรุงรักษาให้มื่อน้ำใช้อย่างยั่งยืน ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นศึกษาการบริหารจัดการน้ำโดยนำแนวคิดดังกล่าวข้างต้น กำหนดเป็นตัวแปรที่ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ดังนี้ การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ทักษะคนที่มีการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรนี้ ผู้วิจัยได้นำมาพิจารณาและเชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่สามารถอธิบายถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล

3. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

การรับรู้ เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานของบุคคล หากปราศจากซึ่งการรับรู้แล้วบุคคลจะไม่สามารถมี ความจำ ความคิด หรือการเรียนรู้ การรับรู้จะมีมากขึ้นตามประสบการณ์ที่ได้รับ การสั่งสมทางสังคม ซึ่งมนุษย์ไม่สามารถไม่สามารถให้ความสนใจกับสิ่งรอบข้างได้หมดแต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วน โดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ และตีความเป็นข้อมูลตามความสามารถ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

วันทนี วาสีเกสินและคณะ (2541: 99) อธิบายว่า การรับรู้เป็นศัพท์ทางจิตวิทยา การรับรู้ทางสังคมเป็นกระบวนการทำความเข้าใจของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลหนึ่งหรือสิ่งที่อยู่รอบตัวของบุคคลนั้น เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับผู้อื่นและพฤติกรรมที่จะแสดงต่อผู้อื่น หากรับรู้ว่ามีผู้อื่นเป็นคนที่ดีมีพฤติกรรมที่ดีต่อเขา บุคคลนั้นมักมีพฤติกรรมตอบสนองไปในทางลบหรือพฤติกรรมต่อต้าน

การรับรู้ทางสังคมจึงเป็นพื้นฐานของการอธิบายเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาและเป็นพื้นฐานของการเปรียบเทียบทางสังคมและมีการแลกเปลี่ยนทางสังคม ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่การพิจารณาเครือข่ายทางสังคมและการให้การสนับสนุนทางสังคม

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่อินทรีย์หรือสิ่งมีชีวิตพยายามทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมผ่านประสาทสัมผัส ดังนั้น กระบวนการเริ่มต้นจากการใช้อวัยวะสัมผัสจากสิ่งเร้าและจัดระบบสิ่งเร้าใหม่ภายในระบบความคิดในสมอง ภายหลังจากนั้นจึงจะแปลความหมายว่าสิ่งเร้า ที่สัมผัสเข้ามานั้นคืออะไรในการแปลความหมายนี้เป็นขั้นที่อินทรีย์จะใช้ประสบการณ์เก่าเป็นพื้นฐานของการแปลความหมาย

จากการกล่าวข้างต้นสามารถสรุปแนวคิดในการรับรู้ คือ การรับรู้เกิดจากกระบวนการทางความคิด ความรู้สึก และสภาพแวดล้อมเป็นกระบวนการพื้นฐานของบุคคล โดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ และตีความจากข้อมูล เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม ทักษะคติที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้รับ เป็นกระบวนการเลือกรับสาร การจัดสารเข้าด้วยกันและตีความตามความเข้าใจตามความรู้สึกของตนเอง

3.1 ความหมายของการรับรู้

Lindzey and Thomson (1975, อ้างถึงใน อรุณชาติ วงษ์ทับทิม, 2547: 10) การรับรู้ หมายถึง กระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานของบุคคล เพราะถ้าปราศจากการรับรู้แล้ว บุคคลไม่มีความจำ ความคิดหรือการเรียนรู้ การรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ นั้นประกอบด้วยขั้นตอนคือ เมื่อบุคคลรับพลังจากสิ่งเร้าซึ่งจะเร้าประสาทสัมผัส แล้วประสาทสัมผัสจะส่งรหัสพลังงานผ่านเส้นประสาทและเส้นประสาทจะสร้างข้อมูลต่อไปยังสมองซึ่งขั้นสุดท้ายของกระบวนการจะเป็นการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น

เสรี วงษ์มณฑา (2542: 79) การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่มนุษย์เลือกที่จะรับรู้ สรุปการรับรู้ ตีความหมายการรับรู้ สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่สัมผัส เพื่อที่จะสร้างภาพในสมองให้เป็นภาพที่มีความหมายและมีความกลมกลืน

อรุณชาติ วงษ์ทับทิม (2547: 12) การรับรู้ หมายถึง การตีความแปลความหมายจากสิ่งแวดล้อม สิ่งเร้าโดยสมองและเป็นกระบวนการจิตวิทยาพื้นฐานของมนุษย์ ทำให้เกิดความจำ ความคิด หรือการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการในการรับรู้ เป็นการแสดงถึงความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกจากการมองเห็น การได้ยิน การอ่าน และการตีความเกี่ยวกับปัจจัยที่สิ่งเร้าต่างๆ มากระตุ้นประสาทสัมผัสของบุคคลและมีผลทำให้เกิดการตอบสนองในแบบของการกระทำหรือความนึกคิด

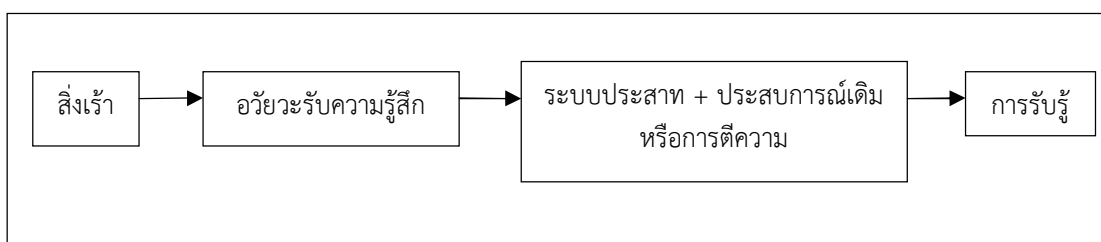
จากการกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การรับรู้ (Perception) คือ กระบวนการทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ผ่านการตีความการแสดงออกทางความคิดและจิตใจที่บุคคลตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่รับเข้ามาด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้น สัมผัส ทำให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการตีความข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากประสาทสัมผัสและสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้าออกมาในรูปของความรู้สึก ไปสู่สมองและมีการตีความหมายโดยมีประสบการณ์เป็นส่วนในการตีความและความหมาย ทำให้มนุษย์สามารถทราบถึงสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมที่ได้สัมผัส คืออะไรและมีความหมายอย่างไรเกิดเป็นการรับรู้ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ สมองจะมีการเก็บบันทึกข้อมูล เรื่องราว ประสบการณ์ที่แปลความหมายที่เกิดเป็นการรับรู้

3.2 กระบวนการรับรู้

สมานา บุญหลาย (2550: 46-47) ได้สรุปว่า การรับรู้ คือกระบวนการตีความ หรือแปลความหมายจากการสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสของร่างกายกับสิ่งเร้าภายนอกรอบตัวบุคคล โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและการเรียนรู้เป็นเครือข่าย แสดงออกเป็นความรู้สึกนึกคิด ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ตามความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจของแต่ละบุคคล

การรับรู้ของบุคคลมีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรอย่างมาก ผู้ที่มีการรับรู้ทางด้านบวก จะเป็นผู้ที่สามารถเข้าใจตนเองและสังคมในองค์กรได้ดี ซึ่งจะเป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนาตนเองได้ดีกว่าผู้ที่มีการรับรู้ทางด้านลบ

สุวรี ศิวะแพทย์ (2549: 99) อธิบายว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดต่อเนื่องจากการรู้สึก กล่าวคือเมื่อประสาทรับความรู้สึกได้รับการกระตุ้นและส่งผ่านข้อมูลนั้นไปยังระบบประสาทที่เกี่ยวข้อง เพื่อแปลความซึ่งในส่วนนี้อาจมีประสบการณ์หรือความรู้เดิมในส่วนของความจำเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยอันส่งผลต่อการรับรู้ แสดงดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงกระบวนการรับรู้

ที่มา: สุวรี ศิวะแพทย์, **จิตวิทยาทั่วไป** (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2549), 99.

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากระบวนการรับรู้หมายถึงกระบวนการที่มีความเกี่ยวข้องกันของความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก ความจำ การเรียนรู้ และการตัดสินใจ โดยจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องประกอบด้วย สิ่งเร้าภายนอก ได้แก่ สี สัน ขนาด ความแปลกใหม่ และสิ่งเร้าภายในที่อยู่ในจิตใจของบุคคลในขณะที่มีการสัมผัสเกิดขึ้นและสมองมีการตีความและแปลความหมาย ได้แก่ ความคิด ความคาดหวัง ความต้องการ แรงจูงใจ

3.3 การรับรู้ข่าวสาร

อรรถวรรณ ปิลาธนโรวาท (2537: 7 – 8) กล่าวว่า สำหรับการรับรู้จากข่าวสารนั้น จะเลือกรับรู้จากองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาของบุคคล เรื่องความสนใจรับรู้ ของผู้รับสารโดยสังเกตการณ์ การเปิดรับของบุคคลด้วยอวัยวะสัมผัสต่างๆ อันได้แก่ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัส กระบวนการรับรู้ ซึ่งจะแปลความหมายของสิ่งที่ได้สัมผัสถ้าคนเราไม่สนใจ ไม่เปิดรับ การสื่อสารจะไม่เกิดขึ้น และจะไม่มี การรับรู้ในเรื่องการสื่อสารการเปิดรับของบุคคลขึ้นอยู่กับกระบวนการเลือกทางจิตวิทยาของผู้รับนั้น คือ

1. การเลือกเปิดรับ (Selective exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสื่อสารต่างๆ ตามความสนใจ และความต้องการ เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการ คนเรามีแนวโน้มในตัวเอง ในการสื่อสารตามความคิดเห็น ความสนใจของตน แม้ว่าการเลือกเปิดรับสาร จะเอนเอียงไปตามแต่ลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเรื่อง que บุคคลรู้สึกตัว หรืออยู่ในระดับจิตสำนึก นอกจากนี้นักวิชาการบางคนกล่าวว่า การเลือกเปิดรับนี้เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ในระดับจิตไร้สำนึกด้วยเช่นกัน

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) คือ นอกจากจะเลือกเปิดรับสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของตนหลีกเลี่ยงการให้ความสนใจกับข่าวสาร ทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของตน

3. การเลือกรับรู้ (Selective Perception) หมายถึง แนวโน้มของคนเราที่จะเปิดรับตีความ เพื่อให้การสื่อสารนั้น เป็นไปตามความคิดและความสนใจของตน โดยการบิดเบือนสารให้มีทิศทางเป็นที่พึงพอใจของตน ด้วยเหตุนี้ คนๆ หนึ่งอาจได้ยินผู้พูด พูดในสิ่งหนึ่ง ขณะที่อีกคนหนึ่งได้ยินผู้พูดคนเดียวกันนั้นพูดในสิ่งที่แตกต่างกัน ในแง่ทฤษฎีแล้ว ผู้ฟังหลายคนอาจได้ยินสารเฉพาะข่าวสารที่สนใจ

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) หลังจากที่บุคคลจะเลือกรับรู้หรือเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำเข้าไปเก็บไว้เป็นประสบการณ์ เพื่อที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป และจะพยายามลืมในส่วนที่ต้องการลืม การเลือกรับรู้ มีความเกี่ยวข้องกับการเลือกจดจำอย่างเห็นได้ชัด ในความเป็นจริงแล้ว เส้นแบ่งเขตแดนระหว่างสองกระบวนการนี้ มักยุ่งยากในบางสถานการณ์ กล่าวโดยย่อก็คือ ความพร้อมที่จะจำสารมักเกิดขึ้นกับคนที่สนใจและพร้อมจะเข้าใจหรือพร้อมที่จะลืมสารเมื่อไม่สนใจที่จะรับรู้และไม่พร้อมที่จะเข้าใจ

แม็คคอมบ์ และ เบคเกอร์ (McCombs and Becker, 1979: 51-52) ได้ให้แนวคิดที่ว่า โดยทั่วไปบุคคลแต่ละคนมีการเปิดรับข่าวสาร หรือการเปิดรับสื่อ เพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการคือ

1. เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Surveillance) บุคคลสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัวจากการเปิดรับข่าวสารทำให้คนเป็นที่ทันเหตุการณ์ทันสมัย

2. เพื่อการตัดสินใจ (Decision) การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสภาวะหรือเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัวเพื่อการตัดสินใจโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องชีวิตประจำวัน

3. เพื่อพูดคุยสนทนา (Discussion) บุคคลสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้

4. เพื่อการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบๆ ตัว

ซึ่งเห็นได้ว่า คนเรามีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารที่ใช้ความพยายามน้อย ได้แก่ ข่าวสารต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัวสามารถเลือกรับได้ง่ายและมีสาระประโยชน์ต่อตนเอง ในการเลือกนั้นอาจมีสาเหตุอื่นๆ อีก เช่น ประสบการณ์ต่างกัน ความสามารถในการประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสาร ตลอดจนสภาวะทางสังคมและจิตใจของแต่ละคนด้วย

เสรี วงษ์มณฑา (2548: 88) กล่าวถึงขั้นตอนการรับรู้ข่าวสาร ดังนี้

1. การเปิดรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective exposure) เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคเปิดโอกาสให้ข้อมูลเข้ามาสู่ตัวเอง เช่น การชมโฆษณาโดยไม่เปลี่ยนไปชมช่องอื่น เป็นต้น

2. การตั้งใจรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective attention) เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคเลือกที่จะตั้งใจรับสิ่งกระตุ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง

3. ความเข้าใจในข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective comprehension) ถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะตั้งใจรับข้อมูลข่าวสาร แต่มิได้หมายความว่าข่าวสารนั้นถูกตีความไปในทางที่ถูกต้องใน

ขั้นนี้ถึงเป็นการตีความหมายข้อมูลที่ได้รับเข้ามามีความเข้าใจตามที่นักการตลาดกำหนดไว้หรือไม่ ถ้าเข้าใจก็จะนำไปสู่ขั้นต่อไป การตีความขึ้นอยู่กับทัศนคติความเชื่อและประสบการณ์

4. การเก็บรักษาข้อมูลที่ได้เลือกสรร (Selective retention) หมายถึงการที่ผู้บริโภคจดจำข้อมูลบางส่วนที่ได้เห็นได้อ่าน ได้ยิน หลังจากเกิดการเปิดรับและเกิดความเข้าใจแล้ว

แคลปเปอร์ (Klapper, 1960: 19-25) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ซึ่งประกอบด้วยการกลั่นกรอง 4 ขั้นตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสารบุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่นการเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจและความต้องการของตน อีกทั้งทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของคนเรานั้นก็ต่างกัน บางคนชนิดที่จะฟังมากกว่าอ่านก็จะชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ความ เข้าใจหรือ ทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ที่เรียกว่า ความไม่สอดคล้องทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็เชื่อว่ารับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนารมณ์ของ ผู้ส่งสารเสมอไปเพราะคนเรามักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้นแต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากจะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไปยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้ผิดทิศทางเป็นที่น่าพอใจของแต่ละบุคคลด้วย

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไป ถ่ายทอดต่อในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือเรื่องที่ขัดแย้งค้ำกับความคิดของตนเอง ข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำไว้นั้น มักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้สึกรู้สึกดี ทัศนคติ ค่านิยม หรือความเชื่อของแต่ละคนที่มีอยู่เดิมให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ ในโอกาสต่อไป ส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ไม่สบายใจขึ้น

ดังนั้น กระบวนการรับรู้ข่าวสารจึงเป็นกระบวนการรับรู้เช่นเดียวกับแนวคิดเรื่องของการรับรู้ที่กล่าวมา บุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตนดังจะเห็นว่า กระบวนการถ่ายทอดสารมายังผู้รับสารนั้นมีประสิทธิภาพสูง แต่การสื่อสารยังไม่สามารถไปถึงผู้รับสารได้ทั้งหมด เพราะกระบวนการรับสารมีการขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก จึงทำให้การรับรู้ข่าวสารของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

สรุปแนวความคิดการรับรู้

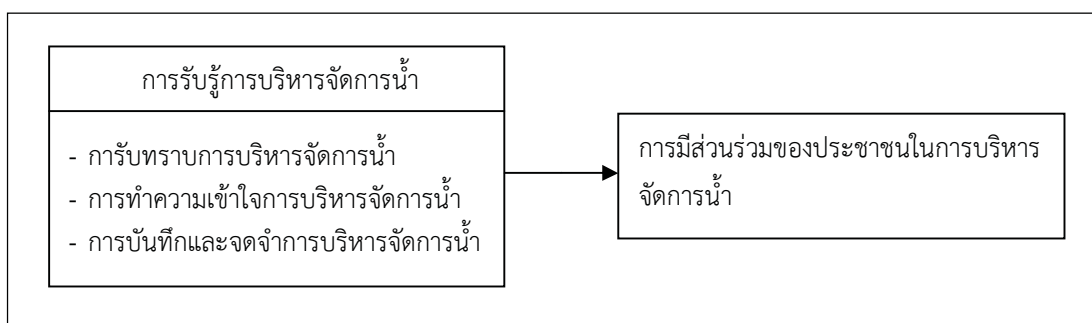
การรับรู้ คือ กระบวนการทางจิตใจที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพื้นฐานของบุคคลโดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ และตีความจากข้อมูลเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมมีความเกี่ยวข้องกับ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก ความจำ และการตัดสินใจ ในการวิจัยฉบับนี้ได้นำแนวคิดของ เสรี วงษ์มณฑา และ โจเซฟ ที แคลปเปอร์ กล่าวถึงขั้นตอนของการรับรู้และกระบวนการเลือกรับข่าวสารที่สามารถนำไปสู่การรับรู้การบริหารจัดการน้ำได้ กล่าวคือ การบริหารจัดการน้ำจะประสบผลสำเร็จและเกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนได้นั้นต้องมีการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพ จึงนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ให้มีความสอดคล้องกับงานวิจัย และได้สร้างตัวแปรการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ หมายถึง ระดับการรับรู้ข่าวสาร ข้อมูล รายละเอียดวิธีการดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของภาครัฐที่มีต่อประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายกประกอบด้วย

1. การรับทราบการบริหารจัดการน้ำ หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล เปิดโอกาสยอมรับข้อมูล ข่าวสารและมีการเลือกที่จะรับรู้เกี่ยวกับรายละเอียดหรือข้อเท็จจริง เป้าหมายและวิธีดำเนินงานในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ มาสู่ตนเอง เช่น เคยได้ยินหรือรับฟังข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ จากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ ผู้นำชุมชน หรือจากเพื่อนบ้านและสื่อประชาสัมพันธ์ และมีแนวโน้มในการทำความเข้าใจและตั้งใจรับทราบข้อมูลการบริหารจัดการน้ำจากภาครัฐ

2. การทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล มีการตีความ เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาอุปสรรค ในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ และมีการแสดงออกถึงความพร้อมในการนำสิ่งที่รับรู้ไปปฏิบัติและจดจำ

3. การบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล เก็บบันทึกและจดจำเกี่ยวกับข้อมูล รายละเอียด วิธีการดำเนินงานและปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ สามารถนำข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐมาเก็บบันทึกและจดจำไปปฏิบัติและถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้

ดังนั้น ในงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก หากประชาชนในพื้นที่มีการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในทุกๆ ด้านย่อมส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ และหากประชาชนในพื้นที่โครงการไม่มีการรับรู้การบริหารจัดการน้ำไม่ครบทุกด้านหรือมีการรับรู้ที่น้อย ย่อมส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวความคิดการรับรู้การบริหารจัดการน้ำดังนี้ การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล (รายละเอียดดังภาพประกอบ)

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดการรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1.1 การรับรู้ในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1.2 การรับรู้ในด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1.3 การรับรู้ในด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา เขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 793) ได้ให้ความหมายของคำว่าความพึงพอใจดังนี้คำว่า “พึง” เป็นคำกริยาอื่นหมายความว่ายอมตามเช่นพึงใจและคำว่า“พอใจ” หมายถึงสมชอบชอบใจ

กชกร เป้าสุวรรณและคณะ (2550: 13) ความพึงพอใจ หมายถึงสิ่งที่ควรจะเป็นไปตามความต้องการความพึงพอใจเป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นการรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยก็ได้และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบแต่ก็เมื่อใดสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ก็จะเป็นความรู้สึกบวกเป็นความรู้สึกที่พึงพอใจแต่ในทางตรงกันข้ามถ้าสิ่งนั้นสร้างความรู้สึกผิดหวังก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบเป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ

วัชรินทร์ นวลแก้ว (2546: 11) กล่าวว่า ความพึงพอใจจะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลได้รับสิ่งที่ต้องการ หรือบรรลุเป้าหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการ

หรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนองหรืออาจกล่าวได้ว่า ทศนคติหรือความพึงพอใจเกือบจะเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะว่าความพึงพอใจเป็นทศนคติในทางบวก

กฤษฎี กายจนกิตติ (2551: 6-7) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สามารถศึกษาได้โดยแยกออกเป็น การตอบรับ (Response) และปฏิกิริยา (Reaction) ของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพหรือสรีระ ซึ่งสามารถวัดได้ง่าย เช่น อัตราการเต้นของหัวใจ อุณหภูมิของร่างกาย คลื่นสมอง เป็นต้น ในขณะที่การตอบรับ หมายถึง การรับรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมที่แสดงออกกรวมเรียกว่า การตอบรับทางสังคม จิตวิทยาและพฤติกรรม (Social – Psychological and Behavioral Response) ปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการตอบรับในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่

1. ลักษณะของบุคคลผู้ตอบรับสภาพแวดล้อม
2. ลักษณะของสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ทำให้เกิดการตอบรับ
3. การรับรู้ของบุคคล
4. การประเมินสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น
5. ความพึงพอใจในสภาพแวดล้อม
6. พฤติกรรมของบุคคลเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม

ทั้งนี้ ปัจจัยสองปัจจัยแรกเป็นสิ่งที่ป้อนเข้าระบบ โดยลักษณะของบุคคลรวมถึงปัจจัยต่างๆ ด้านประชากรศาสตร์พื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และรูปแบบการดำเนินชีวิต ส่วนปัจจัยสี่กลุ่มหลังเป็นผลที่ส่งออกมาจากระบบ การที่บุคคลจะรับสภาพแวดล้อมใดๆ ขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพและมาตรฐานของบุคคลนั้น การประเมินผลความพึงพอใจในกายภาพของบุคคลเกิดจากการรับรู้ พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคล มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้นหรือไม่

จากการกล่าวข้างต้นสามารถสรุปแนวคิดความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกที่ดี หรือมีทศนคติที่ดีของบุคคล ในด้านบวกซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้น เมื่อได้รับการตอบสนองตามความคาดหวัง และความต้องการของตนเอง จึงทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้นๆ หรือสิ่งที่ควรจะเป็นไปตามความต้องการ ตามประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยตามแต่ละบุคคล และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ แต่ถ้าเมื่อใดสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ก็จะเกิดความรู้สึกทางบวกเป็นความรู้สึกที่พึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าสิ่งนั้นสร้างความรู้สึกผิดหวัง ไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบเป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

Kotler and Armstrong (2002) รายงานว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นต้องมีสิ่งจูงใจ (motive) หรือแรงขับเคลื่อน (drive) เป็นความต้องการที่กดดันจนมากพอที่จะจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งความต้องการของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความต้องการบางอย่างเป็นความต้องการทางชีววิทยา (biological) เกิดขึ้นจากสภาวะตึงเครียด เช่น ความหิวกระหายหรือความลำบากบางอย่าง เป็นความต้องการทางจิตวิทยา (psychological) เกิดจากความต้องการการยอมรับ (recognition) การยกย่อง (esteem) หรือการเป็นเจ้าของ

ทรัพย์สิน (belonging) ความต้องการส่วนใหญ่อาจไม่มากพอที่จะจูงใจให้บุคคลกระทำในช่วงเวลานั้น ความต้องการกลายเป็นสิ่งจูงใจ เมื่อได้รับการกระตุ้นอย่างเพียงพอจนเกิดความตึงเครียด โดยทฤษฎีที่ได้รับคามนิยมมากที่สุด มี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของอับราฮัมมาสโลว์และทฤษฎีอีอาร์จี

ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's theory motivation)

มาสโลว์ (Maslow, 1943 อ้างถึงใน อนิซวัง แก้วจางค์, 2557) ค้นหาวีธีที่จะอธิบายว่าทำไมคนจึงถูกผลักดัน โดยความต้องการบางอย่าง ณ เวลาหนึ่ง ทำไมคนหนึ่งจึงทุ่มเทเวลาและพลังงานอย่างมากเพื่อให้ได้มาซึ่งความปลอดภัยของตนเองแต่อีกคนหนึ่งกลับทำสิ่งเหล่านั้น เพื่อให้ได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น คำตอบของมาสโลว์ คือ ความต้องการของมนุษย์จะถูกเรียงตามลำดับจากสิ่งที่กดดันมากที่สุดไปถึงน้อยที่สุด ทฤษฎีของมาสโลว์ได้จัดลำดับความต้องการตามความสำคัญ โดยภาพ ดังนี้

ภาพที่ 6 การแสดงลำดับความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow) ที่มา: สมยศ นาวิการ, การบริหารเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2544.)

1. ความต้องการทางกาย (physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐาน คือ อาหาร ที่พัก อากาศ ยารักษาโรค
2. ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เป็นความต้องการที่เหนือกว่าความต้องการเพื่อความอยู่รอด เป็นความต้องการในด้านความปลอดภัยจากอันตราย
3. ความต้องการทางสังคม (social needs) เป็นการต้องการการยอมรับจากเพื่อน
4. ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) เป็นความต้องการการยกย่องส่วนตัว ความนับถือและสถานะทางสังคม
5. ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ (self - actualization needs) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล ความต้องการทำทุกสิ่งทุกอย่างได้สำเร็จ

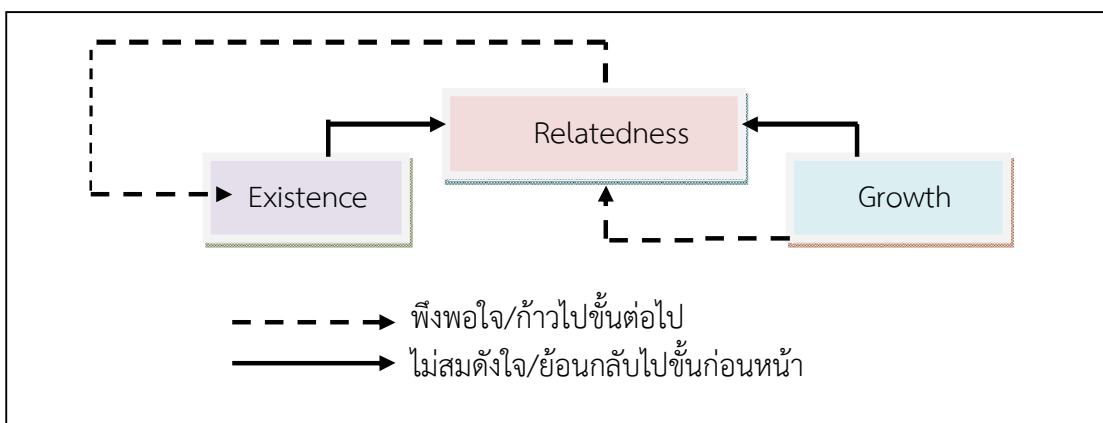
มาสโลว์แบ่งความต้องการของนี้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (deficiency needs) เป็นความต้องการระดับต่ำ ได้แก่ ความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นความต้องการความก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (growth needs) ได้แก่ ความต้องการทางสังคม เกียรติยศชื่อเสียง และความต้องการเติมความสมบูรณ์ในชีวิต

จัดเป็นความต้องการระดับสูงและอธิบายว่า ความต้องการระดับต่ำจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ส่วนความต้องการระดับสูงจะได้รับการสนองตอบจากปัจจัยภายในตัวเอง

จึงสรุปได้ว่า บุคคลพยายามที่สร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดเป็นอันดับแรกก่อนเมื่อความต้องการนั้นได้รับความพึงพอใจ ความต้องการนั้นก็จะหมดลงและเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลพยายามสร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดลำดับต่อไป ตัวอย่างเช่น คนที่อดอยาก (ความต้องการทางกาย) จะไม่สนใจต่องานศิลปะชั้นล่าสุด (ความต้องการสูงสุด) หรือไม่ต้องการยกย่องจากผู้อื่น หรือไม่ต้องการแม่แต่อากาศที่บริสุทธิ์ (ความปลอดภัย) แต่เมื่อความต้องการแต่ละขั้นได้รับความพึงพอใจแล้วก็จะมีความต้องการในขั้นลำดับต่อไป

ทฤษฎีอี-อาร์-จี(ERG Theory)

อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1972 อ้างถึงใน แก้วตา เข้มแข็ง, 2557) นักวิชาการแห่งมหาวิทยาลัย Yale ได้พัฒนาทฤษฎีความต้องการดำรงอยู่ความสัมพันธ์และความก้าวหน้า ที่เรียกร่วมกันว่า ทฤษฎี อี-อาร์ -จี (ERG Theory) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีความต้องการของ Maslow โดย Alderfer สรุปว่า ความต้องการของมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังภาพ

ภาพที่ 7 ERG Needs Model

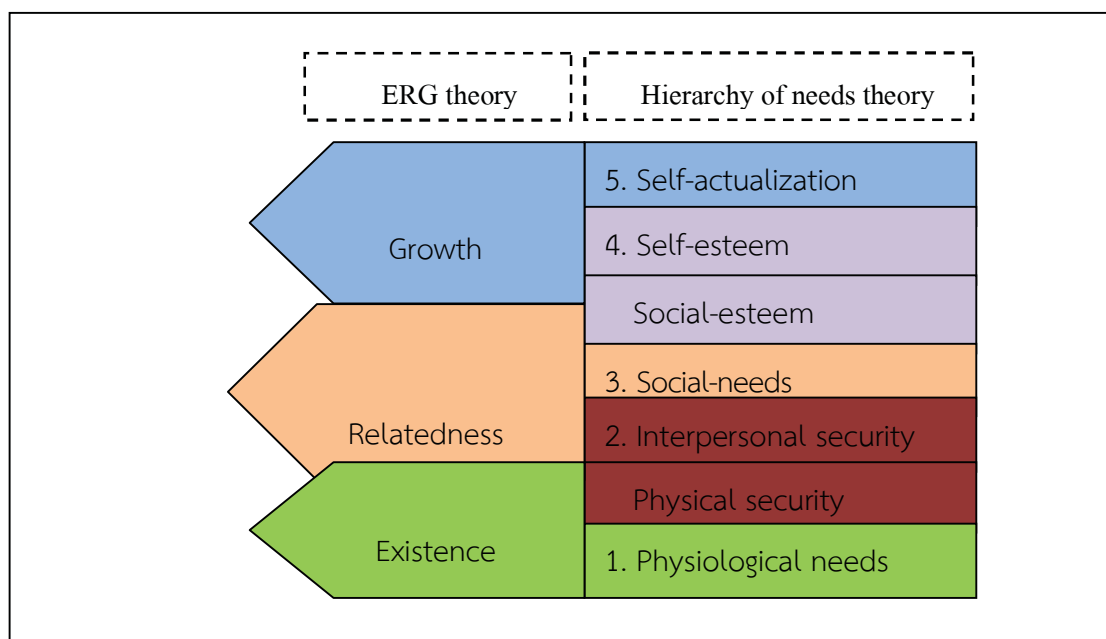
ที่มา: ทฤษฎีอี-อาร์-จี, เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน 2557, เข้าถึงได้จาก http://www.novabizz.com/NovaAce/Behavior/Need_Theories.htm.

ซึ่งแต่ละตัวแปรของแผนภาพ ERG Needs Model อธิบายว่า

1. Existence หมายถึง ความต้องการในการที่จะดำรงอยู่ซึ่งก็คือ ปัจจัย 4 (อาหาร, เครื่องนุ่งห่ม, ที่อยู่อาศัย และ ยารักษาโรค) และ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คือ ความต้องการในลำดับขั้นที่ 1 และ 2 (ในส่วนของความปลอดภัยในด้านกายภาพ หรือ Physical Security) ตามแนวคิดของมาสโลว์

2. Relatedness หมายถึง ความต้องการในการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นการได้รับการยอมรับนับถือจากตัวผู้อื่น ซึ่งหมายถึงความต้องการในลำดับขั้นที่ 2 (ในส่วนของความปลอดภัยในความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่น หรือ Interpersonal Security) ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 (ในส่วนของได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่น หรือ Social Esteem) ของมาสโลว์

3. Growth หมายถึง ความต้องการที่จะเจริญเติบโตก้าวหน้า และสามารถได้รับการนับถือในตนเอง ซึ่งเทียบได้กับความต้องการในลำดับขั้นที่ 4 (ในส่วนของ การยอมรับนับถือตนเอง หรือ Self-esteem) และลำดับขั้นที่ 5 ของมาสโลว์
แสดงภาพ การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกันของทั้งสองแนวคิด

ภาพที่ 8 เปรียบเทียบ ERG Model กับ Maslow's Hierarchy Needs

ที่มา: ERG Model กับ Maslow's Hierarchy Needs, เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน 2557, เข้าถึงได้จาก <http://obwan.kazekim.com/?project=alderfer-erg-theory>.

ซึ่งความแตกต่างของแนวคิดของ Alderfer กับมาสโลว์ อธิบายได้ ดังนี้

1. Alderfer เสนอว่า ความต้องการในแต่ละลำดับขั้นตามแนวคิด ERG Theory นั้นสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องเรียงลำดับ และสามารถเกิดขึ้นพร้อมๆ กันได้มากกว่าหนึ่งขั้น จึงสามารถอธิบายความต้องการในเรื่องของปัจจัย 4 ที่มีความไม่ครบแต่กลับมีความต้องการด้านการเติบโตอยู่มากได้

2. หากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ คนเราจะเกิดความสับสน (Frustration) และจะหันกลับไปมีความต้องการในลำดับขั้นที่ต่ำกว่าแทน (ดังภาพที่ 8 ERG Needs Model) เช่น หากไม่ได้รับการตอบสนองในส่วนของ การเจริญเติบโต (Growth) อย่างพอเพียงก็จะหันไปมีความต้องการในการได้รับการยอมรับนับถือจากคนอื่น การได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น (Relatedness) แทน

จึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีอี-อาร์-จี มีพื้นฐานและมีความคล้ายคลึงกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow แต่ก็มีความแตกต่างที่สำคัญคือ Alderfer มีความเห็นว่า บุคคลสามารถเกิดความต้องการได้มากกว่าหนึ่งในเวลาเดียวกัน ตลอดจนอธิบายปฏิกิริยาของบุคคลเมื่อไม่สามารถบรรลุความต้องการ โดยหลักการความพอใจ-ความก้าวหน้า (Satisfaction- progression

Principle) และหลักการความไม่พอใจ-ถดถอย (Frustration – regression Principle) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ถ้าความต้องการของบุคคลไม่ได้รับ การตอบสนอง เขาก็จะให้ความสำคัญกับความ ต้องการอื่นแทน ตัวอย่างเช่น ถึงแม้บุคคลจะไม่มีภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่องที่เข้าหากและนำเชื้อของเขา แต่เขาก็ยังปฏิบัติงานนั้นอยู่ เนื่องจากรายได้ที่ดีและความมั่นคงของงาน เป็นต้น

การวัดระดับความพึงพอใจ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการระดับความรู้สึกของ ในมิติต่างๆของแต่ละบุคคล ดังนั้นการวัดระดับความพึงพอใจสามารถกระทำได้หลายวิธีต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยการขอความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่ต้องการวัด แสดงความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนด
2. การสัมภาษณ์ ต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญพิเศษของผู้สัมภาษณ์ที่จะจูงใจให้ ผู้ตอบคำถามตอบตามข้อเท็จจริง
3. การสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมทั้งก่อนการรับบริการ ขณะรับบริการและหลัง การรับบริการ การวัดโดยวิธีนี้จะต้องกระทำอย่างจริงจังและมีแบบแผนที่แน่นอนจะเห็นได้ว่าการวัด ความพึงพอใจต่อการให้บริการนั้นสามารถกระทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับความสะดวก เหมาะสม ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการวัดด้วย จึงจะส่งผลให้การวัดนั้นมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือได้

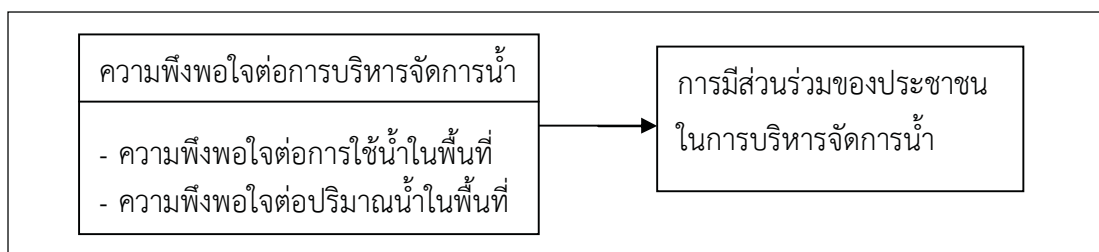
อมรลักษณ์ ปรีชาหาญ (2535: 21) กล่าวถึง มาตรการวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระคำถามดังกล่าวอาจถาม ความพึงพอใจในด้านต่างๆ
2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง
3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกทางจากการพูด กริยาท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกต อย่างมีระเบียบแบบแผน

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกในทางบวกและทางลบที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกที่ได้รับจากสิ่งเร้า และสิ่งจูงใจของแต่ละบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ที่ได้รับการตอบสนองหรือเป็นไปตามความคาดหวัง ซึ่งเป็นไปในทางที่ดีและไม่ดี หรือในทางบวกและทางลบ หรือไม่มีปฏิกิริยาใดๆ ในการวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ และในการวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดระดับ ความพึงพอใจเป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้ขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างให้แสดงความคิดเห็นลงใน แบบฟอร์ม และกำหนดข้อคำถามให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุดซึ่งได้ กำหนดความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

ซึ่งจากการศึกษาและทบทวนแนวคิดวรรณกรรม จากนักทฤษฎีหลายท่านผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากนักทฤษฎีมาประยุกต์และปรับใช้ในงานวิจัย โดยทฤษฎีลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ ได้กล่าวถึง ลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์จากระดับล่างสุดไปหาสูงสุด ทฤษฎีอี-อาร์-จี (ERG Theory) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ความต้องการในการที่จะดำรงอยู่ความต้องการในการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นความต้องการที่จะเจริญเติบโตก้าวหน้า ซึ่งผู้วิจัยได้นำทั้ง 2 ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นมาพิจารณาประยุกต์ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับงานวิจัย โดยมุ่งเน้นศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ เพราะผู้วิจัยเชื่อว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำได้นั้นต้องมีความพึงพอใจในการใช้น้ำ หรือการบริหารจัดการสรรน้ำของภาครัฐ จึงกำหนดเป็นความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ หลักจากที่ได้รับการจัดสรรน้ำว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ ประกอบด้วย ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ที่กล่าวคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในการเปิด-ปิดประตูน้ำการกำหนดระยะเวลาในการใช้น้ำเส้นทางคลองส่งน้ำที่หน่วยงานรัฐจัดสรรให้เพียงพอต่อพื้นที่การทำเกษตรกรรม การอุปโภคบริโภคและความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ กล่าวคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล มีความพึงพอใจต่อปริมาณการปล่อยน้ำจากเขื่อนขุนด่านปราการชลที่มีปริมาณมากเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น จึงนำแนวคิดดังกล่าวมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้ ความพึงพอใจในการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก (รายละเอียดดังภาพประกอบ)

ภาพที่ 9 กรอบแนวคิดความพึงพอใจการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 2 ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 2.1 ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 2.2 ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

5. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

การศึกษาเรื่องทัศนคติทำให้มีความเข้าใจถึงการแสดงออกในพฤติกรรมของมนุษย์ และทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจของประชาชน เนื่องจากทัศนคตินั้นเป็นปัจจัยที่สามารถกระตุ้นการแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งสามารถแสดงออกในเชิงบวกและเชิงลบ โดยการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ซึ่งให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม จึงเป็นการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ภายใต้ทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) มาจากรากศัพท์ภาษาละติน “Aptus” เป็นภาษาสันสกฤตจิตวิทยาทางสังคม แปลว่า โน้มเอียงเหมาะสม ซึ่งหมายถึงท่าทีที่แสดงออกของบุคคลบ่งบอกถึงสภาพจิตใจ ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

Thurstone (1967: 119) ให้ความหมายของทัศนคติว่า ทัศนคติเป็นผลรวมทั้งหมดของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้สึก อคติ ความคิด ความกลัวต่อบางสิ่งบางอย่าง การแสดงออกทางด้านการพูดเป็นความคิด และความคิดนี้ เป็นลักษณะของทัศนคติ ดังนั้น ถ้าเราอยากจะวัดทัศนคติเราก็สามารถวัดได้ โดยวัดความคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ทัศนคติเป็นระดับของความมากน้อยของความรู้สึกในด้านบวกและลบที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นไปได้ในหลายอย่างเป็นต้นว่าสิ่งของ บุคคล บทความ องค์การ ความคิด เป็นต้น ความรู้สึกเหล่านี้ ผู้รู้สึกสามารถบอกความแตกต่างว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ศุภร เสรีรัตน์ (2540: 161-163) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นแนวโน้มของการรับรู้และการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ที่ตรงกับลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดที่เกิดขึ้น ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ตอบสนองต่อลักษณะใดๆ ที่ตรงกับวิถีทางที่ชอบ หรือไม่ชอบของสิ่งใดที่บุคคลได้รับ

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2550: 42) ให้ความหมายของทัศนคติว่าทัศนคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นไปในทิศทางที่สม่ำเสมอ หรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

วิทยา ประวัตติเมือง (2546: 7) ให้ความหมายของทัศนคติว่าความรู้สึกนึกคิดและแนวทางการปฏิบัติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า อันได้แก่ บุคคล สิ่งของ และสถานการณ์รอบด้าน ความรู้สึก นึกคิดเหล่านี้ เกิดจากการที่บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากสังคมและสิ่งแวดล้อมและรับเอาผลจากการเรียนรู้ดังกล่าว มาเป็นมาตรฐานในการกำหนดแนวทางพิจารณาสิ่งต่างๆ ซึ่งก็คือ การมีทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และการเรียนรู้ที่แต่ละบุคคลได้รับ ซึ่งจะทำให้พฤติกรรมที่มีต่อสิ่งนั้นต่างกันไปด้วย ทัศนคติของแต่ละบุคคลทำให้บุคคลนั้นๆ สามารถกำหนดความหมายหรือตีความสิ่งต่างๆ ไปตามทัศนคตินั้น ไม่ว่าจะข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไร กล่าวคือ

แม้ว่าข้อเท็จจริงจะเป็นลักษณะหนึ่ง แต่ถ้าบุคคลนั้นมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นในอีกลักษณะหนึ่ง ความหมายของข้อเท็จจริงก็อาจเปลี่ยนแปลงได้

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่าทัศนคติคือ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รวมถึงความเชื่อที่เกิดจากบุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากสังคมและสภาพแวดล้อมและเกิดจากการสั่งสมของประสบการณ์ นำไปสู่พฤติกรรมที่ตอบสนองแสดงออกในพฤติกรรมของบุคคลนั้น ทัศนคติจะเกิดขึ้นได้ ย่อมได้รับอิทธิพลจากครอบครัว อิทธิพลของกลุ่มทางสังคม แบบแผนทางวัฒนธรรมที่สืบทอดหรือถ่ายทอดกันมา และจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ทำให้บุคคลมีทัศนคติที่แตกต่างกัน

องค์ประกอบของทัศนคติ

โดยทั่วไปทัศนคติจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ (ศุภกร เสรีรัตน์ 2540: 161- 163) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component or Beliefs) เป็นความเข้าใจรวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่เราจะมีทัศนคติต่อว่ามีประโยชน์ หรือเลวมีโทษ ถ้าเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเลย เราจะมีทัศนคติต่อสิ่งนั้นไม่ได้ ความรู้หรือความเชื่อนี้เป็นสิ่งที่บุคคลจะได้รับจากประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้ว จึงเข้ามามีอิทธิพลต่อการตีความสิ่งต่างๆ ของบุคคล

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (affective component or emotions) เป็นการแสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ต่อสิ่งที่เรามีทัศนคติ โดยความเชื่อ ประสบการณ์ หรืออารมณ์อื่นๆ ที่มาผลักดันโดยบุคคลไม่รู้ตัว

3. องค์ประกอบทางด้านความพร้อมที่จะแสดงออก (Behavioral Component or Actions) เป็นความพร้อมที่จะแสดงออกต่อสิ่งที่ตนมีทัศนคติ การแสดงออกทางด้านพฤติกรรมต่อสิ่งที่บุคคลมีทัศนคตินั้นได้รับอิทธิพลจากความเชื่อและความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งนั้น

ชวนชัย จรุงกิจสุวรรณ (2551: 27) กล่าวว่า องค์ประกอบในการเกิดทัศนคติที่สำคัญมี 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความคิด ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) คือ ลักษณะที่บุคคลได้รับรู้และสัมผัสสิ่งต่างๆ มากมาย โดยจะแบ่งกลุ่มของสิ่งที่ผ่านมาในชีวิตของตนเสมอ เพื่อให้เกิดความง่ายในการให้ความหมายหรือคิดเกี่ยวและเรื่องเหล่านั้น โดยรวมสิ่งที่เหมือนกันหรือคล้ายกันเข้าด้วยกันจะเป็นการจัดหมวดหมู่ในด้านการรับรู้

2. องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก (affective component) ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เป็นด้านบวกหรือลบ ในทางสรีระวิทยาทางอารมณ์จะเกี่ยวข้องโดยตรง และภาวะอารมณ์ที่มาเร้า หรือจากบุคคลนั้นได้แปลความหมาย หรือในความหมายสิ่งเร้าแล้วสามารถที่จะทำให้ทราบทิศทางของอารมณ์ หรือความรู้สึกว่าเป็นไปในทิศทางบวกหรือลบได้

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavioral Component) ซึ่งทางสังคมเป็นสิ่งที่กำหนดว่าอะไรเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือผิด ทางสังคมจะมีอิทธิพลในการควบคุมการประพฤติ หรือการแสดงออกของแต่ละบุคคล โดยองค์ประกอบทางพฤติกรรมจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและองค์ประกอบทางด้านความรู้ ความรู้สึก

ดังนั้น เห็นได้ว่าการที่บุคคลมี ทักษะคิด ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดต่างกัน ก็เนื่องมาจากบุคคลมีความเข้าใจ มีความรู้สึก หรือมีแนวความคิดแตกต่างกันนั่นเอง ดังนั้น ส่วนประกอบทางด้านความคิด หรือความรู้ความเข้าใจ เป็นส่วนประกอบขั้นพื้นฐานของทักษะคิด และส่วนประกอบนี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคล อาจออกมาในรูปแบบแตกต่างกันทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเรียนรู้

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะคิดมีองค์ประกอบทางด้านความคิด ความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบด้านความรู้สึกและองค์ประกอบด้านพฤติกรรม โดยองค์ประกอบของทักษะคิดนั้นย่อมมีความเชื่อมโยงกันคือ องค์ประกอบด้านความรู้สึกเกิดขึ้นจากอารมณ์ด้านบวกหรือลบเกี่ยวเนื่องกับสิ่งต่างๆ ไปตามบุคลิกภาพของบุคคลที่ได้รู้สึกจากสิ่งเร้าและองค์ประกอบด้านพฤติกรรมจะแสดงออกในทางปฏิบัติและแสดงผลออกมาเป็นทักษะคิด โดยหากแสดงการรับรู้ในเชิงบวกต่อสิ่งที่ได้รับทางความรู้สึกขอสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางบวกย่อมก่อให้เกิดทักษะคิด

การแสดงออกของทักษะคิด

ทักษะคิดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลและจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันของบุคคลนั้น โดยทิศทางของทักษะคิดที่บุคคลจะแสดงออกสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ทักษะคิดในทางบวก (Positive Attitude) เป็นทักษะคิดที่ชักนำให้บุคคลแสดงออกมีความรู้สึก หรืออารมณ์ โต้ตอบในด้านดีต่อบุคคลอื่น เรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ ก่อให้เกิดความรู้สึที่ดีและความร่วมมือในทุกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ และนับเป็นพื้นฐานที่ดีในการยอมรับความคิดเห็นหรือข้อมูลใหม่ๆ

2. ทักษะคิดในทางลบ (Negative Attitude) เป็นทักษะคิดหรือความรู้สึกที่ไม่ดีต่อบุคคลเรื่องราว หรือสิ่งต่างๆ มักเกิดขึ้นร่วมกับความไม่พอใจ ไม่เชื่อถือหรือไม่ไว้วางใจ อาจมีความเคลือบแคลงสงสัย ทักษะคิดในด้านลบนี้จะก่อให้เกิดอคติขึ้นในใจของบุคคล นำไปสู่การด่วนสรุปตัดสินในเรื่องต่างๆ แม้ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องนั้นก็ตาม

3. ทักษะคิดนิ่งเฉย (Passive Attitude) บางครั้งบุคคลอาจไม่มีความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างสิ้นเชิง ส่วนใหญ่มักมาจากความห่างไกลจากผลกระทบที่เกิดขึ้นขาดข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ

ธานินทร์ ชูศรี (2552: 35) กล่าวว่าบุคคลแต่ละคนจะมีทักษะคิดต่อสิ่งใดมากน้อยแตกต่างกัน ซึ่งจะแสดงออกให้เห็นได้จากคำพูดหรือพฤติกรรมของบุคคลนั้น โดยสามารถแบ่งการแสดงออกของทักษะคิดได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ทักษะคิดในเชิงบวก (Positive Attitude) คือ พฤติกรรมที่แสดงออกในทางที่ดีพึงพอใจหรือในทางยอมรับ

2. ทักษะคิดในเชิงลบ (Negative Attitude) คือ พฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับ

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับทักษะคิด

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกของทักษะคิดได้ 3 ลักษณะ คือทักษะคิดในทางบวก ทักษะคิดในทางลบและทักษะคิดที่ไม่แสดงออก โดยทักษะคิดในทางบวกส่งผลต่อพฤติกรรม หากเป็นพฤติกรรมที่ดีย่อมส่งผลในทางปฏิบัติ ดังเช่นการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการบริหารจัดการน้ำหากทัศนคติเป็นไปในทางบวก ย่อมส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำมากขึ้น และหากทัศนคติในทางลบเกิดขึ้นย่อมส่งผลตรงข้ามกัน กล่าวคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลจะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำลดลง หรือไม่เข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และทัศนคติไม่แสดงออกย่อมไม่มีความคิดเห็นหรือไม่ได้รับผลกระทบส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลนิ่งเฉยต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ

ทัศนคติ คือ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รวมถึงความเชื่อที่เกิดจากสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การแสดงออกในด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และความเข้าใจในสิ่งนั้นๆ ทัศนคติจึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการสื่อสารของผู้ส่งสารและผู้รับสาร นอกจากนี้ทัศนคติของบุคคลเมื่อเกิดขึ้นแล้ว แม้จะคงทนแต่ก็สามารถเปลี่ยนได้โดยตัวบุคคล สถานการณ์

จากแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมของทัศนคติ ในส่วนของการเกิดทัศนคติ จะต้องประกอบ 3 ประการ ได้แก่ 1. องค์ประกอบด้านความคิด ความรู้ ความเข้าใจ 2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ 3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้นำองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของทัศนคติ กล่าวคือ การที่คนมองเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยใช้ลักษณะทางด้านจิตใจของตนเองมาประยุกต์ให้ความสอดคล้องกับงานวิจัยครั้งนี้ โดยมุ่งเน้นศึกษาทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารน้ำจะประสบผลสำเร็จ และตรงวัตถุประสงค์ได้นั้นจึงต้องมีการบริหารจัดการน้ำที่ดีมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลที่มุ่งไปสู่การมีส่วนร่วม ทัศนคติจึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเข้ามาบริหารจัดการน้ำในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือความเชื่อมั่นและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่

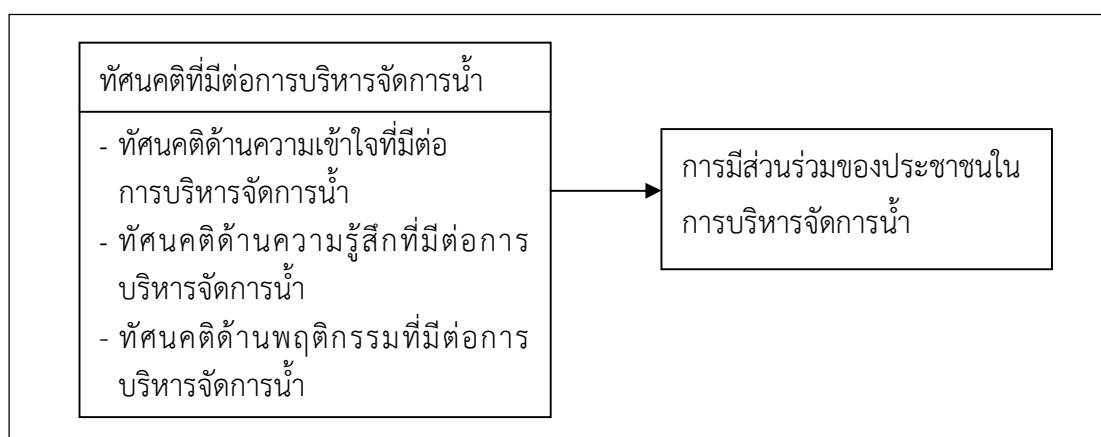
1. ทัศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ หมายถึง ทัศนคติหรือเจตคติของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความเชื่อ และความเชื่อมั่นในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานภาครัฐและการเข้าร่วมอบรม ศึกษา ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ที่มีความคิดในทางบวกหรือทางลบ หรือทั้งบวกและลบต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ

2. ทัศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ หมายถึง ทัศนคติหรือเจตคติของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ที่มีอารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดจากภายในจิตใจซึ่งถูกเร้าจากประสบการณ์และสถานการณ์ที่ประชาชนในพื้นที่โครงการฯ ได้รับจากการบริหารจัดการน้ำ โดยแสดงออกในทางบวกหรือลบ หรือทั้งบวกและลบต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ

3. ทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ หมายถึง ทัศนคติหรือเจตคติของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ที่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมโดยแสดงออก ผ่านทางท่าทาง สีหน้า แววตา หรือการกระทำที่ประชาชนในพื้นที่โครงการ

มีต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐและแสดงออกทางพฤติกรรมกาปฏิบัติในทางยอมรับหรือการปฏิเสธต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ

ดังนั้นหากประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล มีทัศนคติในทางบวกต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ ย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้ ทัศนคติที่มีต่อการบริการจัดการมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล (รายละเอียดดังภาพ)

ภาพที่ 10 กรอบแนวคิดทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3 ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.1 ทัศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.2 ทัศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.3 ทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการสานสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมและเพื่อให้การพัฒนานโยบายและบริการสาธารณะเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และสนองความต้องการของประชาชนมากขึ้น โดยเน้นกระบวนการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจของรัฐ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิธีการที่ภาครัฐ ภาคประชาสังคม และผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสเรียนรู้ทำความเข้าใจประเด็นนโยบายสาธารณะร่วมกัน ปรีกษาหารือร่วมกัน เพื่อแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด ทุกฝ่ายยอมรับมากที่สุดและมีผลกระทบเชิงลบน้อยที่สุด การมีส่วนร่วมจึงเป็นการนำประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าร่วมในการหาวิธีแก้ไขปัญหายากซับซ้อน ร่วมกันหาทางออกสำหรับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในทางสันติ เป็นที่ยอมรับหรือเป็นฉันทามติของประชาสังคม และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจและกำหนดแนวทางหรือนโยบายสาธารณะที่ภาครัฐดำเนินการ

ในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) เป็นจุดหลักในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มโครงการ วิธีการนี้เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักพัฒนาตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เนื่องจากทรงเรียกกระบวนการนี้ว่า “ระเบิดจากข้างใน” คือ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั่นเองเป็นผู้กำหนดวิถีทางของตนเอง เพื่อเลือกแนวทางการพัฒนา และพร้อมที่จะรับกระแสของการพัฒนาจากข้างนอกที่จะมีมาในอนาคต หากวิเคราะห์ถึงการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างเจาะลึกแล้ว จะเห็นได้ชัดว่า ทรงใช้หลักการประชาพิจารณ์ (Public Hearing) มานานเป็นเวลาหลายสิบปีก่อนที่จะเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย และเริ่มกระทำกันอย่างกว้างขวางในขณะนี้ วิธีการทำประชาพิจารณ์ของพระองค์นั้นเป็นวิธีที่เรียบง่ายและตรงไปตรงมา โดยที่ทรงอธิบายถึงวัตถุประสงค์ และผลที่ได้รับจากโครงการพัฒนากับพสกนิกรที่เฝ้าล้อมรอบอยู่ หลังจากนั้นจะทรงถามถึงความสมัครใจ และให้ตกลงกันเองในกลุ่มที่จะได้รับประโยชน์และกลุ่มที่จะต้องเสียสละในขณะนั้นเลย หลังจากที่ได้มีการตกลงใจโดยเสียเป็นเอกฉันท์แล้ว ก็ทรงเรียกผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จนกระทั่งถึงนายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัดในมารับทราบและดำเนินการในขั้นต้น ก่อนที่จะพระราชทานให้หน่วยงานที่ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องดำเนินการในเชิงบริหาร และวิชาการต่อไปจนเสร็จสิ้นโครงการ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2540: 33-34)

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงยึดหลักการพัฒนาโดยคำนึงถึงปัญหาและสภาพแวดล้อมตลอดจนการมีส่วนร่วม และความตั้งใจจริงของประชาชนเป็นหลัก โดยเฉพาะทรงเห็นถึงความสำคัญของความกระตือรือร้นของสังคมในพื้นที่ ตลอดจนถึงความต้องการของประชาชนมากเป็นพิเศษ และสภาพแวดล้อมนั้นมิได้หมายความว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพเท่านั้น หากแต่หมายถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยาด้วย ทรงพระราชดำริสเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิศาสตร์ทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา ภูมิประเทศทางสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วย โดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ก็จะเกิด

ประโยชน์อย่างยิ่ง...” (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2540: 33 - 34)

จากพระราชดำรัสดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยึดหลักการ “ความต้องการ” และ “ปัญหา” ที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่เป็นหลักในการพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งแนวพระราชดำรินี้ภายหลังได้นำมาใช้อย่างกว้างขวางในหมู่นักพัฒนาและนักวิชาการ ที่เรียกกันว่า “ความต้องการจากเบื้องล่าง” (Bottom Up) ซึ่งเป็นแนวทางที่เป็นความจริงมากกว่าการกำหนดความต้องการจากเบื้องบน ซึ่งไม่สามารถทราบปัญหาและข้อเท็จจริงจากเบื้องล่าง ได้อย่างสมบูรณ์

การมีส่วนร่วม (Public Participation) หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหรือพัฒนาการดำเนินงานและขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมร่วมกัน เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมการมีส่วนร่วมจึงเป็นการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทหลักในการพัฒนาเพื่อสนองตอบต่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

สิริพัฒน์ ลากิจิตร (2550: 27) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมคือ การส่งเสริมสนับสนุน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการขององค์การปกครองทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในการร่วมคิดร่วมวิเคราะห์การแก้ปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน รวมทั้งร่วมรับผลประโยชน์หรือผลกระทบจากการพัฒนา

ดังนั้น ความหมายต่างๆ ที่นักวิชาการได้เสนอนั้น จึงสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมหมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีความคิด ร่วมลงมือปฏิบัติและพัฒนาศักยภาพความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามลำดับความจำเป็น ในฐานะ และสำหรับความหมายของการมีส่วนร่วมสำหรับการวิจัยนี้คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ที่มีปฏิสัมพันธ์เกี่ยวข้องทางสังคมบุคคล และชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์และความร่วมมือในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในบรรลุเป้าหมายและผลที่คาดหวังไว้

6.1 รูปแบบการมีส่วนร่วม

จากความหมายการมีส่วนร่วมดังกล่าวมาแล้ว มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวความคิดและแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้หลากหลาย ซึ่งได้ทำการทบทวนวรรณกรรมรูปแบบการมีส่วนร่วมต่างๆ ดังนี้

ทิพาพรรณ สุวรรณโณ (2539: 6) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจในปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (benefits)ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ
ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (evaluation)

ปารีชาติ โชติยะ และคณะ (2539, อ้างถึงในโสภิตา สิรินทะ 2553: 41-43) ได้สรุป
รูปแบบการมีส่วนร่วมได้เป็น 5 รูปแบบ คือ

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ประชาชนใน
พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึง
รายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้ การได้รับแจ้งข่าวสาร
ดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมมีการจัด
การหารือ ระหว่างผู้ดำเนินการโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อที่จะได้รับ
ฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมโดยหลักการของการจัดให้มีการหารือจะต้องมีการ
ดำเนินการก่อนที่จะมีการเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การปรึกษาหารือ
ยังเป็นช่องทางหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ
ในโครงการมากขึ้น และหารือเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะ เพื่อประกอบทางเลือกในการพิจารณา
ตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น เป็นรูปแบบที่พบเห็นได้บ่อย มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้
ฝ่ายที่เกี่ยวข้องคือผู้ที่ได้รับผลกระทบผู้ที่อาจได้รับผลกระทบหากมีการดำเนินโครงการ หน่วยงาน
เจ้าของโครงการและผู้มีอำนาจตัดสินใจได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และค้นหาเหตุผลที่
จะดำเนินการโครงการหรือไม่ ดำเนินโครงการในพื้นที่นั้นๆ การประชุมรับฟังความคิดเห็นอาจมี
การดำเนินการได้หลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและประเด็นที่ต้องการหารือกัน
รูปแบบที่พบเห็นได้บ่อยในหลายประเทศ ได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) การจัดประชุมใน
ลักษณะนี้ จะต้องจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการจะส่งตัวแทนเข้า
ร่วม เพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งหลังจาก
นั้นก็จะเป็นเรื่องของการซักถามของผู้นำเข้าร่วมในประเด็นปัญหาข้อสงสัยต่างๆ แต่อย่างไรก็ดีการ
ประชุมในระดับชุมชนย่อย ซึ่งในโครงการอาจมีชุมชนย่อยที่ได้รับผลกระทบหลายชุมชน ดังนั้นจึง
เป็นไปได้ที่อาจมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในระดับที่กว้างขึ้นรวมหลายๆ ชุมชนอีกครั้งหนึ่ง

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) บางครั้ง
โครงการอาจมีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการจึงจำเป็นต้องมีการจัดประชุมเชิงเทคนิควิชาการ โดยเชิญ
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกช่วยอธิบายซักถามและให้ความเห็น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การ
ประชุมและสาธารณะชนอีกทางหนึ่ง การประชุมจึงอาจจัดขึ้นในที่สาธารณะทั่วไป ผู้เชี่ยวชาญทั้งของ
โครงการและภาครัฐก็จะเข้าร่วมในการหารือนี้ ผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะและ
ผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลการดังกล่าวด้วย

3.3 การประชุมประชาพิจารณ์ (Public Hearing) การประชุมในลักษณะนี้
จะมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้นและเป็นเวทีในการเสนอข้อมูลจาก 2 ฝ่าย คือเจ้าของ

โครงการและผู้ได้รับผลกระทบ การประชุมจะต้องเปิดกว้างและเจ้าของโครงการจะต้องเปิดเผยข้อมูลอย่างไม่มี การปิดบังการประชุม และคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วมที่เป็นที่ยอมรับกันได้ มีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน ซึ่งอาจมาจากการร่วมกันกำหนดขึ้น ทั้งนี้ รูปแบบการประชุมนั้น ควรเป็นในลักษณะที่ไม่เป็นทางการมากนัก และไม่เกี่ยวข้องกับนัยกฎหมายที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินใจในทางกฎหมาย การประชุมจึงอาจจัดในเวลาหลายวันและไม่จำเป็นต้องจัดเพียงครั้งเดียวและสถานที่ที่สะดวกตลอดไปสามารถเปลี่ยนไปตามพื้นที่โครงการได้ตามความเหมาะสม

4. การตัดสินใจร่วม (Decision Making) ถือได้ว่าเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้น ไม่ใช่เรื่องที่จะดำเนินการได้ง่ายๆ อย่างแน่นอนอาจดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ เลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งยังคณะกรรมการคณะใดคณะหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ

5. การใช้กลไกทางกฎหมายอาจไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในเชิงการป้องกันแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้องสิทธิของตนอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งมักใช้เมื่อหมดช่องทางอื่นในการต่อสู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าควรจะได้รับหรือเพื่อพิทักษ์สิทธิโดยอาศัยมาตรการทางกฎหมาย การใช้วิธีนี้ ย่อมจะทำให้เกิดความยึดเยื้อต่อการดำเนินโครงการหรือยุติโครงการ ซึ่งประชาชนบางครั้งก็ไม่อยู่ในฐานะที่จะดำเนินการฟ้องร้อง เพราะนอกจากจะเสียเวลาแล้วยังต้องมีภาระค่าใช้จ่ายรวมทั้งมีการแสวงหาข้อมูลนอกเหนือจากการฟังฟังทางกฎหมายแล้วประชาชนอาจดำเนินการในรูปแบบกึ่งกฎหมาย ซึ่งหมายถึงหากประเทศนั้นมีกลไกการรับรู้เรื่องราวร้องทุกข์ในระดับที่อาจตัดสินข้อพิพาทได้เบ็ดเสร็จที่รัฐบาลอาจตั้งขึ้นโดยชั่วคราวหรือถาวร และเป็นที่ยอมรับกันทุกฝ่ายประชาชนจึงอาจทำการเรียกร้องโดยตรงไปยังคณะกรรมการที่วันนี้ได้

ในประเทศไทยการดำเนินงานของภาครัฐมักเคยชินกับการวางแผนจากส่วนกลางหรือการสั่งการจากบนลงล่างเพียงอย่างเดียวอีกทั้งงานบริหารราชการแผ่นดินส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ การจัดสรรงบประมาณการอนุญาตการออกกฎระเบียบเป็นต้นซึ่งมักเป็นกระบวนการตัดสินใจแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางโดยอ้างประเด็นประสิทธิภาพซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีแนวคิดที่ตรงกันข้ามเป็นกระบวนการที่ต้องมีการกระจายอำนาจกระจายความรับผิดชอบ และมอบอำนาจการตัดสินใจดังนั้น การที่ภาครัฐมักตัดสินใจใดๆก่อนเริ่มกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเทศไทยเป็นไปอย่างค่อนข้างจำกัดและไม่สามารถพัฒนาไปได้อย่าง

จากการทบทวนวรรณกรรม รูปแบบการมีส่วนร่วมนั้นมีหลายรูปแบบและหลากหลายตามทีนักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนั้น จึงนำรูปแบบการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับงานวิจัยที่ศึกษาประเด็น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก โดยพิจารณาจากแนวคิดตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และของทิวาพรรณ สุวรรณโน (2539: 6) ปารีชาติ โชติยะ และคณะ (2539, อ้างถึงในโสภิตา สิรินทะ 2553: 41-43) ได้ยึดแนวคิดและรูปแบบการมีส่วนร่วมดังกล่าว

6.2 กระบวนการมีส่วนร่วม

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทุกระดับ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ วางแผนการปฏิบัติการ การติดตามและประเมินผลในโครงการและกิจกรรมต่างๆ เป็นการสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนทำให้การดำเนินงานต่างประสบความสำเร็จ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่สามารถแก้ปัญหา ระหว่างทุกในชุมชนอันจะทำให้เกิดความเข้าใจ ทราบความต้องการ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มในชุมชนนั้นๆ นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543: 143) ได้สรุปกระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน จะเป็นการกระตุ้นในประชาชนได้ร่วมกันเรียนรู้สภาพของชุมชนการดำเนินชีวิต ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน และร่วมกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ตลอดจนการจัดลำดับความต้องการของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยจะมีการรวมกลุ่มอภิปรายและแสดงความคิดเห็น เพื่อการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะต้อง ใช้การมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา โดยการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ แรงงาน เงินทุน หรือ เข้าร่วมบริหารงาน การใช้ทรัพยากร การประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยอยู่บนพื้นฐานของการเข้าเทียมกันของบุคคลและสังคม
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ทันที

โกวิท พวงงาม (2545: 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา ควรจะมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีความสามารถที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จลำบาก

ณัฐชยา อุ๋นทองดี (2556: 22-23) ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วม 5 รูปแบบ ได้แก่

1. การร่วมรับรู้ข่าวสาร เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้รับทราบรายละเอียดของโครงการหรือกิจกรรมที่จะดำเนินการ
2. การร่วมประชุมหรือรับฟังความคิดเห็น เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ทำความเข้าใจและค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น การประชุมระดับชุมชน การประชุมรับฟังความคิดเห็นเชิงวิชาการ การประชุมพิจารณาเป็นต้น
3. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน เพื่อจัดทำโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาต่างๆ
4. การร่วมดำเนินการ/ปฏิบัติการ เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ร่วมดำเนินการกิจกรรมตามที่ได้ร่วมวางแผนไว้
5. การร่วมติดตามผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ เพื่อให้ผู้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วย การแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจการลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าในกรณีที่ร้ายแรงที่สุดช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมและช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของของสาธารณชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน จึงมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล ตลอดจนการบริหารงานหากมีการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเพียงใดก็จะให้มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและให้ผู้บริหารที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการป้องกันนักการเมืองจากการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับสังคมนั้นๆ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นการสร้างความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีคนรับฟัง อีกทั้งความต้องการหรือความปรารถนาประชาชนก็จะได้รับการตอบสนอง

โดยสรุป ระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะช่วยให้การตัดสินใจของผู้เสนอโครงการหรือรัฐบาลมีความรอบคอบ และสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้มีความโปร่งใส (Transparency) ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน (Responsiveness) และมีความรับผิดชอบหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้ (Accountability) อีกด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

6.4 ระดับการมีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการอธิบายถึงระดับการมีส่วนร่วมด้วย 5 ระดับ เพื่อผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐจะเลือกตัดสินใจออกแบบการบริหารราชการจากระดับเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในภาครัฐ ตั้งแต่ระดับการเข้ามามีส่วนร่วมน้อยที่สุดถึงระดับการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นในระดับที่ 5 มีรายละเอียด ดังนี้

ระดับที่ 1 การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐเป็นระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนน้อยที่สุด ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ถูกต้อง ทันสมัย และประชาชนสามารถเข้าถึงได้

ระดับที่ 2 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในข้อมูลเท็จจริง ความรู้สึกและความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นประชาชนมีบทบาทในฐานะการให้ข้อมูลการตัดสินใจ เป็นของหน่วยงานภาครัฐ

ระดับที่ 3 การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจหรือเกี่ยวข้องในกระบวนการกำหนดนโยบายการวางแผนโครงการ และวิธีการทำงานโดยหน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ จัดระบบอำนวยความสะดวก ยอมรับการเสนอแนะ และการตัดสินใจร่วมกับภาคประชาชน

ระดับที่ 4 การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูง โดยประชาชนและภาครัฐจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ

ระดับที่ 5 เป็นระดับที่ให้บทบาทแก่ประชาชนในระดับที่สูงที่สุด เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ รัฐจะดำเนินการตามการตัดสินใจนั้น ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงสุดนี้เน้นให้ประชาชนเป็นเจ้าของดำเนินการกิจและภาครัฐมีหน้าที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546: 17) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไป แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจโดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณี แล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
 - 3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - 3.2 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - 3.3 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุนคือไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่นๆ

International Association for Public Participation หรือ IAP2 ปีติ เดิมสมบุรณ์ (2550: 29) ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร ถือเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุดแต่เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาคราชการจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าสู่

กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ จัดหมายข่าว การจัดงานแถลงข่าว การตีพิมพ์ และ การให้ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีต่างๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การสำรวจความคิดเห็น การจัดเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาประเด็นนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม โดยเป็นส่วนร่วมกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่างๆ โครงการกองทุนหมู่บ้าน ที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด การทำโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากความต้องการของประชาชน เป็นต้น

ดังนั้นจากข้อความที่กล่าวมาทำให้รู้ว่าทั้งทางภาครัฐและภาคประชาชน ควรมีการสร้างหลักการมีส่วนร่วมเข้าด้วยกัน เพื่อให้ต่างฝ่ายได้รับรู้ถึงปัญหาและความต้องการไปพร้อมกัน ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นในการทำกิจกรรมและการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมเป็นหลักประกันที่สำคัญที่จะทำให้ประชาชนทุกคนดำเนินชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล (2550: 28-33) กล่าวว่า วิธีการแบ่งระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ อาทิ การแบ่งระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด ออกเป็นระดับต่างๆ และจำนวนประชาชนที่เกี่ยวข้องจะมากและยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใดจำนวนประชากรก็จะลดลงตามลำดับ

จุฑารัตน์ ชมพันธ์ (2555: 132-135) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งได้หลายวิธีและหลายระดับขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดในการแบ่ง โดยปัจจัยหลักขึ้นอยู่กับ การที่รัฐหรือผู้อำนาจตัดสินใจยินยอมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกิจกรรมหรือโครงการพัฒนานั้นๆ มากน้อยเพียงใด โดยความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจการตัดสินใจของรัฐจะแปรผกผันกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยถ้าประชาชนมีอิทธิพลอำนาจต่อรองในกระบวนการมีส่วนร่วมมาก รัฐก็จะมีอำนาจในการตัดสินใจที่ลดลง จากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจสามารถจัดระดับจากระดับต่ำสุดไปสู่ระดับสูงสุด ได้ 7 ระดับ

1. ระดับการให้ข้อมูล (Informing) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำที่สุดโดยรัฐหรือเจ้าของโครงการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเมื่อกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่างๆ ได้ถูกคิดริเริ่มแล้ว โดยประชาชนมีสิทธิเพียงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเท่านั้น โดยไม่มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นหรือเกี่ยวข้องใดๆ กับการตัดสินใจนั้นๆ อย่างไรก็ตามกล่าวได้ว่าระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมวิธีการให้ข้อมูลมิได้หลายเทคนิควิธีการเช่นการประกาศผ่านหนังสือพิมพ์การแจกแผ่นพับการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น

2. ระดับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (Information Provision) เป็นระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเมื่อประชาชนผู้มีส่วนได้เสียได้รับข้อมูลสารแล้วพวกเขาก็สามารถที่จะค้นหาสาเหตุของปัญหาวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของกิจกรรมหรือโครงการและพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของทางเลือกต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้นโดยที่รัฐหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิญชวนให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจต่อไป

3. ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) เป็นระดับขั้นที่มีการเปิดโอกาสให้มีการเจรจกันอย่างเป็นรูปแบบระหว่างผู้กำหนดนโยบายเจ้าของโครงการประชาชนผู้ได้รับผลกระทบและสาธารณชนมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลและผลการศึกษามาปรึกษาหารือกับประชาชนในประเด็นปัญหาทางเลือกทางแก้ไขที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย/โครงการนั้นๆ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้แต่ไม่มีหลักประกันว่าแนวความคิดเหล่านั้นจะถูกนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาอย่างเหมาะสมและมีผลต่อการตัดสินใจเพียงใดซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในระดับนี้โดยประเทศไทยได้ให้มีการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับนี้ผ่านทางกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเรื่องกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและหลักเกณฑ์วิธีการระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553

4. ระดับการสร้างความร่วมมือการวางแผนร่วมกัน (Involvement) เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทางมีขอบเขตที่กว้างขึ้นมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการเปิดโอกาสให้มีการวางแผนร่วมกันในการเตรียมหรือการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะความคิดเห็นที่นำไปสู่การลดผลกระทบที่อาจเกิดจากการดำเนินโครงการหรือการลดปัญหาความขัดแย้งเหมาะสมสำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อน หรือมีข้อโต้แย้งมากอย่างไรก็ตามผู้มีอำนาจตัดสินใจยังคงอำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายวิธีการมีส่วนร่วม เช่น การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วมกลุ่มที่ปรึกษา

5. ระดับการร่วมดำเนินการ (Partnership) ระดับนี้ผู้มีอำนาจตัดสินใจผู้ดำเนินนโยบาย/โครงการและประชาชนร่วมกันจัดทำหรือดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการนั้นๆ เป็นการปฏิบัติตามนโยบายหรือดำเนินโครงการร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่วางไว้

6. ระดับการร่วมตัดสินใจร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Delegated Power) เป็นระดับที่ประชาชนมีสิทธิในการแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจและสามารถเข้าร่วมตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินนโยบายและโครงการพัฒนาต่างๆ โดยเฉพาะการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมากเนื่องจากประชาชนจะทำหน้าที่เฝ้าระวังติดตามตรวจสอบและเตือนภัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนสังคมและคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยรูปแบบของการติดตามตรวจสอบและประเมินผลอาจอยู่ในรูปของการจัดตั้งคณะกรรมการกลางที่ประกอบจากผู้มีส่วนได้เสียที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน

7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) เป็นระดับการมีส่วนร่วมขั้นสูงสุดโดยประชาชนสามารถริเริ่มนโยบายวางแผนและดำเนินโครงการต่างๆ ได้เองตั้งแต่ต้นโดยเจ้าหน้าที่/หน่วยงานของรัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน

จะสังเกตได้ว่าการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมนั้น ในแต่ละระดับมีนัยของการกระจายอำนาจของภาครัฐที่มีต่อภาคประชาชนบทบาทของประชาชนจะเพิ่มขึ้นตามระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น นอกจากนี้การที่ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นได้นั้นจะต้องมีการมีส่วนร่วมในระดับล่างอย่างเหมาะสมก่อนเนื่องจากหากประชาชนไม่ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วประชาชนย่อมไม่สามารถคิด วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างครอบคลุมในการแสดงความคิดเห็น การร่วมปรึกษาหารือ การร่วมตัดสินใจ ติดตามและตรวจสอบ ตลอดจนการปฏิบัติตามนโยบาย หรือดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมคือ การที่ประชาชนหรือชุมชนเข้ามาคิด ร่วมลงมือปฏิบัติและพัฒนา ศักยภาพความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนของตนเอง เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามลำดับความจำเป็น ในฐานะสมาชิกทางสังคม และสามารถพัฒนาชุมชนจนทำให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาและเป็นแนวทางการพัฒนาที่นำไปสู่ความยั่งยืน โดยประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้กำหนดวิธีทางของตนเอง เพื่อเลือกรับแนวทางในการพัฒนาที่เห็นว่าดีที่สุด ตามหลักการแนวคิดการมีส่วนร่วมที่เรียนกระบวนการนี้ว่า การระเบิดจากข้างใน ตามแนวทางพระราชดำริการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การทบทวนวรรณกรรมการมีส่วนร่วมถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วม กระบวนการและระดับการมีส่วนร่วมของทีพพรณ สุวรรณโน และปารีชาติ โชติยะ ผู้วิจัยจึงนำมาพิจารณาและประยุกต์ใช้ในงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารจัดการน้ำจะสามารถบรรลุผลสำเร็จ และเพื่อให้การบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ได้นั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้ามาดูแลบำรุงรักษา และร่วมบริหารจัดการน้ำในพื้นที่กับภาครัฐ พร้อมทั้งพัฒนาให้สามารถมีน้ำใช้อย่างยั่งยืน ซึ่งการบริหารจัดการน้ำจะประสบผลสำเร็จจึงต้องอาศัยการมี

ส่วนร่วมของประชาชนเป็นจุดหลักในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ โดยยึดหลักตามแนวพระราชดำริที่เรียกว่า ความต้องการจากเบื้องล่าง โดยการบริหารจัดการน้ำด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม จึงกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับทราบข้อมูลการดำเนินงานของภาครัฐในการบริหารจัดการน้ำ ร่วมเสนอความคิดเห็นกำหนดทิศทาง และร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินงานบริหารจัดการน้ำของภาครัฐเป็นกระบวนการสานสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชน เพื่อแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุดทุกฝ่ายมีการยอมรับและส่งผลกระทบเชิงลบน้อยที่สุด การมีส่วนร่วมจึงเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันทางจิตใจที่มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกิจกรรมที่ร่วมมือกันดำเนินการ ฉะนั้น การมีส่วนร่วมจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งและมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องคือ การรับรู้ ความพึงพอใจและทัศนคติที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก โดยนำมาประยุกต์ให้สอดคล้องตามแนวคิดของนักวิชาการและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการคิดและการวางแผน หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ร่วมประชุม ร่วมอภิปราย และเสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ และการแก้ไขปัญหาในยามที่ขาดแคลน เพื่อกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน ร่วมกันในการใช้ทรัพยากรน้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล

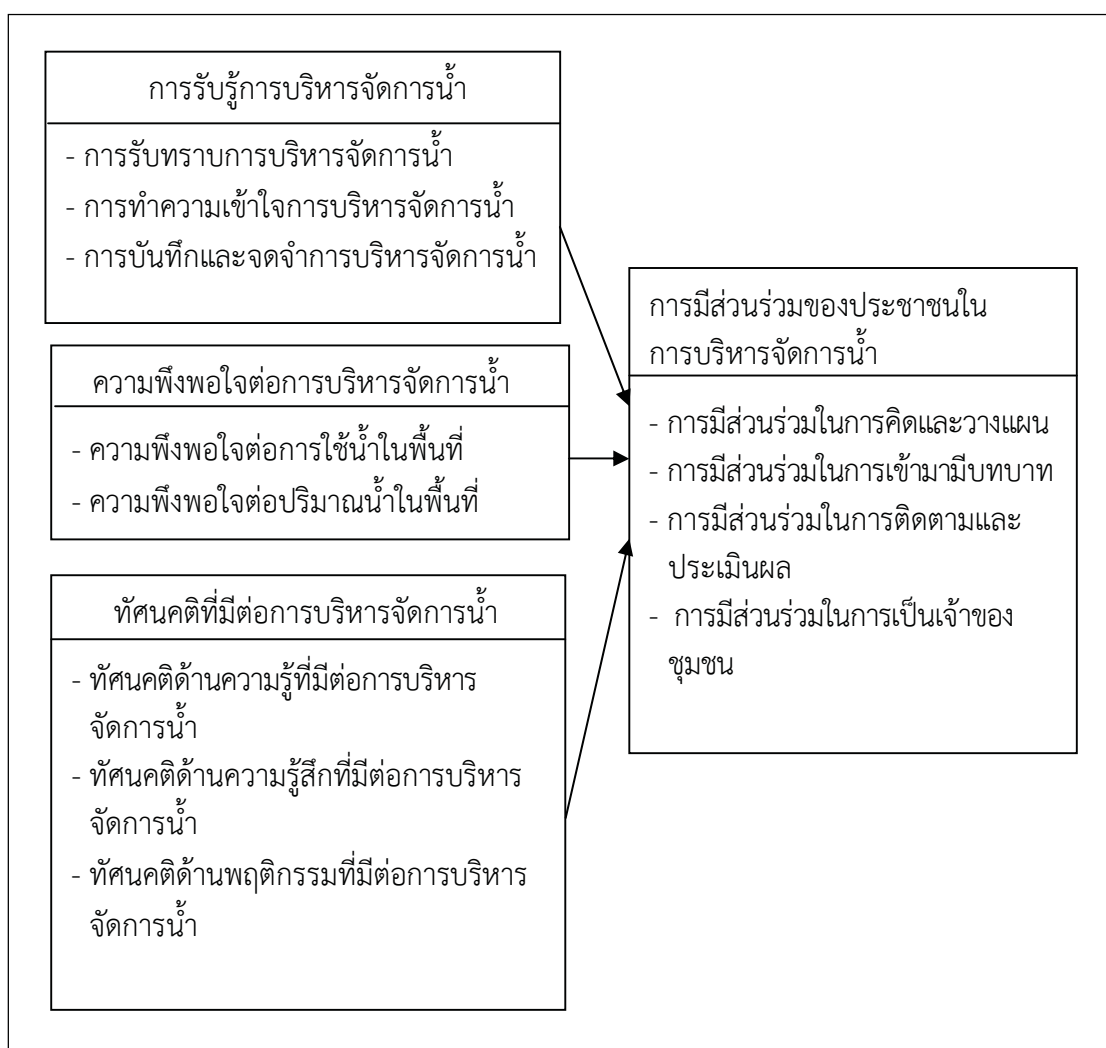
2. การมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาท หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการปฏิบัติหรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจการบริหารจัดการน้ำต่อภาครัฐ สามารถกำหนดบทลงโทษ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกันในพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่

3. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการ ส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล มีการประชุมประเมินผลการปฏิบัติงานการบริหารจัดการน้ำ ติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรมและโครงการ หรือการทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับน้ำจากโครงการฯ และเสนอความคิดเห็นการปรับปรุงแก้ไขหรือแนวทางการพัฒนาเพื่อให้ตรงกับความต้องการที่คาดหวังไว้ร่วมกัน

4. การมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชน หมายถึง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ร่วมรับผิดชอบในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเป็นผู้ที่มีจิตอาสาพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนเป็นผู้ที่จะปกป้องและพัฒนา เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตัวของตนเอง

จากการกล่าวข้างต้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำมีผลต่อการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจ

ต่อการใช้น้ำ และทัศนคติต่อการบริหารจัดการน้ำ และทั้งการรับรู้ ความพึงพอใจ และทัศนคติย่อมส่งมื่ออิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก (รายละเอียดดังภาพประกอบ)

ภาพที่ 11 กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมปอง วงษ์ชัย (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสี้ยว จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วม ปัญหา

และอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำ และแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนของการบริหารจัดการน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ เจ้าหน้าที่ชลประทานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว และกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน จำนวน 19 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว มีการบริหารจัดการชลประทานตามแนวทางการบริหารจัดการชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม โดยมีส่วนร่วมด้านการส่งน้ำและบำรุงรักษา 11 กิจกรรม โดยมีการรวมกลุ่ม มีการกำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ พัฒนาเป็นองค์กรผู้ใช้น้ำที่มีความเข้มแข็งและมีการสร้างเครือข่าย ด้านปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ ปัญหาคุณสมบัติการพัฒนา ปัญหาการลักขโมยบายเปิด-ปิดประตูน้ำ ปัญหาการจัดเก็บค่าบำรุงรักษาและการแบ่งปันน้ำในกลุ่มนอกพื้นที่ ส่วนแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนในการบริหารจัดการน้ำเน้นการรักษาความสัมพันธ์ที่ดี การเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนการพัฒนา กลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างต่อเนื่อง ความเข้มแข็งของผู้นำ การถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ และการรักษาวิธีการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบันไว้ จากการศึกษาดังต่อไปนี้ 1. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนที่มาจากการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่าย 2. มีการปรับใช้และผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้สมัยใหม่ 3. มีกระบวนการสร้างการยอมรับในกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และ 4. มีจุดเด่นของแต่ละชุมชนที่มีความสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

โสภิตา สุรินทะ (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของประชาชน: กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำของประชาชน เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ตำแหน่งในคณะกรรมการจัดการน้ำ และบทบาท เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มประชากรที่อยู่ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 176 ครั้วเรือน ประมวลผลด้วยโปรแกรม spss สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แจกแจง ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทดสอบสมมติฐานด้วย t-test และ F-test และการหาค่าสัมพัทธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วย Multiple Linear Regression ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยรวม, ด้านกายภาพ, ด้านความคิด และด้านอารมณ์ อยู่ในระดับมาก ส่วนระดับการมีส่วนร่วมด้านการเป็นเจ้าของอยู่ในระดับมากที่สุด และจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนแตกต่างกันไปตามตำแหน่งในคณะกรรมการจัดการน้ำ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำ ทักษะคติในการจัดการน้ำ และความพึงพอใจในการจัดการน้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $\alpha = 0.05$ ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 1. ควรมีการพัฒนาชุมชนโดยเน้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมด้านกายภาพ ความคิด ด้านอารมณ์และด้านความเป็นเจ้าของและโดยเฉพาะอย่างยิ่งควรที่จะสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของชุมชนในการจัดการทรัพยากรน้ำด้วย 2. ภาครัฐและชุมชนควรร่วมมือจัดให้มีการทำประชาสังคัม ระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันจัดทำแผนชุมชน ก่อให้เกิดกระบวนการชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถจัดการกับทรัพยากรน้ำได้อย่างเหมาะสม 3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับประชาคมโดยการจ้างแรงงานในพื้นที่เข้าร่วมงานกับโครงการของรัฐ

ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำ เช่น การลอกท่อส่งน้ำ การจัดการพื้นที่ส่งน้ำ 4. ชุมชนควรมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำ เช่น แหล่งน้ำในพื้นที่ วิกฤติการณ์น้ำ และอภิปรายหาแนวทางแก้ไข ป้องกันอย่างสม่ำเสมอ

วุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการรับรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตามระบบคุณภาพภายใน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ ทักษะคิด การมีส่วนร่วมในระบบคุณภาพภายในบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ และประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ตามระบบคุณภาพภายใน รวมทั้งศึกษาอิทธิพลระหว่างตัวแปรการรับรู้ ทักษะคิด การมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ตามระบบคุณภาพภายใน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ แห่งหนึ่ง จำนวน 350 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยใช้เทคนิควิธีนำเข้า

ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับกับการรับรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในระบบคุณภาพภายใน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับการดำเนินงานหรือประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ตัวแปรทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางบวก ซึ่งสามารถนำไปหาความสัมพันธ์เชิงอิทธิพลระหว่างตัวแปร

3. การรับรู้ด้านการทำความเข้าใจ ทักษะคิดด้านความเข้าใจและความรู้สึกมีอิทธิพลในทางบวกต่อการมีส่วนร่วม การรับรู้ด้านการรับทราบ ทักษะคิดด้านพฤติกรรมมีอิทธิพลในทางบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุน และการมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุนข้อมูลและด้านการติดตามและประเมินผลมีอิทธิพลในทางบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุน มีการสรุปและอภิปรายผล รวมทั้งประโยชน์ของการศึกษา

บุญมี สีสงฆ์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน ตำบลหัวเมือง อำเภอมหาชัยขณะ จังหวัดยโสธร โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการน้ำ เพื่อการเกษตรของประชาชนในตำบลหัวเมือง โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ แบบสุ่มสัมภาษณ์ นำเสนอแบบเชิงพรรณนา มีกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรวิจัยในตำบลหัวเมือง อำเภอมหาชัย จังหวัดยโสธร จำนวน 20 คน ทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ประกอบอาชีพเกษตรกรมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

2. การศึกษานี้ ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง 4 ตำบล

1. ด้านบริบททางสังคม ประชาชนมีส่วนร่วมและการพึ่งพิงน้ำ
2. ด้านบริบทขององค์การกับความเข้าใจในภาระหน้าที่รับผิดชอบ
3. ด้านการประสานงานความชัดเจน

4. ด้านความพร้อมขององค์กร

3. แนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวเมือง จากข้อเสนอผลการศึกษาคือ ควรปรับปรุงระบบการจัดสรรน้ำ การร่วมมือของเกษตรกร การพัฒนาแหล่งน้ำ การใช้ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร การพัฒนาแหล่งน้ำอย่างยั่งยืนต่อไป

ศรีสุรินทร์ จำปา (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเชิงผลสัมฤทธิ์การพัฒนาชนบทของเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเชิงผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเชิงผลสัมฤทธิ์ของเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ และเสนอแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรที่เหมาะสม โดยการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเชิงผลสัมฤทธิ์ในมิติต่างๆ พบว่าการบริหารจัดการในสถานะปกติ อุทกภัย ภัยแล้ง น้ำเสีย และการผลักดันน้ำเค็ม ของเขื่อนสิริกิติ์ มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเขื่อนภูมิพล เฉพาะในช่วงอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 ในการลดมวลน้ำซ้ำเติมอุทกภัย เขื่อนภูมิพลมีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเชิงผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเขื่อนสิริกิติ์ ส่งผลให้ในคราวเรือนพื้นที่ทุ่งเจ้าพระยา ที่ประกอบด้วยครัวเรือนของจังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง และพระนครศรีอยุธยา ลดจำนวนลงอย่างชัดเจนกว่าพื้นที่ลุ่มน้ำปิงและลุ่มน้ำน่าน ตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเชิงผลสัมฤทธิ์ของเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ เพื่อลดความขัดแย้งกับภาคประชาสังคม รวมทั้งเป็นไปตามหลักวิชาการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สถานะปกติควรยึดพื้นที่รับน้ำอุทกภัย ควรยึดปริมาณน้ำระบาย ภัยแล้งควรยึดปริมาณน้ำต้นทุน น้ำเสียควรยึดการเติมออกซิเจน และการผลักดันน้ำเค็มควรยึดประสิทธิภาพของประตูระบายน้ำคลองลัดโพธิ์เป็นสำคัญ

ส่วนแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เหมาะสมในสถานะโลกร้อนนั้น ควรมีการพัฒนาบึงบอระเพ็ดให้เป็นแก้มลิงขนาดใหญ่เหมือนในอดีต ควรเพิ่มระบบชะลอน้ำในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำสาขาทั้งลุ่มน้ำสาขาของแม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม และแม่น้ำน่าน โดยบริเวณตอนปากลุ่มแม่น้ำสาขา ควรสร้างเขื่อนลักษณะเดียวกัน เขื่อนแม่ปิงตอนล่างให้ได้มากที่สุด บริเวณตอนกลางลุ่มแม่น้ำสาขา ควรสร้างฝายคอนกรีตเตี้ยๆ ให้มากที่สุดและบริเวณตอนต้นลุ่มแม่น้ำสาขา ควรสร้างฝายชะลอน้ำ ทั้งแบบกึ่งถาวร และแบบชั่วคราว ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้บริเวณที่เป็นห้วยแห่งของต้นลุ่มน้ำสาขา ควรสร้างฝายชะลอน้ำแบบชั่วคราวให้มากที่สุด รวมทั้งควรฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณห้วยแห่งให้กลับมาเป็นสภาพป่าที่สมบูรณ์ เพื่อช่วยกักเก็บน้ำไว้ในต้นไม้นานอง สร้างฝายชะลอน้ำสำรองจะเสริมสร้างให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีความยั่งยืนยิ่งขึ้นตลอดไป

จันทิมา ตั้งตระกูลทรัพย์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ในการใช้น้ำ ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้น้ำ และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำหรือผู้แทนสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร จำนวน 232 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทาง

สังคมศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 41–50 ปี สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4–6 ประกอบอาชีพทำนา แหล่งที่มาของรายได้มาจากการเพาะปลูก รายได้ 30,001–40,000 บาท รายได้ที่ได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 42,084 บาท/ครัวเรือน/ปี โดยมีรายได้ต่ำสุด 10,000 บาท/ครัวเรือน/ปี มีรายได้สูงสุด 150,000 บาท/ครัวเรือน/ปี มีรายได้เพียงพอต่อไม่เหลือเก็บ สำหรับผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำทั้ง 4 ด้าน ในภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนในการใช้น้ำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ด้านการมีส่วนร่วมดูแลรักษาคลองส่งน้ำและวัสดุอุปกรณ์การเกษตร และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดสรรน้ำ ส่วนผลการศึกษาระดับความรู้ในการใช้น้ำและระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้น้ำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ในการใช้น้ำอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ กล่าวคือ การจัดหา การจัดสรร การใช้ทรัพยากรน้ำ การแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำเน่าเสีย การอนุรักษ์แหล่งน้ำ ตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำในกิจกรรมต่างๆ ในขณะที่ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้น้ำอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้น้ำจากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดสรรน้ำมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น จึงควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในด้านการจัดสรรน้ำ ด้วยการให้ประชาชนร่วมสมทบเงิน สมทบแรงงาน หรือร่วมแก้ไขปัญหาการเปิดปิดน้ำให้มากขึ้น และจากผลการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้น้ำอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ที่มีระดับการรับรู้ต่ำกว่าสื่อประเภทอื่น ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้น้ำ โดยการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ หรือจัดหาหนังสือพิมพ์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนให้มากขึ้น

บทสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2550 – 2555 ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการน้ำ โดยเป็นการศึกษาตามแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และศึกษาตัวแปรสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำที่นำไปสู่การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการพัฒนาการใช้น้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน รวมถึงการหาแนวทางแก้ไขปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรน้ำของแต่ละพื้นที่ โดยงานวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยกับกลุ่มผู้ใช้น้ำและผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัย โดยบูรณาการแนวคิดของงานวิจัยที่มีความสอดคล้องเชิงเหตุและผลทำการศึกษาวิจัยทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพควบคู่กัน ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า ผลลัพธ์ของการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ และทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการทำวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาน้ำเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก เพราะทรัพยากรน้ำเป็น

สิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิต ในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในการอุปโภค - บริโภค ในหลายพื้นที่ และมีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นทุกปี การมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญและเป็นกลไกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการที่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดตามความต้องการของประชาชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นต่างๆ โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชลประทานส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล พื้นที่ชลประทานท่าด่านและส่วนขยาย จำนวน 20,00 ไร่ 5 ตำบล 19 หมู่บ้านที่มีระบบส่งน้ำ จำนวน 3,800 ครัวเรือน (ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก ณ วันที่ 21 กันยายน 2557)

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายในการวิจัย ได้เลือกจากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่ชลประทานโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล พื้นที่ชลประทานท่าด่านและส่วนขยาย จำนวน 20,000 ไร่ 5 ตำบล 19 หมู่บ้านที่มีระบบส่งน้ำ โดยกำหนดให้ช่วงความเชื่อมั่นเป็น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ 5% และได้ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน่ Taro Yamane (1973, อ้างถึงใน ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ 2555: 45) ดังนี้

$$N = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

กำหนด n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด

$$\begin{aligned}
 E &= \text{ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 5 หรือ 0.05} \\
 \text{แทนค่าสูตร} & \\
 n &= \frac{3,800}{1 + (3,800 \times 0.05)^2} \\
 n &= \frac{3,800}{1 + (3,800 \times 0.0025)} \\
 n &= \frac{3,800}{10.5} \\
 &= 361.9047
 \end{aligned}$$

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจะดำเนินการ ดังนี้

ในแต่ละหมู่บ้านทำการสุ่มครัวเรือนตามสัดส่วนด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยถือว่าทุกๆ หน่วยหรือทุกๆ สมาชิกในประชากรมีโอกาสจะถูกเท่าๆ กัน ซึ่งเป็นประชากรในการวิจัยตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จาก 5 ตำบล 19 หมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร ตามทะเบียนราษฎร์ (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
ตำบลหินตั้ง		
1. บ้านท่าด่าน (หมู่ 2)	324	31
2. บ้านท่าชัย (หมู่ 4)	264	25
3. บ้านหุบเมย (หมู่ 5)	174	17
4. บ้านวังยายฉิม (หมู่ 6)	289	28
5. บ้านบุงเข้ (หมู่ 7)	214	20
6. บ้านคลองสี่เสียด (หมู่ 8)	143	14
7. บ้านวังยาว (หมู่ 9)	191	18
ตำบลศรีนาวา		
8. บ้านคีรีวัน (หมู่ 1)	207	18
9. บ้านศรีนาวา (หมู่ 2)	223	21
10. บ้านหนองโพธิ์ (หมู่ 3)	168	16
11. บ้านหนองจิก (หมู่ 5)	192	18
12. บ้านสบกเขียว (หมู่ 6)	329	31

ตารางที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จาก 5 ตำบล 19 หมู่บ้าน (ต่อ)

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร ตามทะเบียนราษฎร์ (ครัวเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (ครัวเรือน)
13. บ้านโคกกรวด (หมู่ 7)	128	12
14. บ้านท่าซุง (หมู่ 8)	117	11
ตำบลบ้านใหญ่		
15. บ้านหนองปราจีน (หมู่ 4)	219	21
16. บ้านใหม่ (หมู่ 6)	224	21
ตำบลเกาะหวาย		
17. บ้านเกาะหวาย (หมู่ 1)	104	10
18. บ้านคลองตะเคียน (หมู่ 2)	80	8
ตำบลเกาะโพธิ์		
19. บ้านห้วยโรง (หมู่ 1)	210	20
รวม	3,800	362

ที่มา: องค์การบริหารส่วนตำบลหินตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลศรีนาวา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะหวาย และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะโพธิ์ ข้อมูล ณ วันที่ 21 กันยายน 2557

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างจากการประมวลแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ของประชาชนที่มีต่อโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก โดยใช้ข้อคำถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ และด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ของประชาชนที่มีต่อโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

โดยใช้ข้อคำถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่และด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ของประชาชนที่มีต่อโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก โดยใช้ข้อคำถามเป็นแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 3 ด้าน คือ ทัศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ทัศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำของประชาชนที่มีต่อโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก โดยมีข้อคำถาม 4 ด้านเป็นแบบสอบถามปลายปิด คือ การมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนการมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาท การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Linker Scale) เป็นมาตรวัดของแบบสอบถามในส่วนที่ 2-5 ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ 5 ระดับ โดยให้ค่าคะแนน ดังนี้

ระดับความเห็น	คะแนนคำถาม
มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากแบบสอบถามมาจัดหมวดหมู่ตามประเภทของการวัด ตัวแปรและดำเนินการวิเคราะห์ในส่วนของสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาแปลความหมายค่านวนค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์การให้คะแนนด้วยการใช้สูตรคำนวณหาความกว้างอัตราภาคั่น ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = \frac{0.8}{5}$$

โดยนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย การแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ตามที่ได้จากสูตรคำนวณของระดับชั้น = 0.80 ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
คะแนน 4.21- 5.00 คะแนน	แสดงว่าอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน 3.41- 4.20 คะแนน	แสดงว่าอยู่ในระดับมาก
คะแนน 2.61- 3.40 คะแนน	แสดงว่าอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 1.81- 2.60 คะแนน แสดงว่าอยู่ในระดับน้อย
 คะแนน 1.00- 1.80 คะแนน แสดงว่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดและเว็บไซต์ เพื่อเป็นแนวทางในการในการสร้างแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย
2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของการศึกษา
5. เมื่อแบบสอบถามผ่านการพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบสอบถามชุดดังกล่าวเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของข้อคำถามในแต่ละข้อและนำมาทดสอบ เพื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

การตรวจสอบเครื่องมือที่ในการวิจัย

ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

โดยนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาของงานวิจัย คุณภาพของเครื่องมือ ความถูกต้องตรงตามเนื้อหาที่ต้องการความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย และการใช้เครื่องมือวิจัยสามารถวัดได้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด จากนั้นนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง ความครอบคลุมของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย คำนิยามศัพท์ ความเหมาะสมทางด้านภาษาของข้อคำถามแล้วนำมาหาค่าโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item – Objective Congruence) ซึ่งใช้สูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าดัชนีความสอดคล้อง} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

$$\text{IOC} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนผู้ผู้เชี่ยวชาญ}}{\text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด}}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยที่ผู้เชี่ยวชาญจะประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับคือ

+1 = สอดคล้อง

0 = ไม่แน่ใจ

-1 = ไม่สอดคล้อง

ค่า IOC มีค่าระหว่าง -1 ถึง 1 ข้อคำถามที่ดีจะต้องมีค่า IOC ใกล้เคียงกับ 1 โดยกำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือว่าเป็นสอดคล้องในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2551: 50) จากการทดสอบค่า IOC จากแบบสอบถามการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ทักษะคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ

จากการนำแบบสอบถามที่ได้หลังจากผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบและนำมาคำนวณเพื่อตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อทั้งหมด 64 ข้อ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของทุกข้อคำถาม โดยได้ค่า IOC เท่ากับ 0.85 หลังจากแบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้นำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติ

ด้านความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างนั้น สามารถวัดได้กับโครงสร้างหรือคุณลักษณะตามทฤษฎีของสิ่งนั้นๆ นั่นคือต้องสร้างข้อคำถามให้มีพฤติกรรมต่างๆ ตรงตามพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการจะวัดเป็นการทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และใช้แบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 362 ชุด โดยหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของเครื่องมือวัดในด้านการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ทักษะคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ค่าถามในแต่ละด้านด้วยค่า Factor Loading อยู่ในช่วง 0.640 – 0.885 ซึ่งค่าน้ำหนักมากกว่า 0.4 ขึ้นไป ถือว่ามีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสอดคล้องกับ (Nunnally and Bernspein, 1994, อ้างถึงใน Jadesadalug, 2009: 48) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การแสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cornbrash's Alpha)
การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ		
การรับทราบการบริหารจัดการน้ำ	0.650 – 0.800	0.847
การทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ	0.640 – 0.846	0.902
การบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ	0.800 – 0.854	0.773
ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ		
ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่	0.870 – 0.885	0.630
ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่	0.770 – 0.840	0.673

ตารางที่ 3 การแสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ (Factor Loading)	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cornbrash's Alpha)
ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ		
ทัศนคติด้านความเข้าใจที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	0.776 – 0.846	0.455
ทัศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	0.700 – 0.841	0.335
ทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	0.830 – 0.875	0.633
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ		
การมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผน	0.768 – 0.819	0.956
การมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาท	0.689 – 0.849	0.928
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	0.764 – 0.870	0.800
การมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชน	0.764 – 0.870	0.706

การวิเคราะห์ข้อมูลหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขไปทดสอบความเชื่อมั่น (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% ($\alpha = 0.05$) ระดับความถูกต้อง (Validity) และกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.5 หรือความเชื่อมั่นทางสถิติที่ 95% โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 99) โดยผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของคำถามแต่ละด้านพบค่า Cronbach Alphas ค่าความเชื่อมั่นควรอยู่ที่ระดับ 0.71–1.00 (แสดงข้อมูลดังตารางที่ 3)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี นิยามศัพท์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนพิจารณาแบบสอบถามของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล หัวหน้ากลุ่มผู้ใช้น้ำ และเจ้าหน้าที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง นำมาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ในการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อติดต่อประสานงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจหาความสมบูรณ์ ความถูกต้องของข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการนำเสนอและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้เป็นภาพรวมในการตอบคำถามการวิจัย โดยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และนำไปลงรหัสข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปนำเสนอด้วยตารางประกอบการบรรยายได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สถิติที่ใช้เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาของงานวิจัย คุณภาพของเครื่องมือ ความถูกต้องตรงตามเนื้อหาที่ต้องการ และตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการใช้เครื่องมือวิจัยสามารถวัดได้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด แล้วนำมาหาค่าโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item – Objective Congruence)

2. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง สามารถสร้างข้อคำถามให้มีพฤติกรรมต่างๆ ตรงตามพฤติกรรมที่เป็นเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการจะวัด เป็นการทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

3. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบวัดทั้งฉบับและรายด้านโดยการหาค่าความสอดคล้องภายในด้วยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients)

สถิติพื้นฐาน

1. การวิเคราะห์ข้อมูลคุณสมบัติของประชากรกลุ่มตัวอย่างด้านเพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยสถิติร้อยละ (percentage) และแจกแจงความถี่ (frequency)

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของปัจจัยในการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ทศนคตที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation (SD)

สถิติที่ใช้เพื่อทดสอบคุณลักษณะของตัวแปร

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ทศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สถิติที่ใช้เพื่อการทดสอบสมมติฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำสถิติมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2 วิธี คือ 1. การวิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม 2. การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตามหนึ่งตัวแปร ซึ่งสามารถนำมาเขียนในรูปของสมการได้ดังนี้

สมการที่ 1 การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ

$$PCM = \beta_{01} + \beta_1 ADM + \beta_2 UM + \beta_3 RM + \epsilon$$

การทดสอบอิทธิพลการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ และด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ด้วยสมมติฐานการวิจัยที่ 1

สมการที่ 2 ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ

$$PCM = \beta_{02} + \beta_4 SWA + \beta_5 SAA + \epsilon$$

การทดสอบอิทธิพลความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำในด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำพื้นที่ และด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ด้วยสมมติฐานการวิจัยที่ 2

สมการที่ 3 ทศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

$$PCM = \beta_{03} + \beta_6 KWM + \beta_7 KAWM + \beta_8 BWM + \epsilon$$

การทดสอบอิทธิพลทศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำในด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ด้วยสมมติฐานการวิจัยที่ 3

ตารางที่ 4 การแสดงค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานของการศึกษา	สถิติที่ใช้
สมมติฐานที่ 1 การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	

ตารางที่ 4 การแสดงค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (ต่อ)

สมมติฐานของการศึกษา	สถิติที่ใช้
สมมติฐานที่ 1.2 การรับรู้ในด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)
สมมติฐานที่ 1.3 การรับรู้ในด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)
สมมติฐานที่ 2 ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	
สมมติฐานที่ 2.1 ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)
สมมติฐานที่ 2.2 ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)
สมมติฐานที่ 3 ทักษะคิดที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำของประชาชนมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	

ตารางที่ 4 การแสดงค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน (ต่อ)

สมมติฐานของการศึกษา	สถิติที่ใช้
สมมติฐานที่ 3.1 ทศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)
สมมติฐานที่ 3.2 ทศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)
สมมติฐานที่ 3.3 ทศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีจำนวนตัวอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงไว้เป็นลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพส่วนบุคคลของประชาชนเขื่อนขุนด่านปราการชล

ตอนที่ 2 การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำ

ตอนที่ 4 ทศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1.1 การรับรู้ในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1.2 การรับรู้ในด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1.3 การรับรู้ในด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 2 ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 2.1 ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 2.2 ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3 ทศนคติที่มีต่อการบริการจัดการมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.1 ทศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.2 ทศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.3 ทศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดใช้สัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความเห็นตรงกัน ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
P-value	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
Sig	แทน	ค่าที่ใช้ในการตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่สามารถใช้พยากรณ์
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ในสมการที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
SE _{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (Standard error of estimation)
Adjusted R ²	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ปรับปรุง
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
***	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

AWM	แทน	การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ (Awareness of water management)
ADM	แทน	การรับทราบการบริหารจัดการน้ำ (Acknowledgement of the water management)
UM	แทน	การทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ (Understanding of water management)
RM	แทน	การบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ (Remember to record and water management)
SM	แทน	ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ (Satisfaction with water management)
SWA	แทน	ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ (Satisfaction with the use of water in the area)
SAA	แทน	ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ (Satisfied with the amount of water in the area)
ATM	แทน	ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ (Attitudes towards water management)
KWM	แทน	ทัศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ (Knowledge attitude towards water management)
KAWM	แทน	ทัศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ (Knowledge affective towards water management)
BWM	แทน	ทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ (Behavioral attitudes towards water management)
PCM	แทน	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ (The participation of citizens in water management)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 362 คน จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของครอบครัวต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 การแสดงจำนวนความถี่ ร้อยละของข้อมูลทั่วไปจากผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวม

(n = 362 คน)

ข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	177	48.90
หญิง	185	51.10
รวม	362	100.00
อายุ		
อายุต่ำกว่า 30 ปี	5	1.40
30 – 40 ปี	46	12.70
41 – 50 ปี	123	34.00
51 ปีขึ้นไป	188	51.90
รวม	326	100.00
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	96	26.50
ประถมศึกษาปีที่ 4 - 6	182	50.30
มัธยมศึกษาตอนต้น	51	14.10
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	12	3.30
อนุปริญญา	5	1.40
ปริญญาตรี	3	0.80
รวม	362	100.00
อาชีพ		
เกษตรกรรวม	256	70.70
เกษตรกรผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่	8	2.20
เลี้ยงสัตว์ ประมง เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	10	2.80
พนักงานบริษัทเอกชน	24	6.60
รับจ้างทั่วไป	59	16.30
รวม	362	100.00
รายได้ต่อเดือน		
น้อยกว่า 10,000 บาท	204	56.40
10,000 – 15,000 บาท	128	35.40
15,001 – 20,000 บาท	18	5.50
20,001 บาทขึ้นไป	12	3.30
รวม	362	100.00

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีดังนี้
เพศ พบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 51.10 และเพศชาย จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 48.90

อายุ พบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ส่วนใหญ่มีอายุ 51 ปีขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 รองลงมาคือ อายุ 41-50 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 อายุ 31-40 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.70 และอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ปีที่ 4-6 มากที่สุด จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 50.30 รองลงมาคือ ไม่ได้รับการศึกษาหรือต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 26.50 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 14.10 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.60 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.80 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน และทำไร่มากที่สุด จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 70.70 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.60 เลี้ยงสัตว์ ประมง และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.80 เกษตรผสมผสานหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.20 และอุตสาหกรรมในครัวเรือน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 ตามลำดับ

รายได้ พบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือนมากที่สุด จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 56.40 รองลงมาคือ 10,001-15,000 บาทต่อเดือน จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 รายได้ 15,001-20,000 บาทต่อเดือน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และรายได้ 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ และด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ โดยผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 362 คน ให้คะแนนปัจจัยตามระดับความสำคัญจากแนวคิดของลิเคิร์ตสเกล แล้วนำคะแนนที่ได้จากแต่ละข้อคำถามมารวมกันเพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม

(n = 362 คน)

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการรับรู้
1. ด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ	3.01	0.40	ปานกลาง
2. ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ	3.06	0.42	ปานกลาง
3. ด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ	3.05	0.43	ปานกลาง
ภาพรวม	3.04	0.37	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.04$ S.D. = 0.37) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ระดับการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ($\bar{X} = 3.01 - \bar{X} = 3.06$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงสุดคือ ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.06$ S.D. = 0.42) รองลงมาคือ ด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.05$ S.D. = 0.43) และด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.01$ S.D. = 0.40) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังตารางที่ 7-9

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ

(n = 362 คน)

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการรับรู้
ด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ			
1. ท่านมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล จากหน่วยงานภาครัฐ	2.94	0.56	ปานกลาง
2. ท่านได้รับฟังข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ จากผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หรือจากเพื่อนบ้าน	2.95	0.57	ปานกลาง
3. ท่านตั้งใจเลือกรับข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำจากเจ้าหน้าที่รัฐในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล	3.08	0.50	ปานกลาง

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ (ต่อ)

(n = 362 คน)

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการรับรู้
ด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ			
4. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาครัฐจัดขึ้นในการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำและบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล	3.05	0.55	ปานกลาง
ภาพรวม	3.01	0.40	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$ S.D. = 0.40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ระดับการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 2.94 - \bar{X} = 3.08$) โดยเรียงลำดับ ดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ตั้งใจเลือกรับข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำจากเจ้าหน้าที่รัฐในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ($\bar{X} = 3.08$ S.D. = 0.50) รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาครัฐจัดขึ้นในการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำและการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ($\bar{X} = 3.05$ S.D. = 0.55) การได้รับฟังข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐจากผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หรือจากเพื่อนบ้าน ($\bar{X} = 2.95$ S.D. = 0.50) และความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ต่ำที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลจากหน่วยงานรัฐ ($\bar{X} = 2.94$ S.D. = 0.56) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ

(n = 362 คน)

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการรับรู้
ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ			
1. ท่านได้ศึกษาเรียนรู้ถึงข้อมูล รายละเอียดน้ำ ปริมาณน้ำ การจัดสรรน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลและการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่	3.02	0.54	ปานกลาง

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ (ต่อ)

(n = 362 คน)

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการรับรู้
ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ			
2. ท่านทำความเข้าใจวิธีการดำเนินงาน และแนวทางการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล	3.04	0.54	ปานกลาง
3. ท่านได้ร่วมประชุมทำความเข้าใจ หรือดำเนินงานกิจกรรมของภาครัฐ ในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล	3.09	0.52	ปานกลาง
4. ท่านมีความพยายามที่จะเรียนรู้ และทำความเข้าใจ การดำเนินงานบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ	3.10	0.57	ปานกลาง
5. ท่านนำข้อมูล ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มาถ่ายทอดให้กับผู้อื่นนำไปปฏิบัติ	3.04	0.51	ปานกลาง
ภาพรวม	3.06	0.42	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$ S.D. = 0.42) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ระดับการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.02 - \bar{X} = 3.10$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงสุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล มีความพยายามที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจการดำเนินงานบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ ($\bar{X} = 3.10$ S.D. = 0.57) รองลงมาคือ การเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจ หรือดำเนินงานกิจกรรมของภาครัฐ ในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ($\bar{X} = 3.09$ S.D. = 0.52) การทำความเข้าใจวิธีการดำเนินงาน และแนวทางการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล และการนำข้อมูล ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มาถ่ายทอดให้กับผู้อื่นนำไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.04$ S.D. = 0.51 และ 0.54) ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ต่ำที่สุดคือ การได้ศึกษาเรียนรู้ รายละเอียดน้ำ ปริมาณน้ำ การจัดสรรน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล และการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ ($\bar{X} = 3.02$ S.D. = 0.54) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ

(n = 362 คน)

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการรับรู้
ด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ			
1. ท่านได้ดำเนินการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่อย่างถูกต้องและเหมาะสม	3.08	0.52	ปานกลาง
2. ท่านได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำต่อหน่วยงานภาครัฐ	3.07	0.53	ปานกลาง
3. ท่านมีการบันทึกและจดจำเกี่ยวกับข้อมูล รายละเอียด การบริหารจัดการน้ำที่ภาครัฐมาถ่ายทอดหรือให้ข้อมูล	3.01	0.56	ปานกลาง
ภาพรวม	3.05	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 9 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$ S.D. = 0.44) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ระดับการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.01 - \bar{X} = 3.08$) โดยเรียงลำดับ ดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงสุดที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ได้ดำเนินการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่อาศัยอยู่อย่างถูกต้องและเหมาะสม ($\bar{X} = 3.08$ S.D. = 0.52) รองลงมาคือ การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำต่อหน่วยงานภาครัฐ ($\bar{X} = 3.07$ S.D. = 0.53) และความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ต่ำที่สุดคือ การบันทึกและจดจำเกี่ยวกับข้อมูล รายละเอียด การบริหารจัดการน้ำที่ภาครัฐมาถ่ายทอดหรือให้ข้อมูล ($\bar{X} = 3.01$ S.D. = 0.44) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ และด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ โดยผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 362 คน ให้คะแนนปัจจัยตามระดับความสำคัญจากแนวคิดของลิเคิร์ตสเกล แล้วนำคะแนนที่ได้จากแต่ละข้อคำถามมารวมกัน เพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม

(n = 362 คน)

ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่	3.37	0.60	ปานกลาง
2. ด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่	3.23	0.57	ปานกลาง
ภาพรวม	3.28	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.28$ S.D. = 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ($\bar{X} = 3.23 - \bar{X} = 3.37$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจสูงที่สุดคือ ด้านการใช้น้ำในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.37$ S.D. = 0.60) รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.23$ S.D. = 0.57) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังตารางที่ 11-12

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่

(n = 362 คน)

ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่			
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อช่วงระยะเวลาของการเปิด - ปิดประตูน้ำ	3.40	0.65	ปานกลาง
2. ท่านมีความพึงพอใจต่อการกำหนดระยะเวลาการใช้น้ำที่หน่วยงานภาครัฐกำหนด	3.40	0.68	ปานกลาง
3. ท่านมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐโดยรวมเพียงใด	3.34	0.69	ปานกลาง
4. ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดระบบเส้นทางคลองส่งน้ำที่หน่วยงานรัฐจัดสรร	3.31	0.72	ปานกลาง
ภาพรวม	3.37	0.60	ปานกลาง

จากตารางที่ 11 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำในด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.36$ S.D. = 0.60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.31 - \bar{X} = 3.40$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความพึงพอใจต่อการกำหนดระยะเวลาการใช้น้ำที่หน่วยงานภาครัฐกำหนด และมีความพึงพอใจต่อช่วงระยะเวลาของการเปิด - ปิด ประตูน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.40$ S.D. = 0.68 และ 0.65) รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐโดยรวม ($\bar{X} = 3.34$ S.D. = 0.69) และความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความพึงพอใจต่อการจัดระบบเส้นทางคลองส่งน้ำที่หน่วยงานรัฐจัดสรร ($\bar{X} = 3.31$ S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่

(n = 362 คน)

ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่			
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อจำนวนปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล	3.36	0.72	ปานกลาง
2. จำนวนปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลเพียงพอต่อการใช้น้ำในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่	3.35	0.68	ปานกลาง
3. ท่านมีความพึงพอใจเพียงใดต่อหน่วยงานรัฐที่มีการจัดสรรปริมาณน้ำได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง	3.35	0.70	ปานกลาง
4. หากภาครัฐไม่กำหนดปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลต่อพื้นที่อาศัย ท่านมีความพึงพอใจเพียงใด	2.75	0.88	ปานกลาง
5. ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดการปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล โดยรวมเพียงใด	3.33	0.76	ปานกลาง
ภาพรวม	3.23	0.57	ปานกลาง

จากตารางที่ 12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$ S.D. = 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 2.75 - \bar{X} = 3.36$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความพึงพอใจต่อจำนวนปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ($\bar{X} = 3.36$ S.D. = 0.72) รองลงมาคือ มีความพึงพอใจต่อหน่วยงานภาครัฐที่มีการจัดสรรปริมาณน้ำได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง และมีความพึงพอใจจำนวนปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลเพียงพอต่อการใช้น้ำในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.35$ S.D. = 0.68 และ 0.70) และมีความพึงพอใจต่อการจัดการปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล โดยรวม ($\bar{X} = 3.33$ S.D. = 0.76) และความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยระดับต่ำที่สุดคือ หากภาครัฐไม่กำหนดปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลต่อพื้นที่อาศัย ($\bar{X} = 2.75$ S.D. = 0.88) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ทศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ โดยผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 362 คน ให้คะแนนปัจจัยตามระดับความสำคัญจากแนวคิดของลิเคิร์ตสเกลแล้วนำคะแนนที่ได้จากแต่ละข้อคำถามมารวมกันเพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 13 ดังนี้

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม

(n = 362 คน)

ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	3.25	0.48	ปานกลาง
2. ด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	3.40	0.52	ปานกลาง
3. ด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	3.47	0.56	ปานกลาง
ภาพรวม	3.38	0.47	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.38$ S.D. = 0.47) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ($\bar{X} = 3.25 - \bar{X} = 3.47$ โดยเรียงลำดับ ดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.47$ S.D. = 0.56) รองลงมาคือ ด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.40$ S.D. =

0.52) และด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.25$ S.D. = 0.48) ตามลำดับโดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังตารางที่ 14-16

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

(n = 362 คน)

ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ			
1. ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อมูล ข่าวสารความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่รัฐ	3.17	0.57	ปานกลาง
2. ท่านเชื่อมั่นว่าภาครัฐมีการบริหารจัดการน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ได้อย่างเหมาะสม	3.25	0.57	ปานกลาง
3. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรม ศึกษาดูงาน สัมมนา มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่	3.30	0.61	ปานกลาง
4. ท่านมีความเชื่อมั่นว่าน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล จะมีใช้ได้อย่างเพียงพอกับความต้องการ	3.27	0.57	ปานกลาง
5. ท่านเชื่อว่าข้อมูล ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรม ศึกษา ดูงาน สัมมนา มีความถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อตัวท่าน	3.29	0.64	ปานกลาง
ภาพรวม	3.25	0.48	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$ S.D. = 0.45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.17 - \bar{X} = 3.30$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรม ศึกษาดูงาน สัมมนา มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ที่อาศัย ($\bar{X} = 3.30$ S.D. = 0.61) รองลงมาคือ เชื่อว่าข้อมูล ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าอบรม ศึกษาดูงาน สัมมนา มีความถูกต้องและเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 3.29$ S.D. = 0.64) และมีความเชื่อมั่นว่าน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลจะมีใช้ได้อย่างเพียงพอกับความต้องการ ($\bar{X} = 3.27$ S.D. = 0.57) มีความเชื่อมั่นว่าภาครัฐมีการบริหารจัดการน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.25$ S.D. = 0.57) และความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความคิดเห็นตรงกับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่รัฐน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.17$ S.D. = 0.57) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

(n = 362 คน)

ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ			
1. หน่วยงานภาครัฐมีการบริหารจัดการน้ำล่าช้า ไม่ทันการณ์ ในช่วงเวลาที่มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ	3.22	0.67	ปานกลาง
2. หากไม่มีการจัดสรรน้ำ หรือการบริหารจัดการน้ำที่ดีภายใน โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลก็จะส่งผลกระทบต่อ ปริมาณน้ำที่ท่านได้รับ	3.28	0.66	ปานกลาง
3. เจ้าหน้าที่รัฐมีการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมต่อพื้นที่ ที่ท่านอาศัยอยู่	3.33	0.70	ปานกลาง
4. เพราะการบริหารจัดการน้ำที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ จึงทำให้ท่านมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ	3.47	0.65	ปานกลาง
5. การบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในโครงการเขื่อนขุนด่าน ปราการชลมีส่วนสำคัญที่ทำให้ท่านมีความเป็นอยู่ที่ดี	3.50	0.65	ปานกลาง
6. การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือและ ช่วยเหลือกัน	3.54	0.70	ปานกลาง
ภาพรวม	3.40	0.52	ปานกลาง

จากตารางที่ 15 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$ S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.54 - \bar{X} = 3.22$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความรู้สึกว่าการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือและช่วยเหลือกัน ($\bar{X} = 3.54$ S.D. = 0.70) รองลงมาคือ การบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลมีส่วนสำคัญที่ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ($\bar{X} = 3.50$ S.D. = 0.65) และเพราะการบริหารจัดการน้ำที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ จึงทำให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.47$ S.D. = 0.65) เจ้าหน้าที่รัฐมีการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรมต่อพื้นที่อาศัยอยู่ ($\bar{X} = 3.33$ S.D. = 0.70) หากไม่มีการจัดสรรน้ำ หรือการบริหารจัดการน้ำที่ดีภายในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลก็จะส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำ ($\bar{X} = 3.28$ S.D. = 0.66) และความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ หน่วยงาน

ภาครัฐมีการบริหารจัดการน้ำล่าช้าไม่ทันการณ์ในช่วงเวลาที่มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.22$ S.D. = 0.67) ตามลำดับ

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

(n = 362 คน)

ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ			
1. การให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้นเป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับบุคคลที่ใช้น้ำร่วมกัน	3.49	0.65	ปานกลาง
2. ท่านยินดีให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รัฐหากเกิดปัญหาในพื้นที่	3.48	0.64	ปานกลาง
3. ปัจจุบันท่านได้ดำเนินการตามแนวทางและวิธีการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและใช้น้ำได้อย่างเหมาะสม	3.45	0.63	ปานกลาง
4. ท่านมีพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและใช้น้ำได้อย่างเหมาะสม	3.48	0.64	ปานกลาง
5. ท่านมีการประพฤติตนที่ดี และเป็นตัวอย่างต่อเพื่อนบ้านในการใช้น้ำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วม	3.44	0.63	ปานกลาง
6. ท่านให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน	3.50	0.67	ปานกลาง
ภาพรวม	3.47	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$ S.D. = 0.56) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.44 - \bar{X} = 3.50$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 3.50$ S.D. = 0.67) รองลงมาคือ การให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้นเป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับบุคคลที่ใช้น้ำร่วมกัน ($\bar{X} = 3.49$ S.D. = 0.65) ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ยินดีให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รัฐหากเกิดปัญหาในพื้นที่และมีพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและใช้น้ำได้อย่างเหมาะสม เท่ากัน

($\bar{X} = 3.48$ S.D. = 0.64) และดำเนินการตามแนวทาง วิธีการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและใช้น้ำได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.45$ S.D. = 0.63) ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การประพัตดินที่ดีและเป็นตัวอย่างต่อเพื่อนบ้านในการใช้น้ำ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.44$ S.D. = 0.63) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิดและวางแผน ด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านความเป็นเจ้าของชุมชน โดยผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 362 คน ให้คะแนนปัจจัยตามระดับความสำคัญจากแนวคิดของลิเคิร์ตสเกล แล้วนำคะแนนที่ได้จากแต่ละข้อคำถามมารวมกัน เพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงในตารางที่ 17 ดังนี้

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม

(n = 362 คน)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ด้านการคิดและวางแผน	3.06	0.42	ปานกลาง
2. ด้านการเข้ามามีบทบาท	3.04	0.40	ปานกลาง
3. ด้านการติดตามและประเมินผล	3.05	0.41	ปานกลาง
4. ด้านความเป็นเจ้าของชุมชน	3.11	0.42	ปานกลาง
ภาพรวม	3.06	0.35	ปานกลาง

จากตารางที่ 17 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$ S.D. = 0.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ($\bar{X} = 3.04 - \bar{X} = 3.11$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำที่มีค่าเฉลี่ยระดับสูงที่สุดคือด้านความเป็นเจ้าของชุมชน ($\bar{X} = 3.11$ S.D. = 0.42) รองลงมาคือ ด้านการคิดและวางแผน ($\bar{X} = 3.06$ S.D. = 0.42) ด้านการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 3.05$ S.D. = 0.41) และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำที่มีค่าเฉลี่ยระดับต่ำที่สุดคือ ด้านการเข้ามามีบทบาท ($\bar{X} = 3.04$ S.D. = 0.40) ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังตารางที่ 18-21

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในด้านการคิดและวางแผน

(n = 362 คน)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการคิดและวางแผน			
1. ท่านได้ขอความคิดเห็นหรือสอบถามข้อมูลแนวทางการใช้น้ำร่วมกันกับเพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน	3.09	0.50	ปานกลาง
2. ท่านได้เข้าร่วมกำหนดนโยบายแนวทางการใช้น้ำร่วมกับภาครัฐ	3.09	0.50	ปานกลาง
3. ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล	3.06	0.54	ปานกลาง
4. ท่านได้เข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐ ในการแก้ปัญหาเรื่องน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล	3.02	0.56	ปานกลาง
5. ท่านเสนอแนะข้อมูล ปัญหาอุปสรรค และการแก้ปัญหาในช่วงเวลาที่น้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ไม่เพียงพอต่อการอุปโภค - บริโภค	3.04	0.50	ปานกลาง
6. ท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐในการจัดสรรน้ำ เพื่อการใช้น้ำที่เพียงพอ	3.09	0.57	ปานกลาง
ภาพรวม	3.06	0.42	ปานกลาง

จากตารางที่ 18 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในด้านการคิดและวางแผนภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$ S.D. = 0.42) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.04 - \bar{X} = 3.09$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐในการจัดสรรน้ำ เพื่อการใช้น้ำที่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.09$ S.D. = 0.57) รองลงมาคือ การขอความคิดเห็นหรือสอบถามข้อมูลแนวทางการใช้น้ำร่วมกันกับเพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน และการได้เข้าร่วมกำหนดนโยบายแนวทางการใช้น้ำร่วมกับภาครัฐ เท่ากัน ($\bar{X} = 3.09$ S.D. = 0.50) การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ($\bar{X} = 3.06$ S.D. = 0.54) การเสนอแนะข้อมูล ปัญหาอุปสรรคและการแก้ปัญหาในช่วงเวลาที่น้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการ

ชลไม่เพียงพอต่อการอุปโภค - บริโภค ($\bar{X} = 3.04$ S.D. = 0.50) และการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยระดับต่ำที่สุดคือ การได้เข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐในการแก้ปัญหาเรื่องน้ำในพื้นที่โครงการเชื่อมชุมชนด้านปราการชล ($\bar{X} = 3.02$ S.D. = 0.56) ตามลำดับ

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมชุมชนด้านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในด้านการเข้ามามีบทบาท

(n = 362 คน)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการเข้ามามีบทบาท			
1. ท่านได้เสนอแนะ แนวทางที่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำในพื้นที่โครงการเชื่อมชุมชนด้านปราการชล	3.06	0.56	ปานกลาง
2. ท่านได้เสนอแนะความคิดเห็นในการกำหนดบทบาทของการออกกฎ ระเบียบข้อบังคับ ร่วมกับภาครัฐหรือผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น	3.07	0.61	ปานกลาง
3. ท่านได้เสนอปัญหาที่เกิดขึ้นกับท่านหรือชุมชนต่อผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่รัฐ	3.05	0.47	ปานกลาง
4. ท่านได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ ระหว่างเพื่อนบ้าน และผู้นำชุมชน	3.02	0.44	ปานกลาง
5. ท่านได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในกิจกรรม หรือโครงการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้น้ำในพื้นที่โครงการเชื่อมชุมชนด้านปราการชล	3.04	0.55	ปานกลาง
6. ท่านมีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ เพื่อประโยชน์ต่อการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกัน	3.02	0.53	ปานกลาง
7. ท่านได้ชักชวนให้คนในชุมชน ได้เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่โครงการเชื่อมชุมชนด้านปราการชล	3.05	0.56	ปานกลาง
ภาพรวม	3.04	0.40	ปานกลาง

จากตารางที่ 19 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในด้านการเข้ามามีบทบาท ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$ S.D. = 0.40) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.02 - \bar{X} = 3.07$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา เชื้อนขุนด่านปราการชลได้เสนอแนะความคิดเห็นในการกำหนดบทลงโทษ การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับร่วมกับภาครัฐหรือผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.07$ S.D. = 0.61) รองลงมาคือ การเสนอแนะแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำในพื้นที่โครงการ เชื้อนขุนด่านปราการชล ($\bar{X} = 3.06$ S.D. = 0.56) และได้มีการชักชวนคนในชุมชน ได้เสนอแนะ วิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโครงการเชื้อนขุนด่านปราการชล และผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองหรือชุมชนต่อผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่รัฐ เท่ากัน ($\bar{X} = 3.05$ S.D. = 0.56 และ 0.47) การได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในกิจกรรมหรือโครงการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การใช้น้ำในพื้นที่โครงการเชื้อนขุนด่านปราการชล ($\bar{X} = 3.04$ S.D. = 0.55) การมีส่วนร่วมที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ เพื่อ ประโยชน์ต่อการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกัน ($\bar{X} = 3.02$ S.D. = 0.53 ตามลำดับ

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและ บำรุงรักษาเชื้อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในด้านการติดตามและประเมินผล

(n = 362 คน)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการ มีส่วนร่วม
ด้านการติดตามและประเมินผล			
1. ท่านได้ร่วมแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับ น้ำจากโครงการเชื้อนขุนด่านปราการชล	3.01	0.52	ปานกลาง
2. ท่านได้ปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ รัฐเกี่ยวกับการใช้น้ำในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ในยามที่น้ำขาด แคลน	3.09	0.54	ปานกลาง
3. ท่านได้ติดตามข้อมูล ความขัดแย้ง และการแก้ปัญหา ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้น้ำในพื้นที่โครงการเชื้อนขุนด่าน ปราการชลต่อพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่	3.01	0.46	ปานกลาง
4. ท่านและครอบครัวมีส่วนในการเสนอความคิดเห็น หรือ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้ตรงกับ ความ ต้องการ	3.11	0.59	ปานกลาง
5. ท่านได้ร่วมแก้ปัญหาและตรวจสอบข้อผิดพลาด ในการ บริหารจัดการน้ำของภาครัฐ	3.03	0.47	ปานกลาง
ภาพรวม	3.05	0.41	ปานกลาง

จากตารางที่ 20 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ น้ำภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$ S.D. = 0.41) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว

พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.01 - \bar{X} = 3.11$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา เขื่อนขุนด่านปราการชลและครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น หรือแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้ตรงกับความต้องการ ($\bar{X} = 3.11$ S.D. = 0.59) รองลงมาคือ การปฏิบัติตามคำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับการใช้น้ำในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในยามที่ขาดแคลน ($\bar{X} = 3.09$ S.D. = 0.54) การได้ร่วมแก้ปัญหาและตรวจสอบข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ ($\bar{X} = 3.03$ S.D. = 0.47) และการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การได้ร่วมแก้ไขปัญหาคัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับน้ำจากโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล และการได้ติดตามข้อมูล ความขัดแย้งและการแก้ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้น้ำโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่ เท่ากัน ($\bar{X} = 3.01$ S.D. 0.52 และ 0.46) ตามลำดับ

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความเป็นเจ้าของชุมชน

(n = 362 คน)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านความเป็นเจ้าของชุมชน			
1. ท่านรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ในด้านการจัดการน้ำ	3.02	0.48	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และช่วยกันดูแลรักษาแหล่งน้ำในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่	3.12	0.52	ปานกลาง
3. ท่านได้อธิบายต่อผู้อื่นหรือบุคคลภายนอกที่มีส่วนร่วมในการใช้น้ำให้เข้าใจและร่วมกันปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและเหมาะสม	3.04	0.48	ปานกลาง
4. ท่านมีความยินดีจะดูแลรักษา และปกป้องร่วมกัน พัฒนาแนวท่อเส้นทางคลองส่งน้ำ ตลอดจนพื้นที่การใช้น้ำ	3.17	0.54	ปานกลาง
5. ท่านยินดีร่วมรับผิดชอบ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน หมู่บ้านในการจัดการน้ำในพื้นที่	3.12	0.52	ปานกลาง
6. ท่านยินดีจะแบ่งปันน้ำให้เพื่อนบ้านเมื่อยามขาดแคลน เพื่อให้ได้ใช้น้ำกันอย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการของส่วนร่วม	3.20	0.62	ปานกลาง
ภาพรวม	3.11	0.42	ปานกลาง

จากตารางที่ 21 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.11$ S.D. = 0.42) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ($\bar{X} = 3.20 - \bar{X} = 3.02$) โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ระดับการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ยินดีที่จะแบ่งปันน้ำให้เพื่อนบ้าน เมื่อยามขาดแคลนเพื่อให้ได้ใช้น้ำกันอย่างทั่วถึง และเพียงพอต่อความต้องการของส่วนรวม ($\bar{X} = 3.20$ S.D. = 0.62) รองลงมาคือ การยินดีที่จะดูแลรักษา และปกป้องร่วมกันพัฒนาแนวท่อเส้นทางคลองส่งน้ำ ตลอดจนพื้นที่การใช้น้ำ ($\bar{X} = 3.17$ S.D. = 0.54) และยินดีร่วมรับผิดชอบแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน หมู่บ้านในการจัดการน้ำในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแลรักษาแหล่งน้ำในพื้นที่ที่อาศัยอยู่เท่ากัน ($\bar{X} = 3.12$ S.D. = 0.52) การอธิบายต่อผู้อื่นหรือบุคคลภายนอกที่มีส่วนร่วมในการใช้น้ำให้เข้าใจและร่วมกันปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและเหมาะสม ($\bar{X} = 3.04$ S.D. = 0.48) และการมีส่วนร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในด้านการจัดการน้ำ ($\bar{X} = 3.02$ S.D. = 0.48) ตามลำดับ

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1.1 การรับรู้ในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1.2 การรับรู้ในด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 1.3 การรับรู้ในด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 2 ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 2.1 ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำ ในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 2.2 ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3 ทักษะคติที่มีต่อการบริการจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.1 ทศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.2 ทศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

สมมติฐานที่ 3.3 ทศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ซึ่งใช้สำหรับหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวที่ตัวแปรทั้งสองวัดในมาตรฐานอันตรภาพ (Interval) หรือมาตราวัดอันตราส่วน (Ratio) ในการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรดังกล่าวที่บอกความสัมพันธ์คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) สัญลักษณ์คือ R และค่าของ R นี้จะอยู่ในช่วง -1 ถึง 1 ค่าที่อยู่ตรงกลางคือ 0 หมายความว่า ตัวแปรทั้ง 2 ตัวไม่มีความสัมพันธ์ในช่วงเส้นตรง ส่วนเครื่องหมายบวกหรือลบไม่ได้บอกปริมาณความมากน้อย แต่เป็นการบอกให้ทราบว่ามีความสัมพันธ์กันในทิศทางใด ถ้าเครื่องหมายลบแสดงให้ทราบว่าตัวแปรทั้ง 2 ตัวมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม แต่ถ้าเป็นเครื่องหมายบวกแสดงให้ทราบว่าตัวแปรทั้ง 2 ตัวมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน การพิจารณาว่าตัวแปรทั้ง 2 ตัว มีความสัมพันธ์กันหรือไม่และมีความสัมพันธ์กันในระดับใด สามารถพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

จากนั้นผู้วิจัยนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างกลุ่มตัวแปรที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับการหาค่าเมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สูงจนเกินไป ปัญหาการร่วมเส้นตรงหลายตัวแปร (Multicollinearity) โดยพิจารณาประกอบการทดสอบค่าความทนทาน (tolerance) และค่า VIF (variance inflation factors) ของตัวแปรแต่ละตัว เพราะปัญหาการร่วมเส้นตรงหลายตัวแปรจะไม่เกิดขึ้น ถ้าค่าทนทานมากกว่า 0.1 (Hair et al, 1995 อ้างถึงใน สรรค์ชัย กิตยานันท์, 2552 : 132) และค่า VIF ไม่เกิน 10 (Belsley, 1991 อ้างถึงใน สรรค์ชัย กิตยานันท์, 2552 : 132) ผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้นำเสนอในตาราง ดังนี้

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างการรับรู้การบริหารจัดการน้ำกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวม เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ดังตารางที่ 22

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปร ระหว่างการรับรู้การบริหารจัดการน้ำกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม

(n = 362 คน)

ตัวแปร	ADM	UM	RM	PCM	VIF
\bar{X}	3.01	3.06	3.05	3.06	
(S.D.)	0.40	0.42	0.43	0.35	
ADM					2.25
UM	0.731** (0.00)				2.64
RM	0.604** (0.00)	0.677** (0.00)			1.93
PCM	0.597** (0.00)	0.647** (0.00)	0.638** (0.00)		

*p<0.05, *p<0.01

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระทุกตัว และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง มีค่าตั้งแต่ 0.597–0.731 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลางถึงสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และค่า VIF ของ ตัวแปรอิสระมีค่าตั้งแต่ 1.93–2.64 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่พบปัญหาสหสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) จึงนำไปสู่การทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ ในรูปตารางที่ 23 ดังนี้

ตารางที่ 23 การทดสอบความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างการรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม

(n = 362 คน)

ตัวแปรต้น การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ (AWM)	ตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การบริหารจัดการน้ำ (PCM)		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ ถดถอย (β)	ความ คลาดเคลื่อน มาตรฐาน (ϵ)		
ค่าคงที่ (a)	0.99	0.11	8.94	0.000***
การรับทราบการบริหารจัดการน้ำ	0.17	0.05	3.37	0.001***
การทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ	0.24	0.05	4.74	0.000***
การบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ	0.27	0.04	6.42	0.000***
F = 123.48 , Adjusted R ² = 0.50				

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

จากตารางที่ 23 การวิเคราะห์การรับรู้การบริหารจัดการน้ำที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้เทคนิควิธีนำเข้า (Enter) พบว่า การรับรู้การบริหารจัดการน้ำด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ($\beta = 0.17$, $p < 0.001$) การรับรู้การบริหารจัดการน้ำด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ($\beta = 0.24$, $p < 0.001$) และการรับรู้การบริหารจัดการน้ำด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ($\beta = 0.27$, $p < 0.001$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1.1 1.2 และ 1.3

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวม เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม

(n = 362 คน)

ตัวแปร	SWA	SAA	PCM	VIF
\bar{X}	3.37	3.23	3.06	
(S.D.)	0.60	0.57	0.35	
SWA				3.54
SAA	0.847** (0.00)			3.54
PCM	0.336** (0.00)	0.406** (0.00)		

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระทุกตัว และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยตนเอง มีค่าตั้งแต่ 0.336–0.847 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำถึงสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ ค่า VIF ของตัวแปรอิสระมีเท่ากับ 3.54 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่พบปัญหาสหสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) จึงนำไปสู่การทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ ในรูปตารางที่ 25 ดังนี้

ตารางที่ 25 การทดสอบความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวม

(n = 362 คน)

ตัวแปรต้น ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ (SM)	ตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การบริหารจัดการน้ำ (PCM)		t	P-value
	สัมประสิทธิ์ ถดถอย (β)	ความ คลาดเคลื่อน มาตรฐาน (ϵ)		
ค่าคงที่ (a)	2.26	0.10	21.97	0.000***
ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่	0.19	0.05	-0.31	0.75
ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่	0.21	0.05	4.74	0.000***
F = 35.57 , Adjusted R ² = 0.16				

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

จากตารางที่ 25 การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ด้วยการใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้เทคนิควิธีนำเข้า (Enter) พบว่า ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ($\beta = 0.21$, $p < 0.001$) ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2.2

ส่วนความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ($\beta = 0.19$, $p > 0.05$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.1

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ดังตารางที่ 26

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ในภาพรวม

(n = 362คน)

ตัวแปร	KWM	KAWM	BWM	PCM	VIF
\bar{X}	3.25	3.40	3.47	3.06	
(S.D.)	0.48	0.52	0.56	0.35	
KWM					2.61
KAWM	0.786** (0.00)				4.30
BWM	0.618** (0.00)	0.790** (0.00)			2.66
PCM	0.465** (0.00)	0.487** (0.00)	0.383** (0.00)		

p<0.05, *p<0.01

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระทุกตัว และระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง มีค่าตั้งแต่ 0.383–0.790 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำถึงสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ ค่า VIF ของตัวแปรอิสระมีค่าตั้งแต่ 2.61–4.30 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่พบปัญหาสหสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) จึงนำไปสู่การทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ ในรูปตารางที่ 27 ดังนี้

ตารางที่ 27 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยระหว่างทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวม

(n = 362คน)

ตัวแปรต้น ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ (ATM)	ตัวแปรตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ (PCM)		t	p-value
	สัมประสิทธิ์ถดถอย (β)	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (ϵ)		
ค่าคงที่ (a)	1.82	0.11	15.21	0.000***
ทัศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	0.15	0.05	2.90	0.004**
ทัศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	0.21	0.06	3.40	0.001***
ทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	-0.00	0.04	-0.43	0.96
F = 40.82 , Adjusted R ² = 0.25				

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001

จากตารางที่ 27 การวิเคราะห์ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้เทคนิควิธีนำเข้า (Enter) พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ($\beta = 0.15$, $p < 0.001$) และทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ($\beta = 0.21$, $p < 0.001$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3.1 และ 3.2

ส่วนทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ($\beta = -0.00$, $p > 0.05$) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 3.3

ตารางที่ 28 การแสดงผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานของการศึกษา		ผลการทดสอบสมมติฐานการศึกษา
สมมติฐานที่ 1	การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	
สมมติฐานที่ 1.1	การรับรู้ในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	ยอมรับสมมติฐาน ($\beta = 0.17, P < 0.001$)
สมมติฐานที่ 1.2	การรับรู้ในด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	ยอมรับสมมติฐาน ($\beta = 0.24, P < 0.001$)
สมมติฐานที่ 1.3	การรับรู้ในด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	ยอมรับสมมติฐาน ($\beta = 0.27, P < 0.001$)
สมมติฐานที่ 2	ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	
สมมติฐานที่ 2.1	ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	ปฏิเสธสมมติฐาน ($\beta = 0.19, P > 0.05$)

ตารางที่ 28 การแสดงผลการทดสอบสมมติฐาน (ต่อ)

สมมติฐานของการศึกษา		ผลการทดสอบ สมมติฐานการศึกษา
สมมติฐานที่ 2.2	ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	ยอมรับสมมติฐาน ($\beta = 0.21, P < 0.001$)
สมมติฐานที่ 3	ทัศนคติที่มีต่อการบริการจัดการมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	
สมมติฐานที่ 3.1	ทัศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	ยอมรับสมมติฐาน ($\beta = 0.15, P < 0.001$)
สมมติฐานที่ 3.2	ทัศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	ยอมรับสมมติฐาน ($\beta = 0.21, P < 0.001$)
สมมติฐานที่ 3.3	ทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก	ปฏิเสธสมมติฐาน ($\beta = -0.00, P > 0.05$)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantity Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ใน 5 ตำบล 19 หมู่บ้าน จำนวน 362 ครัวเรือน และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ทั้งหมดมีจำนวน 362 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และมีอายุ 51 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษา ประถมการศึกษาปีที่ 4-6 และประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน

ตอนที่ 2 การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านคือ ด้านการรับทราบ การบริหารจัดการน้ำ ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ และด้านการบันทึกและจดจำ การบริหารจัดการน้ำ ดังนั้นเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจึงสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงสุด คือ การตั้งใจเลือกรับข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำจากเจ้าหน้าที่รัฐ ในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาครัฐ จัดขึ้น ในการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำและการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ต่ำสุดคือ การมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จากหน่วยงานรัฐ

2.2 ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงสุดคือ ความพยายามที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ รองลงมาคือ การเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจ หรือดำเนินงานกิจกรรมของภาครัฐ ในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ต่ำสุดคือ การได้ศึกษาเรียนรู้

รายละเอียดน้ำ ปริมาณน้ำ การจัดสรรน้ำ ในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล และการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในพื้นที่ที่อาศัยอยู่

2.3 ด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงสุดคือ การได้ดำเนินการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่อาศัยอยู่อย่างถูกต้องและเหมาะสม รองลงมาคือ การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำต่อหน่วยงานภาครัฐ และข้อที่มีระดับการรับรู้ต่ำสุดคือ การบันทึก และจดจำเกี่ยวกับข้อมูล รายละเอียด การบริหารจัดการน้ำที่ภาครัฐมาถ่ายทอดหรือให้ข้อมูล

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ

จากการศึกษาผู้วิจัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านแล้วพบว่า ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านคือ ด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ และด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ ดังนั้นเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจึงสรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ความพึงพอใจต่อการกำหนดระยะเวลาการใช้น้ำที่หน่วยงานภาครัฐกำหนด และมีความพึงพอใจต่อช่วงระยะเวลาของการเปิด - ปิด ประตูน้ำ รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐโดยรวม และข้อที่มีระดับความพึงพอใจต่ำสุดคือ ความพึงพอใจต่อการจัดระบบเส้นทางคลองส่งน้ำที่หน่วยงานรัฐจัดสรร

3.2 ด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ พบว่า ข้อที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ความพึงพอใจต่อจำนวนปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อหน่วยงานภาครัฐที่มีการจัดสรรปริมาณน้ำได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง และมีความพึงพอใจจำนวนปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลเพียงพอต่อการต้องการใช้น้ำในพื้นที่ รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อการจัดการปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลโดยรวม และข้อที่มีระดับความพึงพอใจต่ำสุดคือ หากภาครัฐไม่กำหนดปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลต่อพื้นที่อาศัย

ตอนที่ 4 ทักษะที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านคือ ด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ดังนั้นเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจึงสรุปได้ดังนี้

4.1 ด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรม ศึกษาดูงาน สัมมนา มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่ รองลงมาคือ เชื่อว่าข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากการเข้าอบรม ศึกษาดูงาน สัมมนามีความถูกต้องและเป็นประโยชน์ และข้อที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุดคือ การมีความคิดเห็นตรงกับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่รัฐ

4.2 ด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ ความรู้สึกว่าการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือและช่วยเหลือกัน รองลงมาคือ การบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีส่วนสำคัญที่ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และข้อที่มีความคิดเห็นต่ำสุดคือ หน่วยงานภาครัฐมีการบริหารจัดการน้ำล่าช้าไม่ทันการณ์ในช่วงเวลาที่มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ

4.3 ด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน รองลงมาคือ การให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้นเป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับบุคคลที่ใช้น้ำร่วมกัน และข้อที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุดคือ การประพาดดินที่ดีและเป็นตัวอย่างต่อเพื่อนบ้านในการใช้น้ำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านคือ ด้านการคิดและวางแผน ด้านการเข้ามามีบทบาท ด้านการติดตามและประเมิน และด้านความเป็นเจ้าของชุมชน ดังนั้นเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจึงสรุปได้ดังนี้

5.1 ด้านการคิดและวางแผน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงสุดคือการได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐในการจัดสรรน้ำ เพื่อการใช้น้ำที่เพียงพอ รองลงมาคือ การขอความคิดเห็นหรือสอบถามข้อมูลแนวทางการใช้น้ำร่วมกันกับเพื่อนบ้านผู้นำชุมชน และการได้เข้าร่วมกำหนดนโยบายแนวทางการใช้น้ำร่วมกับภาครัฐ และข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุดคือ การได้เข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล

5.2 ด้านการเข้ามามีบทบาท พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงสุดคือการได้เสนอแนะกำหนดบทลงโทษ การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับร่วมกับภาครัฐหรือผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น รองลงมาคือ การเสนอแนะแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล และข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ เพื่อประโยชน์ต่อการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกัน

5.3 ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น หรือแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้ตรงกับความต้องการ รองลงมาคือ การปฏิบัติตามคำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับการใช้น้ำในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในยามที่ขาดแคลน และข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุดคือ การได้เข้าร่วมแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่รับน้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล และการแก้ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้น้ำโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่

5.4 ด้านความเป็นเจ้าของชุมชน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับกับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ การยินดีที่จะแบ่งปันน้ำให้เพื่อนบ้านเมื่อยามขาดแคลน เพื่อให้ได้ใช้น้ำกันอย่างทั่วถึงและเพียงพอ ต่อความต้องการของส่วนร่วม รองลงมาคือ การยินดีที่จะดูแลรักษา และปกป้องร่วมกันพัฒนาแนวท่อ เส้นทางคลองส่งน้ำ ตลอดจนพื้นที่การใช้น้ำ และข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำสุดคือ การรู้สึกว่าคุณเองมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในด้านการจัดการน้ำ

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ตัวแปรการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ และด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ มีความสัมพันธ์ในทางบวกในช่วงระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก มีค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ตั้งแต่ 0.591–0.647 อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ (Sig.=0.01) เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เป็นรายด้านพบว่า

สมมติฐานที่ 1.1 การรับรู้ในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.17$, $P < 0.001$) โดยมีพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 50 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1.1

สมมติฐานที่ 1.2 การรับรู้ในด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.24$, $P < 0.001$) โดยมีพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 50 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1.2

สมมติฐานที่ 1.3 การรับรู้ในด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.27$, $P < 0.001$) โดยมีพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 50 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1.3

สมมติฐานที่ 2 ตัวแปรความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ และด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ในทางบวกในช่วงระดับต่ำกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก มีค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ตั้งแต่ 0.339 – 0.406 อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ (Sig.=0.01) เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เป็นรายด้านพบว่า

สมมติฐานที่ 2.1 ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.19$, $P > 0.05$) โดยมีพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 16 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.1

สมมติฐานที่ 2.2 ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.21$, $P < 0.001$) โดยมีพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 16 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2.2

สมมติฐานที่ 3 ตัวแปรทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ในทัศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ทัศนคติความรู้สึกลึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ มีความสัมพันธ์ในทางบวกในช่วงระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก มีค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ตั้งแต่ 0.465 – 0.487 อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติ (Sig.=0.01) เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เป็นรายด้านพบว่า

สมมติฐานที่ 3.1 ทัศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.15$, $P < 0.001$) โดยมีพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 25 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3.1

สมมติฐานที่ 3.2 ทัศนคติด้านความรู้สึกลึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.21$, $P < 0.001$) โดยมีพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 25 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3.1

สมมติฐานที่ 3.3 ทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = -0.00$, $P > 0.05$) โดยมีพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 25 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 3.3

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นการศึกษาถึงระดับอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำได้ข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ โดยสามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ

ประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงสุดคือ ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ รองลงมาคือ ด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ต่ำที่สุดคือ ด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ ตามลำดับ

1. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงสุดคือ การตั้งใจเลือกรับข้อมูลข่าวสารรายละเอียดการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำจากเจ้าหน้าที่รัฐในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาครัฐจัดขึ้นในการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำ และการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลรู้จักที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสารมีความตั้งใจรับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำ และรับฟังเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแม็คคอมบ์ และเบคเกอร์ (Mccombs and Becker, 1973: 51-52) ที่ได้กล่าวไว้ว่า โดยทั่วไปบุคคลแต่ละคนมีการเปิดรับข่าวสาร หรือการเปิดรับสื่อ เพื่อตอบสนองความต้องการคือ เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ บุคคลสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัวจากการเปิดรับข่าวสารทำให้เป็นคนทันเหตุการณ์ทันสมัย และเพื่อการตัดสินใจ การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนเองต่อสภาวะหรือเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัวโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และเพื่อพูดคุยสนทนา บุคคลสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้ และเพื่อมีส่วนร่วมในการรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบตัว และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ต่ำที่สุดคือ การมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลจากหน่วยงานรัฐ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อาจเป็นเพราะเทคโนโลยีการสื่อสารยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควรการประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลและการบอกต่อมีความล่าช้าจากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีโอกาสที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำได้น้อย และมีการเลือกรับข้อมูลข่าวสารตามประสบการณ์ที่ต่างกัน ความสามารถในการประเมินสารประโยชน์จึงแตกต่างกันด้วย และขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและจิตใจของแต่ละบุคคล จึงทำส่งผลให้ให้ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำอยู่ในระดับที่น้อย

2. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงสุดคือ การมีความพยายามที่จะเรียนรู้ทำความเข้าใจการดำเนินงานบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ รองลงมาคือ การเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจ หรือดำเนินงานกิจกรรมของภาครัฐในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะ การมีความสนใจและมีความต้องการที่จะเรียนรู้ทำความเข้าใจ การเข้าร่วมประชุมเพื่อต้องการทราบการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐรวมถึงแนวทางการดำเนินงานในการจัดสรรน้ำโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลต่อพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ และต่อการทำอาชีพของตนเอง โดยเฉพาะอาชีพการทำเกษตรกรรมที่ต้องอาศัยการใช้น้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลเป็นหลักสำคัญ ดังนั้นประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุง

รักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลจึงมีความพยายามที่จะเรียนรู้ทำความเข้าใจหรือการเข้าร่วมประชุมในการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ต่ำที่สุดคือการได้ศึกษาเรียนรู้รายละเอียดน้ำ ปริมาณน้ำ การจัดสรรน้ำในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลและการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีอาชีพหลักคือ การทำเกษตรกรรมเวลาส่วนใหญ่จึงต้องออกไปทำสวน ทำนา และทำไร่ เพื่อคอยดูแลเก็บเกี่ยวผลผลิตจึงไม่มีเวลาที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ และโดยวิสัยของเกษตรกรที่จะรับรู้ทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำในทางวิชาการจะไม่มี ความสนใจเท่าที่ควรจึงทำให้โอกาสในการศึกษาเรียนรู้รายละเอียดน้ำ ปริมาณน้ำ การจัดสรรน้ำต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่จึงมีระดับการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง

3. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำในด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้สูงที่สุดคือ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ดำเนินการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่อาศัยอยู่อย่างถูกต้องและเหมาะสม รองลงมาคือ การเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำต่อหน่วยงานภาครัฐ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลจะเลือกบันทึก และจดจำในส่วนที่ตรงกับ ความสนใจและความต้องการของตนเอง โดยถูกต้องและมีความเหมาะสมตามที่ได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำกับเจ้าหน้าที่รัฐรวมถึงการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแล้วเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาต่อหน่วยงานภาครัฐที่จะมีส่วนช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้ต่ำที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลบันทึกและจดจำเกี่ยวกับข้อมูล รายละเอียด การบริหารจัดการน้ำที่ภาครัฐมาถ่ายทอดหรือให้ข้อมูล เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล นอกจากจะเลือกการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการบริหารจัดการน้ำที่เป็นประโยชน์จากตัวเองแล้ว จะเลือกให้ความสนใจกับเรื่องที่สุดคล้องกับความเชื่อ ความพึงพอใจและประสบการณ์ของตนเองมากกว่าที่จะมีการบันทึกและจดจำเกี่ยวกับข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ที่ภาครัฐมาถ่ายทอดให้ข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอรวรรณ ปิลาธน์โอวาท (2537: 7 - 8) ได้กล่าวไว้ว่า สำหรับการรับรู้จากข่าวสารนั้นจะเลือกรับรู้จากองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาของบุคคล เรื่องความสนใจรับรู้ของผู้รับสาร โดยสังเกตการณ์ การเปิดรับของบุคคลด้วยอวัยวะสัมผัสต่างๆ ซึ่งจะแปลความหมายของสิ่งที่ได้สัมผัส ถ้าคนเราไม่สนใจ ไม่เปิดรับ การสื่อสารจะไม่เกิดขึ้น และจะไม่มี การรับรู้ในเรื่องการสื่อสารการเปิดรับของบุคคล จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีการบันทึกและจดจำเกี่ยวกับข้อมูลรายละเอียดข้อมูลการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐมาถ่ายทอดให้ข้อมูล

ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ

ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่ำสุดคือ ด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ ตามลำดับ

1. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับความพึงพอใจในด้านความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความพึงพอใจต่อการกำหนดระยะเวลาการใช้น้ำที่หน่วยงานภาครัฐกำหนด และมีความพึงพอใจต่อช่วงระยะเวลาของการเปิด-ปิด ประตูน้ำ รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐโดยรวม เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ได้ทำความเข้าใจและร่วมประชุมปรึกษาหารือกับประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดระยะเวลาการใช้น้ำและช่วงระยะเวลาการเปิด-ปิดประตูน้ำร่วมกันทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความพึงพอใจ เพราะปริมาณน้ำที่ได้รับนั้นมีความเหมาะสมต่อพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ทั้งในการอุปโภค-บริโภค และเพียงพอต่อการประกอบอาชีพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวัชรินทร์ นวลแก้ว (2546: 11) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับสิ่งที่ต้องการ หรือบรรลุเป้าหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่ำสุดคือ ความพึงพอใจต่อการจัดระบบเส้นทางคลองส่งน้ำที่หน่วยงานรัฐจัดสรร เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะเนื่องจากการใช้ปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น รวมถึงการเพิ่มจำนวนพื้นที่เพราะปลูกการเกษตรกรรมมากขึ้น จึงทำให้การจัดระบบเส้นทางคลองส่งน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำในพื้นที่ และควรมีการซ่อมแซมหรือปรับปรุงคลองส่งน้ำให้มีสภาพสมบูรณ์ เพื่อเพิ่มการใช้งานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับความพึงพอใจในด้านความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจสูงสุดคือ ความพึงพอใจต่อจำนวนปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่อหน่วยงานภาครัฐที่มีการจัดสรรปริมาณน้ำได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง และมีความพึงพอใจจำนวนปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลเพียงพอต่อการใช้น้ำในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ตรงกับความต้องการใช้น้ำในพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ หน่วยงานรัฐมีการกำหนดและจัดสรรน้ำอย่างเป็นระบบทั่วถึงในการเข้ากำกับ ดูแล การใช้น้ำของแต่ละพื้นที่ในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการ โดยมีการจัดสรรน้ำในเขื่อนขุนด่านปราการชลแก่ผู้ต้องการใช้น้ำอย่างเท่าเทียมกันและเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่ำที่สุดคือ หากภาครัฐไม่กำหนดปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลต่อพื้นที่อาศัย เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลจะถูกจัดสรรตามพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ และตามที่กรมชลประทานกำหนดพื้นที่การใช้น้ำต่อพื้นที่การทำเกษตรกรรมของประชาชน การเพิ่มขึ้นของจำนวนพื้นที่การทำเกษตรกรรมมากขึ้นทำให้เกิดการแย่งกันใช้น้ำและเกิดความขัดแย้งหน่วยงานรัฐจึงต้องมีการเข้ามาควบคุมและตรวจสอบการใช้น้ำของแต่ละพื้นที่เพื่อให้เพียงพอเหมาะสมและเป็นธรรม

ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับความคิดเห็นทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำสูงสุดคือ ด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ รองลงมาคือ ด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำต่ำที่สุดคือ ด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ตามลำดับ

1. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับความคิดเห็นทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำในด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นสูงสุดที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรม ศึกษาดูงาน สัมมนา มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่ รองลงมาคือ เชื่อว่าข้อมูลความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรม ศึกษา ดูงาน สัมมนา มีความถูกต้องและเป็นประโยชน์ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะความรู้ที่ได้รับเป็นประโยชน์และสามารถนำมาปรับใช้ได้รวมถึงความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรม ศึกษาดูงานตรงกับความต้องการทำความเข้าใจได้ง่าย หรือจากประสบการณ์ที่ผ่านมาจึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติที่มีอยู่ซึ่งตรงกับความคิดเห็น และทัศนคติที่มีของผู้เข้าร่วมอบรมการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด วิทยา ประวัตติเมื่อง (2547: 7) ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกนึกคิดและแนวทางการปฏิบัติของบุคคลอัน ได้แก่ บุคคล สิ่งของ และสถานการณ์รอบด้านซึ่งเกิดจากการที่บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่างๆ จาก สังคมและสิ่งแวดล้อม และรับเอาผลจากการเรียนรู้ดังกล่าวมาเป็นมาตรฐานในการกำหนดแนวทาง พิจารณาส่งต่างๆ ซึ่งก็คือ การมีทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ และการเรียนรู้ซึ่งแต่ละบุคคลจะได้รับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความคิดเห็นตรงกับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่รัฐ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะความรู้ ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ได้รับมีความแตกต่างจากความต้องการ หรือจาก ประสบการณ์ที่ผ่านมาของประชาชนในพื้นที่ ทำให้มีความคิดเห็นไม่ตรงกับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่ได้รับ จากเจ้าหน้าที่รัฐ จึงทำให้มีทัศนคติในด้านความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง ดังเช่นที่ ซิมบาโด และเอบปีเซน (Zimbrado and Ebbesen 1970, อ้างอิงในพรทิพย์ บุญนิพนธ์ 2531: 49) ได้กล่าวไว้ว่า หากบุคคลมีความรู้หรือคิดว่าสิ่งใดดีมักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับความคิดเห็นทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ในด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นสูงสุดที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล มีความรู้สึกว่าการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือ และช่วยเหลือกัน รองลงมาคือ การบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลมีส่วนสำคัญที่ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดี เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีทัศนคติเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายทั้งของประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเห็นความสำคัญในการร่วมมือช่วยเหลือ

ซึ่งกันและกัน เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ที่อยู่อาศัย การอุปโภค-บริโภค และพื้นที่ประกอบอาชีพการทำเกษตรกรรมส่งผลให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ดีขึ้น โดยการแสดงความรู้ หรืออารมณ์ต่อสิ่งที่ตนเองมีทัศนคติหรือถูกเร้าจากประสบการณ์และสถานการณ์ที่ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ได้รับจากการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดคือ หน่วยงานภาครัฐมีการบริหารจัดการน้ำล่าช้าไม่ทันการณ์ในช่วงเวลาที่มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะการบริหารจัดการน้ำต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างในการกำหนดปริมาณที่ต้องปล่อยให้แก่ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล โดยต้องมีการวางแผน การจัดสรรน้ำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่กำหนดทิศทางการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้มั่นใจว่าประชาชนในพื้นที่ได้รับน้ำอย่างเพียงพอต่อความต้องการ และการเพิ่มขึ้นของจำนวนพื้นที่การทำเกษตรกรรมที่ประชาชนต้องแจ้งแก่หน่วยงานภาครัฐมีความคลาดเคลื่อน ทำให้ปริมาณน้ำที่ปล่อยจากเขื่อนขุนด่านปราการชลไม่เพียงพอ

3. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับความคิดเห็นทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำในด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นสูงที่สุดคือ การให้ความร่วมมือกลับหน่วยงานภาครัฐในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน รองลงมาคือ การให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น เป็นการสานสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับบุคคลที่ใช้น้ำร่วมกัน เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะการให้ความร่วมมือกับภาครัฐในทุกๆ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีน้ำใช้อย่างยั่งยืนเป็นความพร้อมที่แสดงออกต่อสิ่งที่ตนมีทัศนคติ โดยแสดงออกทางด้านพฤติกรรมคือ การเข้าร่วมกิจกรรมสานสัมพันธ์กับหน่วยงานรัฐได้รับอิทธิพลและมีความเชื่อมั่นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการบริหารจัดการน้ำในการเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน ดังเช่นที่ ศุภกร เสรีรัตน์ (2540: 161-163) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติเป็นแนวโน้มของการรับรู้และการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ที่ตรงกับลักษณะของความชอบไม่ชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดๆ ที่เกิดขึ้นความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้นำไปสู่พฤติกรรมที่ตอบสนองต่อลักษณะที่ตรงกับวิถีทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดที่บุคคลได้รับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นต่ำที่สุดคือ การประพาดดินที่ดีและเป็นตัวอย่างต่อเพื่อนบ้านในการใช้น้ำเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลยังไม่มี ความเข้าใจในกฎ ระเบียบ การใช้น้ำร่วมกันและมีพฤติกรรมในการใช้ร่วมกันไม่ชัดเจน แต่จะมีการคำนึงถึงประโยชน์การใช้น้ำโดยรวมอย่างทั่วถึงมากกว่า และหน่วยงานภาครัฐมีการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่อย่างเคร่งครัด จึงช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการใช้น้ำ ดังนั้นการประพาดดินที่ดีในการใช้น้ำได้แสดงออกเป็นความคิดเห็นทัศนคติในด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำอยู่ในระดับปานกลาง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ

ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ ด้านความเป็นเจ้าของชุมชน รองลงมาคือ ด้านการคิดและวางแผน และด้านการ

ติดตามและประเมินผล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดคือ ด้านการเข้ามามีบทบาทตามลำดับ

1. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำในด้านการคิดและวางแผนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงสุดคือ การได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐในการจัดสรรน้ำ เพื่อการใช้น้ำที่เพียงพอ รองลงมาคือ การขอความคิดเห็นหรือสอบถามข้อมูลแนวทางการใช้น้ำร่วมกันกับเพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน และการได้เข้าร่วมกำหนดนโยบายแนวทางการใช้น้ำร่วมกันกับภาครัฐ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะหน่วยงานภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะความต้องการใช้น้ำร่วมกัน โดยที่รัฐหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิญชวนให้ประชาชนในพื้นที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นการวางแผนดำเนินการบริหารจัดการน้ำต่อกิจกรรมหรือโครงการซึ่งเป็นการรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้นและเปิดโอกาสให้มีการวางแผน กำหนดนโยบายการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของสิริพัฒน์ ลากิจิตร (2550: 27) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการการส่งเสริม สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทั้งที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการในการร่วมคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหาการวางแผนร่วมกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดคือ การได้เข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐในการแก้ปัญหาเรื่องน้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐได้ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ต้องออกไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ทำให้หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถจัดตารางที่แน่นอนในการประชุมร่วมกับชาวบ้านในพื้นที่ได้ เจ้าหน้าที่รัฐ จึงต้องลงพื้นที่เข้าหาประชาชนตามครัวเรือน เพื่อที่จะสอบถามรับฟังความคิดเห็นได้ด้วยตนเอง และสามารถเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก โดยรัฐจะให้การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์เงินทุน การใช้ทรัพยากรการประสานงานในด้านต่างๆ และการดำเนินงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นให้แก่ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล

2. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำในด้านการเข้ามามีบทบาทในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงที่สุดคือ การได้เสนอแนะความคิดเห็นในการกำหนดบทลงโทษ การออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับร่วมกับภาครัฐหรือผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น รองลงมาคือ การเสนอแนะแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาคความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะภาครัฐเข้ามาสนับสนุนและให้ข้อเสนอแนะร่วมกับชาวบ้านตามครัวเรือน หมู่บ้านที่ได้รับน้ำจากเขื่อนขุนด่านปราการชล อย่างทั่วถึงจึงทำให้ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ได้เสนอแนะความคิดเห็นในการออกกฎ ระเบียบ ฯลฯ แก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกับภาครัฐได้ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับของ

สมปอง วงษ์ชัย (2554) พบว่า การบริหารจัดการน้ำตามแนวทางการบริหารจัดการน้ำชลประทาน โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมมีการรวมกลุ่ม กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ พัฒนาเป็นองค์กรผู้ใช้น้ำที่มีความเข้มแข็งและมีการสร้างเครือข่าย การยอมรับกติกาและข้อตกลงร่วมกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ เพื่อประโยชน์ต่อการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกัน เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จะมีการให้ข้อเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นในการบริหารจัดการน้ำมากกว่าที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งการตัดสินใจส่วนใหญ่จะเป็นของเจ้าหน้าที่รัฐมากกว่า โดยเจ้าหน้าที่จะนำข้อเสนอแนะความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่และของกลุ่มผู้ใช้น้ำมาพิจารณาจึงทำให้ประชาชนในพื้นที่มีกลุ่มของผู้ใช้น้ำและมีการบริหารจัดการน้ำผ่านทางกลุ่มผู้ใช้น้ำของตนเอง โดยเฉพาะการรวมกลุ่มของผู้ใช้น้ำของภาคเกษตรกรรม การรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำที่เข้มแข็งร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐมีการให้ข้อมูลเป็นอย่างดีและประชาชนมีความพึงพอใจรู้กฎ ระเบียบของการใช้น้ำเป็นอย่างดี จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่รัฐหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจให้ประชาชนในพื้นที่และเจ้าหน้าที่รัฐมีการสร้างความมั่นใจให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ

3. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำในด้านการติดตามและประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล และครอบครัวมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น หรือแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้ตรงกับความต้องการ รองลงมาคือ การปฏิบัติตามคำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับการใช้น้ำในพื้นที่ที่อาศัยในยามที่ขาดแคลน เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะเจ้าหน้าที่รัฐมีการดำเนินการเข้ามามีส่วนร่วมกับประชาชนในพื้นที่บริหารจัดการน้ำ โดยรับฟังความคิดเห็นและประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำที่เข้มแข็งมีการจัดประชุมพูดคุยเพื่อเสนอแนะความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่รัฐทำให้ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินการบริหารจัดการน้ำของตนเอง โดยภาครัฐทำหน้าที่รับฟังความคิดเห็น และเปิดโอกาสในด้านต่างๆ ให้ประชาชนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดคือ การได้เข้าร่วมแก้ไขปัญหาขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับน้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล และการได้ติดตามข้อมูลความขัดแย้ง และการแก้ปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้น้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลต่อพื้นที่ที่อาศัยอยู่ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะโดยอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่มีอาชีพการทำเกษตรกรรม การได้เข้าร่วมแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่หากไม่ใช้เรื่องของตนเองก็จะไม่มีความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และหากพื้นที่ของตนเองไม่ได้รับผลกระทบจากการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ ทั้งนี้ภาครัฐได้มีการบริหารจัดการน้ำที่รัดกุมมีความชัดเจนในการจัดสรรน้ำไปยังแต่ละพื้นที่ประชาชนมีการยอมรับและพอใจกับปริมาณน้ำที่ได้รับ และหากมีปัญหาหรือข้อขัดแย้งเกิดขึ้นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล

มีการดำเนินการร่วมประชุมวางแผนหาแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือข้อแย้งของตนเองภายในกลุ่มผู้ใช้น้ำ

4. ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำในด้านความเป็นเจ้าของชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมสูงที่สุดคือ การยินดีที่จะแบ่งปันน้ำให้เพื่อนบ้านเมื่อยามขาดแคลน เพื่อให้ได้ใช้น้ำกันอย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการของส่วนรวม รองลงมาคือ การยินดีที่จะดูแลรักษา และปกป้องร่วมกันพัฒนาแนวท่อเส้นทางคลองส่งน้ำตลอดจนพื้นที่การใช้น้ำ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐมีการจัดสรรน้ำตามพื้นที่ประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลที่ชัดเจนและเหมาะสม เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำ และมีกลุ่มของผู้ใช้น้ำที่ประกอบไปด้วยสมาชิกในพื้นที่ชุมชน หมู่บ้านที่ได้รับน้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จึงมีความใกล้ชิดและรู้จักที่ปกป้องร่วมกันพัฒนาแนวท่อเส้นทางคลองส่งน้ำและมีหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญที่สามารถทำให้มีการรวมกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งทำให้ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ร่วมกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกันภาครัฐมีการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นธรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดคือ การรู้สึกว่าคุณเองมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในด้านการจัดการน้ำ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล จะเน้นและให้ความสำคัญกับจำนวนปริมาณน้ำที่ได้รับให้กับพื้นที่ของตนเองเป็นส่วนใหญ่ตามที่ภาครัฐจัดสรรมาให้เหมาะสม รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารหรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ภาครัฐจัดขึ้นกระจายไปไม่ทั่วถึงหรือข้อมูลความรู้ที่ได้รับเป็นไปทางวิชาการประชาชนในพื้นที่ทำความเข้าใจได้ยาก จึงให้ความสำคัญในการประกอบอาชีพของตนเองมากกว่าอย่างอื่น

สมมติฐานที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก โดยมีค่าการพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 50 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

สมมติฐานที่ 1.1 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้ในด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.17, P < 0.001$) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ย่อมรับข้อมูลข่าวสารและเลือกที่จะรับรู้การบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานรัฐจัดสรรขึ้นในการให้ความรู้เกี่ยวกับบริหารจัดการน้ำประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ให้ความสนใจที่จะรับทราบข้อมูลข่าวสารและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมการทำกิจกรรมมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลการใช้น้ำ การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้น้ำ การรับทราบข้อมูลรายละเอียดการบริหารจัดการน้ำร่วมกัน และส่วนร่วมในการดำเนินการเสนอแนะความคิดเห็น การเข้ามาร่วมติดและวางแผนการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ของตนเองมีการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทำให้เกิดการรับทราบข้อมูล

ข่าวสาร การบริหารจัดการน้ำของภาครัฐมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำของประชาชนในโครงการเชื่อมขุนด่านปราการชล

สมมติฐานที่ 1.2 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้ในด้านการทำความเข้าใจ การบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.24, P < 0.001$) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะการรับรู้การทำความเข้าใจในการบริหารจัดการน้ำประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด่านปราการชลมีการรับรู้ ในการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำโดยประชาชนในพื้นที่โครงการเชื่อมขุนด่านปราการชลมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ การจัดสรรน้ำ การส่งน้ำของโครงการเชื่อมขุนด่านปราการชลไปในแต่ละพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำของประชาชนจะแสดงออกถึงความพร้อมในการนำสิ่งที่เข้าใจและรู้ไปปฏิบัติ โดยการเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ โครงการเชื่อมขุนด่านปราการชล สามารถนำข้อมูลที่ได้รับมีความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำมาถ่ายทอดให้กับผู้อื่นนำไปปฏิบัติได้

สมมติฐานที่ 1.3 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้ในด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.27, P < 0.001$) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด่านปราการชล มีการบันทึกและจดจำเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำที่ภาครัฐมาให้ ข้อมูลความรู้ทำให้ประชาชนมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ โดยประชาชนมีการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำได้ร่วมเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำต่อหน่วยงานภาครัฐประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำได้อย่างเต็มที่ร่วมดำเนินการวางแผนเสนอแนะปัญหาต่างๆได้

สมมติฐานที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก โดยมีค่าพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 16 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

สมมติฐานที่ 2.1 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.19, P > 0.05$) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำไม่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเชื่อมขุนด่านปราการชล การจัดสรรน้ำหรือการกำหนดปริมาณการปล่อยน้ำโดยหลักจะเป็นหน้าที่ของกรมชลประทานที่จะเป็นผู้กำหนดจำนวนการใช้น้ำของแต่ละพื้นที่ที่ต้องรับน้ำ ตามความเหมาะสม และการจัดเส้นทางคลองส่งน้ำตามพื้นที่ภาครัฐจะมีการสำรวจ ตรวจสอบอยู่แล้ว ความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่จึงไม่มีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำดำเนินการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐใน

การเปิด – ปิด ประตูน้ำ การกำหนดระยะเวลาการใช้น้ำเส้นทางคลองส่งน้ำที่หน่วยงานรัฐจัดสรรให้ เพียงพอต่อพื้นที่การทำเกษตรกรรมการอุปโภคบริโภค

สมมติฐานที่ 2.2 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.21$, $P < 0.001$) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะปริมาณน้ำในพื้นที่ที่ภาครัฐมีการบริหารจัดการ การปล่อยน้ำจากโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำในพื้นที่ประชาชนในพื้นที่จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำโดยผ่านการทำกิจกรรม การประชุมร่วมกลุ่ม การอบรม สัมมนา มีความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นธรรมในพื้นที่ที่อาศัยหรือพื้นที่การทำเกษตรกรรมของชาวเกษตรกรที่ส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนทำไร่ และทำนา ซึ่งต้องพึ่งพาน้ำในเขื่อนขุนด่านปราการชล จึงส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสนใจในการบริหารจัดการน้ำเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการเริ่มตั้ง เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล และการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความพึงพอใจเป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ผลประโยชน์ที่ได้รับและการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นประโยชน์ที่ได้รับร่วมกันทั้งชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด

สมมติฐานที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ทักษะคิดที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก โดยมีค่าการพยากรณ์คิดเป็นร้อยละ 25 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

สมมติฐานที่ 3.1 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ทักษะคิดด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.15$, $P < 0.001$) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีความเชื่อมั่นที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากการถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานภาครัฐและมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็น อบรม ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ สามารถนำข้อมูลความรู้ที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ

สมมติฐานที่ 3.2 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ทักษะคิดด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = 0.21$, $P < 0.001$) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล มีความรู้สึกว่าการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายและการเข้ามาให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐการมีส่วนร่วมทั้งของประชาชนในพื้นที่จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำทั้งสามารถแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ติดตามและ

ประเมินผลรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกันในการใช้น้ำสามารถเสนอแนะเกี่ยวกับทัศนคติ ความรู้สึกต่อเจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานรัฐมากขึ้น ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่มของผู้ใช้น้ำ ที่ประชาชนในพื้นที่รับน้ำร่วมกันสร้างกลุ่มขึ้น เพื่อรักษาผลประโยชน์ร่วมกันโดยภาครัฐคอยสนับสนุน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่

สมมติฐานที่ 3.3 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก ($\beta = -0.00$, $P > 0.05$) เหตุผลที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล ให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการบริหารจัดการน้ำและเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ภาครัฐจัดขึ้นเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนและบุคคล กลุ่มผู้ใช้น้ำร่วมกันอยู่แล้ว ประชาชนในพื้นที่จึงมีพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรมในด้านต่างๆ ที่ภาครัฐจัดขึ้นเป็นปกติ จึงทำให้ไม่รู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ

ประโยชน์จากการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ประโยชน์เชิงการจัดการ (Managerial Contributions)

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก สิ่งสำคัญคือการส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำร่วมกับภาครัฐ อันจะนำมาซึ่งการบริหารจัดการน้ำที่ดีสามารถมีน้ำใช้ได้อย่างยั่งยืนและรู้คุณค่าของการใช้น้ำอย่างชาญฉลาดและเกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ของตนเองมากที่สุด ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชลเป็นเหมือนฟันเฟืองเล็กๆ ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำได้อย่างยั่งยืน และให้พื้นที่ในการทำเกษตรกรรมสามารถมีน้ำใช้ได้อย่างพอเพียง ซึ่งเกิดประโยชน์ในการจัดการ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สามารถทำให้การดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการที่ภาครัฐจัดขึ้นดำเนินไปอย่างยั่งยืน โดยสามารถนำการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำเข้ามาบูรณาการในการจัดกิจกรรมดำเนินงานจัดการบริหารน้ำในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล

2. การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมไม่ใช่เป็นเพียงการส่งเสริมให้การบริหารจัดการน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลดำเนินไปอย่างยั่งยืนเท่านั้น แต่เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ภาครัฐเข้ามาบริหารจัดการน้ำได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอนาคต

ประโยชน์เชิงทฤษฎี

งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงทฤษฎี โดยการบูรณาการทางทฤษฎีเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ และทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลทางบวกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ กล่าวคือ เมื่อประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลมีการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ การทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ การบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ และความพึงพอใจต่อการใช้น้ำในพื้นที่ ความพึงพอใจต่อปริมาณน้ำในพื้นที่ และมีทัศนคติด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ ทัศนคติด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ และทัศนคติด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1 ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ทำให้เห็นแนวทางในการกำหนดแผนและนโยบายในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ โดยการมุ่งเน้นให้ประชาชนในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อประชาชนในพื้นที่สามารถมีน้ำใช้อย่างยั่งยืน และเป็นแนวทางในการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้พระราชทานไว้ และสามารถนำผลของการศึกษาเป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำที่ดีของภาครัฐต่อประชาชนในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเชิงคุณภาพ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยในอนาคต และเห็นมุมมองในหลายมิติมากขึ้น
3. ควรศึกษาแนวทางที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการศึกษาที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทั้งข้อดีและข้อเสีย ความขัดแย้งในพื้นที่การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่การมีส่วนร่วมไม่สามารถตอบสนองกับประชาชนที่เกี่ยวข้องได้

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กชกร เป้าสุวรรณ และคณะ. (2550). “รายงานการวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ศูนย์พิษณุโลก.” กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- กฤษฎี กาญจนกิตติ. (2551). “ความพึงพอใจของนักศึกษาชาวต่างชาติที่มีต่อการบริการทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.” งานวิจัยสถาบัน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรมทรัพยากรน้ำ. (2557). **ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยการจัดการน้ำ**. เข้าถึงเมื่อ 18 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก <http://www.dwr.go.th/news/detail.php>.
- แก้วตา เข้มแข็ง. (2557). **ทฤษฎีอี-อาร์-จี**. เข้าถึงเมื่อ 20 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/208290>.
- โกวิท พวงงาม. (2545). **การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน**. เข้าถึงเมื่อ 25 สิงหาคม 2557 เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/482092>.
- คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ สภาผู้แทนราษฎร. (2546). “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อการเกษตรของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” เอกสารประกอบการสัมมนา.
- จตุรรัตน์ ชุมพันธ์. (2555). “การวิเคราะห์หลัก การมีส่วนร่วมของประชาชนใน The Public Participation Handbook: Making Better Decisions through Citizen Involvement.” **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม** 8, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 132-135.
- จันทิมา ตั้งตระกูลทรัพย์. (2550). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โครงการศูนย์ศึกษาพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.” สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จรรยา ชาตสุวรรณนท์. (2555). “การศึกษาความขัดแย้งในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ศึกษากรณีโครงการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปกอบริโภค เทศบาลนครราชสีมา.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**.
- ฉล่องศรี พิมลสมพงศ์. (2550). “เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนและพัฒนาตลาดท่องเที่ยว.” พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เฉลิมเกียรติ แสนวิเศษ. (2557). **การบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริ**. เข้าถึงเมื่อ 30 กรกฎาคม 2557. เข้าถึงได้จาก http://www.rdpb.go.th/RDPB/Upload/Download/associate_120355_1.pdf
- ชวนชัย จรุงกิจสุวรรณ. (2551). “การศึกษาทัศนคติการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โครงการนำร่องจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ จังหวัดน่าน.” การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการออกแบบและวางผังเมืองชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ณัฐชยา อุ๋นทองดี. (2556). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศจากหมอกควันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิพาพรรณ สุวรรณโณ. (2539). “การวิจัยแบบมีส่วนร่วม.” เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตรการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ณ สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 25-29 พฤศจิกายน.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2551). **การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย**. กอสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- ธานินทร์ ชูศรี. (2552). “พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาเขื่อนรัชชประภา จังหวัดสุราษฎร์ธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS**. พิมพ์ครั้งที่ 13. นนทบุรี: บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง**. กรุงเทพฯ: 598 Print.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญมี สีสังข์. (2552). “การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน: ตำบลหัวเมือง อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร.” รายงานศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ถวิลวดี บุรีกุล. (2550). **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม หนังสือชุดความรู้ด้านการจัดการความขัดแย้ง เล่มที่ 3**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิติ เดิมสมบูรณ์. (2550). “การมีส่วนร่วมในการกระทำผิดต่อทรัพย์สินของภาคเอกชนในธุรกิจพลอยจังหวัดจันทบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา สาขาวิชาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประพันธ์ พระรส. (2541). การสร้างหนังสืออ่านประกอบ เรื่อง “การจัดการทรัพยากรน้ำสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านจิตวิทยา สาขาวิชาจิตวิทยาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด. (2554). **แนวนโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำสำหรับประเทศไทย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สถาบันแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม. คณะวิศวกรรมศาสตร์. (2537). **สิทธิมนุษยชน: การกระจายอำนาจการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: เจริญทัศน์ จำกัด.

- วัชรินทร์ นวลแก้ว. (2546). “ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้ความรู้และบริการของสวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคใต้.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วันทณีย์ วาสิกะสินและคณะ. (2541). **สังคมไทยคาดหวังอย่างไรกับผู้หญิง**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยา ประวัตินเมือง. (2546). “ทัศนคติในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านสินเชื่อของธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน).” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2555). **การบริหารจัดการและการบริหารยุทธศาสตร์ของหน่วยงานของรัฐ**. กรุงเทพฯ: โพรเพช.
- วิเชียร วิทยอดม. (2554). **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.
- วุฒิชัย อารักษ์โพชฌงค์. (2554). “อิทธิพลของการรับรู้ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐตามระบบคุณภาพภายใน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศุภร เสรีรัตน์. (2540). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- ศรีสุรินทร์ จำปา. (2555). “การบริหารจัดการน้ำเชิงผลสัมฤทธิ์เพื่อการพัฒนาชนบทของเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและพัฒนาระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. (2543). **คู่มือการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล** กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สมปอง วงษ์ชัย. (2554). “การบริหารจัดการชลประทานโดยเกษตรกรมีส่วนร่วมของกลุ่มบริหารการใช้น้ำชลประทาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษากระเสียว จังหวัดสุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมยศ นาวิการ. (2544). **การบริหารเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- สรศักดิ์ กิตยานันท์. (2552). “ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสยาม.
- สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดสนใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- สุทิน ลีปิยะชาติ. (2556) “เรียนรู้แนวพระราชดำริด้านทรัพยากรน้ำ.” **สยามรัฐ** (19 มิถุนายน): 2-3.

- สมุณา บุญหลาย. (2550). “การรับรู้ของพยาบาลในความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงพยาบาลศิริราช.” คั่นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการสังคมและการจัดการระบบสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวรี ศิวะแพทย์. (2549). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2548). “หลักและทฤษฎีการสื่อสาร.” เอกสารประกอบการสอนสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- _____. (2542). **การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มไซเท็กซ์.
- โสภิตา สุรินทะ. (2553). “การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำ: กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2540). **แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.
- _____. (2549). **ผลสำเร็จจากแนวพระราชดำริ**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. (2551). **รายงานการประเมินผลโครงการเชื่อมขบวนด้านปรากฏการชล**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- _____. (2552). “แก้วีกฤตด้วยพระบารมี.” **วารสารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ** 7, 3 (กรกฎาคม-กันยายน): 39-40.
- สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ. (2552). “รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการจัดทำโครงสร้างนโยบายและแนวทางการวิจัยของชาติระยะยาว.” กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- อนิชวัง แก้วจำนงค์. (2557). **ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Maslow’s Hierarchical Theory of Motivation)**. เข้าถึงเมื่อ 22 กรกฎาคม. เข้าถึงได้จาก https://www.ex-mba.buu.ac.th/research/Bkk/Ex-23-Bkk/51721286/05_ch2.pdf.
- อมรลักษณ์ ปรีชาหาญ. (2535). “ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อบทบาทของสหกรณ์สารภี จำกัด.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อรรวรรณ ปิลาณณ์โอวาท. (2537). **การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรุณชาติ วงษ์ทับทิม. (2547). “การรับรู้ของสมาชิกเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: ศึกษากรณีอำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาษาอังกฤษ

- Griffin, Rick W. (1996). **Management**. New Jersey: Illinois Palo Alto Princeton.
- Klapper, Joseph T. 1960. **The Effect of Mass communication**. New York : Free Press.
- Likert, R. (1970). **A technique for the measurement of attitude**. In G.F. Summer Ed. **Attitudes measurement**. New York: Rand McNally.
- Maxwell, McCombs E. and Becker Lee B. (1979). **Using Mass Communication Theory**. Englewood Cliffs. NJ: Pearson/Prentice Hall.
- Schwartz, David. (1980). **Introduction to Management: Practice and Process**.
- Viroj Jadesadalug. (2009). "Building Innovative Creation Efficiency of Furniture Business in Thailand: An Empirical Research of Its Antecedents and Consequences." A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Management Mahasarakham University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก

คำชี้แจง

1. ด้วยผู้จัดทำวิจัย นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้จัดทำแบบสอบถามฉบับนี้ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้เป็นส่วนหนึ่งในการทำวิจัยประกอบการศึกษาปริญญาโทมหาบัณฑิต

2. ผู้วิจัยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้น้ำ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ

3. การตอบแบบสอบถามฉบับนี้จะไม่กระทบต่อผลการดำเนินชีวิตของท่าน

4. ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของท่านสำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น และจะเก็บข้อมูลของท่านเป็นความลับ

จึงเรียนมาเพื่ออนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุปราณี โสภักดีสวัสดิ์

นักศึกษาดำรงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะวิทยาการจัดการ

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

มหาวิทยาลัยศิลปากร

เบอร์โทรศัพท์ 094 – 493-6582

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพส่วนบุคคลของท่าน

1. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ

- 1) อายุต่ำกว่า 30 ปี 2) อายุ 31 – 40 ปี
 3) อายุ 41 – 50 ปี 4) อายุ 51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- 1) ไม่ได้รับการศึกษา/ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4
 2) ประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 3) มัธยมศึกษาตอนต้น
 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย 5) ปวช.
 6) ปวส., อนุปริญญา 7)ปริญญาตรี
 8) สูงกว่าปริญญาตรี 9) อื่นๆ ระบุ.....

4. อาชีพ

- 1) เกษตรกรรม (ทำนา ทำสวน ทำไร่) 2) เกษตรผสมผสาน/ทฤษฎีใหม่
 3) เลี้ยงสัตว์, ประมง, เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 4) อุตสาหกรรมในครัวเรือน
 5) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 6) พนักงานบริษัทเอกชน
 7) รับจ้างทั่วไป 8) อื่นๆ ระบุ.....

5. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน

- 1) ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน 2) 10,001 – 15,000 บาท/เดือน
 3) 15,001 – 20,000 บาท/เดือน 4) 20,000 บาทขึ้นไป
 5) อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้การบริหารจัดการน้ำ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านการรับทราบการบริหารจัดการน้ำ					
1. ท่านมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านฯจากหน่วยงานภาครัฐ					
2. ท่านได้รับฟังข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ จากผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หรือจากเพื่อนบ้าน					
3. ท่านตั้งใจเลือกรับข้อมูลข่าวสารรายละเอียดการดำเนินงานบริหารจัดการน้ำจากเจ้าหน้าที่รัฐในโครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
4. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาครัฐจัดขึ้นในการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำและการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนของโครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
ด้านการทำความเข้าใจการบริหารจัดการน้ำ					
5. ท่านได้ศึกษาเรียนรู้ถึงข้อมูล รายละเอียดน้ำ ปริมาณน้ำ การจัดสรรน้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านฯ และการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่					
6. ท่านทำความเข้าใจวิธีการดำเนินงานและแนวทางการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในโครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
7. ท่านได้ร่วมประชุมทำความเข้าใจ หรือดำเนินงานกิจกรรมของภาครัฐในโครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
8. ท่านมีความพยายามที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจการดำเนินงานบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ					

การรับรู้การบริหารจัดการน้ำ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
9. ท่านนำข้อมูล ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มาถ่ายทอดให้กับผู้อื่นนำไปปฏิบัติ					
ด้านการบันทึกและจดจำการบริหารจัดการน้ำ					
10. ท่านได้ดำเนินการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่อย่างถูกต้องและเหมาะสม					
11. ท่านได้เสนอแนะแนวทาง การแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการน้ำต่อหน่วยงานภาครัฐ					
12. ท่านมีการบันทึกและจดจำเกี่ยวกับข้อมูล รายละเอียดการบริหารจัดการน้ำที่ภาครัฐมาถ่ายทอดหรือให้ข้อมูล					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการใช้น้ำในพื้นที่					
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อช่วงระยะเวลาของการเปิด-ปิดประตูน้ำ					
2. ท่านมีความพึงพอใจต่อการกำหนดระยะเวลาการใช้น้ำที่หน่วยงานรัฐกำหนด					
3. ท่านมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐโดยรวมเพียงใด					
4. ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดระบบเส้นทางคลองส่งน้ำที่หน่วยงานรัฐจัดสรร					
ด้านปริมาณน้ำในพื้นที่					
5. ท่านมีความพึงพอใจต่อจำนวนปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
6. จำนวนปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านฯ เพียงพอต่อการใช้น้ำในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่					
7. ท่านมีความพึงพอใจเพียงใดต่อหน่วยงานรัฐที่มีการจัดสรรปริมาณน้ำได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง					
8. หากภาครัฐไม่กำหนดปริมาณน้ำที่ปล่อยจากโครงการเขื่อนขุนด่านฯ ต่อพื้นที่อาศัย ท่านมีความพึงพอใจเพียงใด					
9. ท่านมีความพึงพอใจต่อการจัดการปริมาณน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านฯ โดยรวมเพียงใด					

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
ด้านความรู้ที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ					
1. ท่านมีความคิดเห็นตรงกับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่รัฐ					
2. ท่านเชื่อมั่นว่าภาครัฐมีการบริหารจัดการน้ำ ในโครงการเขื่อนขุนด่านฯ ได้อย่างเหมาะสม					
3. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรม ศึกษาดูงาน สัมมนา มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ พื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่					
4. ท่านมีความเชื่อมั่นว่าน้ำใน โครงการเขื่อน ขุนด่านฯ จะมีใช้ได้อย่างเพียงพอกับความต้องการ					
5. ท่านเชื่อว่าข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากการเข้า ร่วมอบรม ศึกษาดูงาน สัมมนา มีความถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อตัวท่าน					
ด้านความรู้สึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ					
6. หน่วยงานภาครัฐมีการบริหารจัดการน้ำล่าช้า ไม่ทันการณ์ในช่วงเวลาที่มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ					
7. หากไม่มีการจัดสรรน้ำ หรือการบริหาร จัดการน้ำที่ดีภายใน โครงการเขื่อนขุนด่านฯ ก็จะมี ส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำที่ท่านได้รับ					
8. เจ้าหน้าที่รัฐมีการบริหารจัดการน้ำอย่าง เป็นธรรมต่อพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่					

ทัศนคติที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่ เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
ด้านความรู้สึกลึกที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ (ต่อ)					
9. เพราะการบริหารจัดการน้ำที่ดีของหน่วยงาน ภาครัฐ จึงทำให้ท่านมีน้ำใช้ได้อย่างเพียงพอ					
10. การบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในโครงการ เขื่อนขุนด่านฯ มีส่วนสำคัญที่ทำให้ท่านมีความ เป็นอยู่ที่ดี					
11. การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนต้องอาศัย ความร่วมมือและช่วยเหลือกัน					
ด้านพฤติกรรมที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำ					
12. การให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมที่ หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น เป็นการสานสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนกับบุคคลที่ใช้น้ำร่วมกัน					
13. ท่านยินดีให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่รัฐ หากเกิดปัญหาการใช้น้ำในพื้นที่					
14. ปัจจุบันท่านได้ดำเนินการตามแนวทางและ วิธีการใช้น้ำ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อพื้นที่ อาศัยได้อย่างเต็มที่					
15. ท่านมีพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่าและ ใช้น้ำได้อย่างเหมาะสม					
16. ท่านมีการประพฤติตนที่ดี และเป็นตัวอย่าง ต่อเพื่อนบ้านในการใช้น้ำ เพื่อประโยชน์ต่อ ส่วนรวม					
17. ท่านให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐใน การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน					

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับลักษณะการมีส่วนร่วมของท่านมากที่สุด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการคิดและวางแผน					
1. ท่านได้ขอความคิดเห็นหรือสอบถามข้อมูลแนวทางการใช้น้ำร่วมกันกับเพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน					
2. ท่านได้เข้าร่วมกำหนดนโยบายแนวทางการใช้น้ำร่วมกับภาครัฐ					
3. ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
4. ท่านได้เข้าร่วมประชุมกับหน่วยงานภาครัฐ ในการแก้ปัญหาเรื่องน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
5. ท่านเสนอแนะข้อมูล ปัญหาอุปสรรค และการแก้ปัญหาในช่วงเวลาที่น้ำในโครงการเขื่อนขุนด่านฯ ไม่เพียงพอต่อการอุปโภค - บริโภค					
6. ท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐในการจัดสรรน้ำ เพื่อการใช้น้ำที่เพียงพอ					
ด้านการเข้ามามีบทบาท					
7. ท่านได้เสนอแนะ แนวทางที่สามารถแก้ปัญหาคความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรน้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
8. ท่านได้เสนอแนะความคิดเห็นในการกำหนดบทลงโทษ การออกกฎ ระเบียบข้อบังคับ ร่วมกับภาครัฐ หรือผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น					

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ด้านการเข้ามามีบทบาท (ต่อ)					
9. ท่านได้เสนอปัญหาที่เกิดขึ้นกับท่านหรือชุมชนต่อผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่รัฐ					
10. ท่านได้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ ระหว่างเพื่อนบ้าน และผู้นำชุมชน					
11. ท่านได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในกิจกรรมหรือโครงการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้น้ำในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
12. ท่านมีส่วนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ เพื่อประโยชน์ต่อการใช้ทรัพยากรน้ำร่วมกัน					
13. ท่านได้ชักชวนให้คนในชุมชน ได้เสนอแนะ วิธีการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
ด้านการติดตามและประเมินผล					
14. ท่านได้ร่วมแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่รับน้ำจากโครงการเขื่อนขุนด่านฯ					
15. ท่านได้ปฏิบัติตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับการใช้น้ำในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่ในยามที่น้ำขาดแคลน					
16. ท่านได้ติดตามข้อมูล ความขัดแย้ง และการแก้ปัญหาข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการใช้น้ำโครงการเขื่อนขุนด่านฯ ต่อพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่					
17. ท่านและครอบครัวมีส่วนในการเสนอความคิดเห็น หรือแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้ตรงกับความต้องการ					

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ด้านการติดตามและประเมินผล (ต่อ)					
18. ท่านได้ร่วมแก้ปัญหาและตรวจสอบข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ					
ด้านความเป็นเจ้าของชุมชน					
19. ท่านรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในด้านการจัดการน้ำ					
20. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และช่วยกันดูแลรักษาแหล่งน้ำในพื้นที่ที่ท่านอาศัยอยู่					
21. ท่านได้อธิบายต่อผู้อื่นหรือบุคคลภายนอกที่มีส่วนร่วมในการใช้น้ำให้เข้าใจและร่วมกันปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและเหมาะสม					
22. ท่านมีความยินดีจะดูแลรักษา และปกป้องร่วมกันพัฒนาแนวท่อเส้นทางคลองส่งน้ำ ตลอดจนพื้นที่การใช้น้ำ					
23. ท่านยินดีร่วมรับผิดชอบ และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน หมู่บ้านในการจัดการน้ำในพื้นที่					
24. ท่านยินดีจะแบ่งปันน้ำให้เพื่อนบ้านเมื่อยามขาดแคลน เพื่อให้ได้ใช้น้ำกันอย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการของส่วนร่วม					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

ขอบพระคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาในการให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้

ภาคผนวก ข
หนังสือขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โทร. 0 2849 7502 - 3 ภายใน 3/200

ที่ ศบ 0520.107/ 1030 วันที่ 30 พฤษภาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากรเรื่องวิทยุ

เรียน นายวิชาญกันตย์ เกษมบุญ

ด้วย นางสาวสุปราณี ไกรโกศลวิรัตน์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ และภาษาอักษรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ส่งร่างเค้าโครงวิทยานิพนธ์เพื่อใช้ในการประกอบแผนการเสนอโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ศิลปกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ และงานศิลปกรรมของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน" และดำเนินการขอเชิญวิทยากรเรื่องวิทยุ

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงขอเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิของเมืองวิจัยให้กับนักศึกษา ดังกล่าวด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

จึงเรียนมาขอโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ดังขอพบคุณชื้อ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาวดี สุวรรณฤทธิ์)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปกรรมและการออกแบบ
วิทยาลัยการออกแบบคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ กส 0520.107/ 1919

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ถนนพระรามที่ ๖ คลองตัน
กรุงเทพฯ 10170

๒๐ พฤษภาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเรื่อง นวัตกรรม

เป็น อาจารย์บัณฑิต บุญเกิด

ด้วย นางสาวสุปราณี ไชยภักดิ์สวัสดิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการภาครัฐ
และภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ส่งเรื่องเรื่อง นวัตกรรมเพื่อใช้ในการประกอบการเสนอโครงการ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ กรณีศึกษา เขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัด
นครนายก โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" และจัดเป็นข้อดีผู้ตรวจสอบเรื่อง นวัตกรรม

ในทำนองนี้ บัณฑิตวิทยาลัย จึงขอเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบเรื่อง นวัตกรรมให้กับนักศึกษา
ดังกล่าวด้วย เพื่อให้ข้อสรุปเรื่องนวัตกรรมการศึกษา

จึงมีบทบาทต่อไปขอพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(Handwritten signature and stamp)
9.5.57
(นางสาวสุปราณี ไชยภักดิ์สวัสดิ์)

(Handwritten signature)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีภูษิต สุวรรณฤกษ์)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปและบริหารกิจการ
วิชาการและการพัฒนาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย คลองตัน
โทร. 0-26497502-3

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

ที่ ศธ 0520.107/ 3412

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ถนนบรมราชชนนี พลับพลา
กรุงเทพฯ 10170

๖๔ กรกฎาคม 2557

เรื่อง ขอทบทองเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโครงการส่วนภูมิภาคและบำรุงรักษาเขื่อนขุนด่านปราการชล

ด้วย นางสาวสุปราณี ไกลักศิวิไลต์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ยื่นเรื่องเมื่อวิจัยเพื่อใช้ในการประกอบการศึกษาโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ การศึกษา เขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" ซึ่งมีกรมประมงจะขอทบทองเครื่องมือวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอทบทองเครื่องมือวิจัยด้วยแบบสอบถามกับประชากรในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลใน 5 ตำบล 19 หมู่บ้าน จำนวน 30 ชุด (นักศึกษาได้ประสานงานเบื้องต้นไว้แล้วกับคุณธงชัย พิศรุติงาม เจ้าหน้าที่โครงการฯ)
2. ขอทบทองเครื่องมือวิจัยโดยการสัมภาษณ์กษณ์ทำนและเจ้าหน้าที่ในโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล โดยเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือฝ่ายจัดการน้ำ และฝ่ายส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวม 5 ราย

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา สำหรับวันเวลาในการขอเข้าทบทองเครื่องมือวิจัย นางสาวสุปราณี ไกลักศิวิไลต์ หมายเลขโทรศัพท์ 094-493-6582 e-mail: Supranee.Su@hotmail.com จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรมใจ อรรถกมลวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย ศบ.ง.ช.
โทร. 0-23497502-3

ที่ ทธ 0520.1077 9071

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ถนนพระรามที่ ๖ ชั้น ๕
กรุงเทพฯ 10170

๒๒ พฤษภาคม 2557

เรื่อง ขอทดลองเครื่องมือวิจัยและขอเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเพื่อชุมชนตำบลปรกการชล

ด้วย นางสาวสุปราณี ไส้ปากศิลาวัลย์ นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้ยื่นขอใช้เครื่องมือวิจัยเพื่อใช้ในการประกอบการเสนอโครงการวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ กรณีศึกษา เขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" ซึ่งมีความประสงค์จะขอทดลองเครื่องมือวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กักเก็บน้ำที่ฝายจัดสรรน้ำและปรับปรุงระบบชลประทาน โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

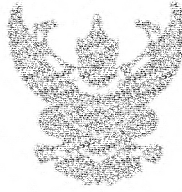
ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จะขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์ตามความประสงค์ของนักศึกษา เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีฎฐกุล สุวรรณกุลวงศ์)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปและการออกแบบ
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย ชั้น ๕
โทร. 0-28497502-3

ที่ ศส 0520.107/ ๒๐๖๓ - ๒๐11

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลองตัน
กรุงเทพฯ 10170

๒๒ มิถุนายน 2557

เรื่อง ขอดำเนินการขอทุนค่าเล่าเรียน

เรียน นายคณบดีการบริหรส่วนต้นสภามหาวิทยาลัยศิลปากร/ผู้อำนวยการ/ผู้อำนวยการ/ผู้อำนวยการ/ผู้อำนวยการ

ด้วย นางสาวสุปราณี ไส้กักคิดวงศ์ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษา ภาควิชาการศึกษา ภาควิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี และภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเสนอขออนุมัติโครงการ วิทยานิพนธ์เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ กรณีศึกษา เขื่อนสูงชันปากการจวด จังหวัด นครนายก โครงการกั้นน้ำเนื่องมาจากพระราชดำริ" จึงประสงค์จะขอความอนุเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลชื่อหมู่บ้านและจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดในตำบล (ปี 2556-2557)
2. ข้อมูลจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร (ครัวเรือน) ในแต่ละหมู่บ้าน (ปี 2556-2557)

ในทางนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้โปรดให้ความอนุเคราะห์ นักศึกษาด้านที่ท่านเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออัญญาขอให้ นางสาวสุปราณี ไส้กักคิดวงศ์ หมายเลขโทรศัพท์ 094-493-6852 e-mail: Supradnee.Suaphachon@sil.ac.th เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ ข้าราชการคณะผู้วิจัย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ราษฎร์สงกรณ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
โทร. 0-29497502-3

ที่ ศบ 0320.107/ 927

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
21 ถนนพหลโยธิน ต.สี่สี
กรุงเทพฯ 10170

๑๑ พฤษภาคม 2557

เรื่อง ขอความเห็นชอบค่าใช้จ่าย

เรียน ผู้อำนวยการโครงการส่งเสริมและบำรุงรักษาเขียนรูปถ่ายปริศนา

ด้วย นายสวนสุปราณี โสภักดิ์วิวัฒน์ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิศวกรรมศาสตร์ ภาควิชาวิศวกรรมโยธาและอาคารเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเสนอขออนุมัติโครงการวิจัยพิเศษเรื่อง "การมีสำเนาโอนของประชาชนในการบริหารนิคมการค้า กรณีศึกษา เขียนรูปถ่ายปริศนา" ซึ่งวัตถุประสงค์โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" ซึ่งประสงค์จะขอความอนุเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลจำนวนครัวเรือนและประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการเขียนรูปถ่ายปริศนา พื้นที่มีระบบคลองส่งน้ำ (20,000 ไร่ 5 ตำบล 18 หมู่บ้าน) โครงการชลประทานประกอบด้วย ชื่อตำบล ชื่ออำเภอ ชื่อหมู่บ้าน
2. ข้อมูลของหมู่บ้านที่มีชื่อโครงการเขียนรูปถ่ายปริศนา ประกอบด้วย บ้านเลขที่หมู่บ้าน ชื่อหมู่บ้าน ชื่อหัวหน้าหมู่บ้าน และจำนวนสมาชิกหมู่บ้านในครัวเรือน

ทั้งนี้ นายสวนสุปราณี โสภักดิ์วิวัฒน์ ได้ประสานขอทราบเบื้องต้นกับฝ่ายจัดสรรน้ำไว้แล้ว

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์พยานักศึกษาดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวนสุปราณี)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปและกิจการออกแบบ
กิจการวาทกรรมและคณาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ต.สี่สี

โทร. 0-28497502-3

ที่ ทธ 0520.107/ 3011

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนพระรามที่ ๕ คลองตัน
กรุงเทพฯ 10170

๒๒ กรกฎาคม 2557

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนจุฬาภรณ์การชล

ด้วย นางสาวสุปราณี ไส้กักดีสวัสดิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อเสนอขออนุมัติโครงการวิทยานิพนธ์เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ ภูมิศึกษา เขื่อนจุฬาภรณ์การชล จังหวัดนครนายก โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" ซึ่งประสงค์จะขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ในโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนจุฬาภรณ์การชล ซึ่งประกอบด้วย จำนวนพื้นที่ครอบคลุม (อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน) และการดำเนินงานบริหารจัดการเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำของโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเขื่อนจุฬาภรณ์การชล

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่ท่านเห็นสมควร เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ทั้งนี้ นักศึกษาได้ประสานงานเบื้องต้นไว้แล้วกับคุณระวีชัย พิสิฐวิกรม และหากท่านต้องการทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นางสาวสุปราณี ไส้กักดีสวัสดิ์ หมายเลขโทรศัพท์ 094-423-6582; e-mail: Suprane.Suaph@hotmail.com เป็นผู้ประสานงานกับท่านโดยสะดวกต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปองใจ ช่างตีตนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย คลองตัน
โทร. 0-28497502-3

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวสุปราณี โล่ภักดีสวัสดิ์
ที่อยู่	154/304 หมู่ 6 ตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 74130
ที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต
พ.ศ. 2554	สาขาการจัดการทางวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการภาครัฐ และภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2554	กระทรวงวัฒนธรรม
พ.ศ. 2555 – ปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยศิลปากร